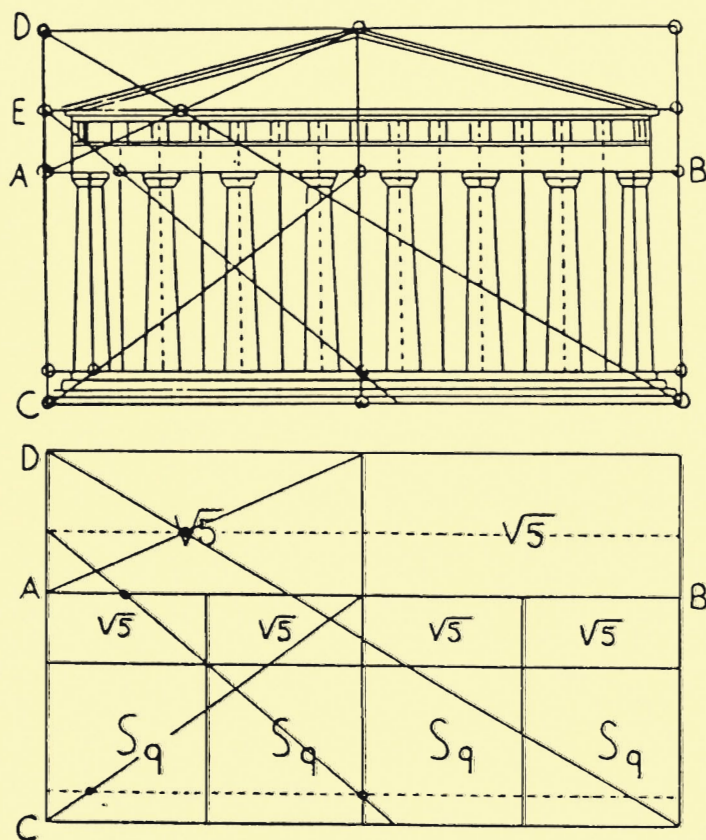

ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΚΑΙ «ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΕΣ» ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ «Φ»

Πώς ή 'Ελληνική «γέννησε» όλες τις γλώσσες

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Ἀθήνα
Τηλ.: 3223957 ἢ 9841655.

Τὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ
λειτουργοῦν πρωινές ὥρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ἱδιοκτῆτης-Ἐκδότης
- Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία- Ἀτελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & Σία ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ. 5221792.
Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 500 δρχ.
- Ἑτήσια συνδρομὴ: 5.000 δρχ.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 7.000 δρχ.
- Φοιτητῶν: 3.500 δρχ.
- Ἐξωτερικοῦ: 50 δολλ. ΗΠΑ.

• Οἱ συνδρομὲς προκαταβάλλονται
τὸν μῆνα Ἰανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

• Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, Ἀθήνα.

• Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 6692:

Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἠγεσία» καὶ ὁ Ἑλληνικὸς
Θάνατος

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 6694:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΝΟΥ, ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑΣ, Δρ.
ΚΙΜΩΝ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΚΑΡΑΜΟΛΕ-
ΓΚΟΣ, ΦΩΤΙΟΣ ΜΠΟΥΖΑΝΗΣ.

ΣΕΛΙΣ 6702:

Πρὸς ἀσπάλακες - - καὶ «σπόνσορες»
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6703:

Οἱ περιέργειες καὶ «ὑπερφυσικὲς» ιδιότητες τοῦ
Χρυσοῦ Ἀριθμοῦ Φ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 6717:

Δικαιοσύνη καὶ «Δίκη»
ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6723:

Δοκίμιο Σχετικιστικῆς Ἑτυμολογίας
τοῦ Παγκόσμιου Ἑλληνικοῦ Λόγου (III)
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 6733:

Τὸ Μινωϊκὸν Ἡμερολόγιον
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε. ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6741:

Σοφία ξεχασμένη κι ὅμως ἀληθινή
ROBERT ROOT-BERNSTEIN

ΣΕΛΙΣ 6749:

Πάντα ἐπίκαιρος ὁ Ἀριστοτέλης
ΟΡΕΣΤΗΣ ΗΛΙΑΝΟΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Γιώργος Παπασωτηρίου Πάνος Κοκκινόπουλος

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 6701 • ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ
ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ: σελ. 6731 • ΑΙΣΙΜΑ
ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 6715 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ.
6722 • ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ: σελ. 6739 • ΔΙ-
ΗΓΗΜΑ: σελ. 6746 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ Ι-
ΔΕΩΝ: σελ. 6749

Ἡ Ἠγεσία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Θάνατος τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἐπιβίωση καὶ προαγωγή τῆς ομάδος ἀποτελεῖ **ἀποκλειστικὰ** ἔργο τῆς ἡγεσίας της. Ἡ παρακμὴ καὶ ὁ θάνατος τῆς ομάδος ἀποτελεῖ ἐπίσης **ἀποκλειστικὰ** ἔργο τῆς ἡγεσίας της.

Ἡ ομάδα καὶ ἡ ἡγεσία ὡς ἔννοιες μποροῦν νὰ γίνουν πλήρως ἀντιληπτές μόνον, ἂν νοηθοῦν στὴν καθολικὴ τους ἐφαρμογὴ στὸ Σύμπαν. Τὸ πλανητικὸ μας σύστημα + ὁ Ἥλιος, ἓνα σμῆνος ἐντόμων, πουλιῶν ἢ ψαριῶν + ὁ ἡγετικὸς κύκλος ποὺ τὸ ὁδηγεῖ, μιὰ ἀνθρώπινη κοινότης (δῆμος, κράτος, ἀνθρωπότης) + ἡ ἰθύνουσα τάξη της ὑπόκεινται ὅλα στοὺς ἴδιους ἀκριβῶς **νόμους**, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξὴ τους: Ἡ ἀπουσία τοῦ Ἥλιου -τοῦ ἡγετικοῦ κύκλου- τῆς ἰθύνουσας τάξεως ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν καταστροφὴ τῆς ἀντίστοιχης Ὀμάδας.

Ἄν αὐτὸ ποὺ λέμε «Ἑλλάδα» νοηθῇ ὡς Ὀμάδα, **νόμος** ὁ ὁποῖος ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιβίωση καὶ προαγωγή της εἶναι ἡ ὑπαρξὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας. [Ὁλόκληρη ἡ Ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι, ἂν ἐπὶ σειρὰν πολλῶν χιλιετιῶν ὑπάρχει **ἀδιαλείπτως** (καὶ σήμερα) «Ἑλλάδα», τοῦτο δὲν ὀφείλεται οὔτε στὴν ὑπαρξὴ «Ἑλληνικοῦ Κράτους» (ποὺ ἐπὶ σειρὰν πολλῶν αἰώνων δὲν ὑπῆρχε: Ρωμαϊοκρατία, Τουρκοκρατία κ.λπ.) οὔτε στὴν ὑπαρξὴ κάποιας μόνιμης, ἀδιάλειπτης καὶ σταθερῆς «Ἑλληνικῆς Θρησκείας» οὔτε στὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς σταθεροῦ «Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» (;) οὔτε... Ὁλόκληρη ἐπίσης ἡ Ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι, ἂν πάντοτε (καὶ σήμερα) μπορούμε νὰ μιᾶμε γιὰ κάποια «Ἐπαρκτὴ Ἑλλάδα», τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὸ σταθερὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὸ **ἀπώτατο** παρελθὸν καὶ ἀδιαλείπτως ἔκτοτε (ἕως σήμερα) ὠμιλεῖτο καὶ ἐγράφετο αὐτὸ ποὺ ὀνομάζομε «Ἑλληνικὴ Γλῶσσα»]. Ὅποια-

δήποτε ἄλλη προϋπόθεση ἢ «σταθερά» πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», πρὸς τὴν ὁποία θὰ συνηρτᾶτο ἡ ἐπιβίωση τῆς ἱστορικῆς «σταθερᾶς» «Ἑλλάδα», θὰ εἶναι ψευδαἰσθηση, αὐταπάτη ἢ ἀπόλυτη ἀκατανόησις τῆς Ἱστορίας.

Σήμερα ἡ «Πολιτικὴ Ἑγεςία» τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα» μάχεται, ἀκρωτηριάζει, ὑποκαθιστᾷ μὲ ξένες λέξεις καὶ καταστρέφει συστηματικά, ἐπίμονα καὶ ἐσκεμμένα (διὰ νόμων) τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Γραφή. Σήμερα ἡ «Ἐκπαιδευτικὴ Ἑγεςία» τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα» μάχεται καὶ καταστρέφει συστηματικά, ἐπίμονα καὶ ἐσκεμμένα (ἐν γνώσει της) τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Γραφή. Σήμερα ἡ λοιπὴ (= μὴ κρατικὴ) ἰθύνουσα τάξη (κοινωνική, οἰκονομική, δημοσιογραφική, ἐπιστημονική) τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα» ἴσως δὲν μάχεται ἐπίμονα καὶ ἐσκεμμένα τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Γραφή, ἀλλὰ σίγουρα τίς καταστρέφει συστηματικά, πιθανῶς ἀνεπίγνωστα.

Συμπεράσματα:

α) «Πολιτικὴ Ἑγεςία» καὶ «Ἐκπαιδευτικὴ Ἑγεςία» ποὺ θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωση τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα» δὲν ὑπάρχουν: Ἄν τὸ μέλλον ἐξαρτηθῇ ἀπ' αὐτές, ἡ πρόβλεψη εἶναι μαθηματικὴ: Ἱστορικὸς θάνατος τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα».

β) Πιθανότης ἀποφυγῆς τοῦ ἱστοικοῦ θανάτου ὑπάρχει μόνον, ἂν ἡ **μὴ κρατικὴ** Ἑγεςία τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα» ἀντιληφθῇ τὴν θανάσιμη ἀπειλή, ἀποκτήσῃ ἐπίγνωση καὶ αἴσθηση τῆς Ἱστορίας, παρακάμψῃ τὴν (ἀνύπαρκτη) ἐπίσημη «Ἑγεςία» καὶ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνη ἐπιβιώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Γραφῆς (= τῆς Ὁμάδος «Ἑλλάδα»).

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ἙΑδειες ἐποχικῆς μόνον ἐργασίας στοὺς ὁμογενεῖς

Κύριε διευθυντά,

Οἱ ζυμώσεις στὰ Βαλκάνια βρίσκονται σὲ πλήρη ἐξέλιξη. Ὅμως πρέπει καὶ ἐμεῖς σὰν λαός, σὰν ἔθνος καὶ σὰν κράτος νὰ πάρουμε θέση. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσω σχετικὰ μερικὲς προτάσεις μέσω τοῦ «Δαυλοῦ»:

Δεχθήκαμε τὸ «κῦμα» 30.000 Ποντίων καὶ 30.000 Βορειοηπειρωτῶν καὶ Ἀλβανῶν σχεδὸν ἀνέτοιμοι. Ὅσον ἀφορᾷ στοὺς Ἕλληνες τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, ὑπολογίζονται σὲ 600.000 ἕως 1.000.000. Ὅσον ἀφορᾷ στοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας, ὑπολογίζονται στὸ 20% τοῦ πληθυσμοῦ της. Δηλαδή ἐπὶ τῶν 3.000.000 κατοίκων τῆς Ἀλβανίας οἱ 600.000 περίπου εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς. (Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι φυλετικῶς ἀδέλφια ἢ πρῶτα μας ξαδέλφια). Ἐὰν ὑπολογισθῇ δέ, ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας τῶν Ἑλλήνων στὴ Σοβ. Ἐνωση καὶ στὴν Ἀλβανία εἶναι 5 ἄτομα, ἔχομε νὰ κάνουμε μὲ 120.000 οἰκογένειες περίπου, ἴσως καὶ περισσότερες, στὴ Σοβ. Ἐνωση καὶ μὲ 120.000 οἰκογένειες στὴν Ἀλβανία.

Φυσικὰ γιὰ τοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας ἡ ιδεώδης λύση εἶναι, νὰ μείνουν στὸν τόπο τους. Καὶ αὐτὸ θὰ γίνεῖ ὄχι βέβαια μὲ ἀπελάσεις, ἀλλὰ μὲ μία πολιτικὴ ποὺ θὰ συνδυάζει καὶ τὴν παραμονὴν στὴν πατρίδα τους καὶ τὴν ἐν γένει πρόοδόν των. Ἡ καλύτερη λύση λοιπὸν εἶναι, τὸ ἐλληνικὸ Κράτος νὰ δώσει ἄδειες ἐργασίας γιὰ 3-4 μῆνες σὲ 30-35.000 ἄτομα. Ἐτσι μὲ τὰ χρήματα τῶν 3-4 μηνῶν θὰ ἀποκτήσουν εἰσόδημα δύο τουλάχιστον ἐτῶν γιὰ τὰ Ἀλβανικὰ δεδομένα. Ἐπὶ πλέον μέσα σὲ ἓνα χρόνο ὅλες οἱ οἰκογένειες θὰ ἔχουν στείλει ἓνα ἄτομο στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ἐργαστεῖ. Ὅλοι πρέπει νὰ ἐπιστρατευτοῦμε, ὥστε, ὅταν ἔρχονται τὰ ἀδέλφια μας ἐδῶ, νὰ βρίσκουν ἀμέσως δουλειά, νὰ μαθαίνουν τὴν γλῶσσα, τὴν ἱστορία, νὰ βαπτίζονται καὶ νὰ στεφανώνονται. Αὐτὴ ἡ ὑπόθεση δὲν κοστίζει τίποτα στὸ Κράτος. Ἐπὶ πλέον γυρίζοντας πίσω, θὰ εἶναι περήφανοι καὶ ἀξιοπρεπεῖς κι ὄχι μόνο μὲ γεμάτη τὴν τσέπη καὶ τὰ χέρια, ἀλλὰ θὰ εἶναι διαπρύσιοι κήρυκες τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐπὶ πλέον θὰ ἔχουν ἀποκτήσει φίλους καὶ πνευματικούς συγγενεῖς στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς μπορεῖ νὰ γίνεῖ γιὰ τοὺς Ἕλληνες τῆς Ρωσίας. Δηλαδή: νὰ δίδονται 30 ἕως 35.000 ἄδειες ἐργασίας σὲ ὁμογενεῖς, οἱ ὁποῖοι θὰ δουλεύουν 4-5 μῆνες στὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ ἐπιστρέφουν στὶς πατρογονικὲς Ἑστίες στὴ Μαύρη Θάλασσα καὶ ἄλλου.

Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως στοὺς Ποντίους ποὺ ἔρχονται γιὰ μόνιμη ἐγκατάσταση στὴν Ἑλλάδα, καλὸ εἶναι νὰ ἐγκαθίστανται ἀμέσως στὴ Μακεδονία, Θράκη, Νησιὰ τοῦ Αἰγαίου καὶ Κύπρο. Τὸ Κράτος πρέπει, ἀνεξαρτήτως τῶν χρημάτων ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν ΕΟΚ, νὰ ἐκδώσει ὁμολογιακὸ δάνειο γι' αὐτὸν τὸν συγκεκριμένο σκοπὸ, γιὰ νὰ ἀντλήσῃ πόρους. Ὁλος ὁ Ἑλληνισμός, ὅπου Γῆς, θὰ ἀνταποκριθῇ ἀμέσως. Ἐτσι κάθε Ποντιακὴ οἰκογένεια ποὺ ἐγκαθίσταται στοὺς παραμεθόριους νομούς, πρέπει νὰ ἔχῃ σπίτι, χωράφι, ἐργαλεῖα, ἀσφαλιστικὰ καὶ συνταξιοδοτικὰ δικαιώματα καὶ ἐξασφαλισμένο εἰσόδημα δύο τουλάχιστον ἐτῶν,

ἐπὶ πλέον δὲ ἴσως καὶ ὄπλο στὸ χέρι, γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ ὡς ἀκρίτας, ἂν ποτε χρειαστῇ, τὰ αἵματοβαμμένα σύνορά μας.

Ἡ ἴδια πολιτική, δηλαδή τῆς χορηγήσεως 400-500 ἀδειῶν ἐργασίας γιὰ 4-5 μῆνες, πρέπει νὰ γίνῃ καὶ γιὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Χαμιδιέ τῆς Συρίας καὶ τοῦ Λιβάνου. Ἔτσι λύνεται αὐτόματα τὸ πρόβλημα τῶν ἐκτὸς Ἑλλαδικοῦ Κράτους συμπατριωτῶν μας.

Οἱ ξένοι ποὺ ἐργάζονται μόνιμα ἢ παράνομα στὴν Ἑλλάδα κυμαίνονται μεταξύ 150 ἕως 300.000. Μία ἐξυπνὴ πολιτικὴ δική μας στὰ θέματα ἐποχικῆς ἐργασίας, δηλαδή τὸ νὰ προτιμᾶμε τὰ ἀδελφία μας, εἶναι ἀπλὴ καὶ ἀνέξοδη. Τὴν ἔχουν ἐφαρμόσει δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ μὲ ἐπιτυχία (κυρίως οἱ Γερμανοί).

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία,

Δημ. Ν. Πάνου

Πρόεδρος τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης καὶ Μελέτης Ἑλληνισμοῦ
Σίνα 10, τηλ. 3464663

Νὰ ἰδρυθῇ Πανεπιστήμιο Κλασσικῶν Σπουδῶν

Ἀγαπητέ κ. Λάμπρου,

Μὲ τὴν παρούσα ἐπιστολὴ ἀπλῶς θὰ θίξουμε τὸ θέμα. Καὶ τὸ θέμα εἶναι τὸ ἑξῆς: Οἱ κλασσικὲς σπουδὲς δὲν καλλιεργήθηκαν συστηματικὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ μακράν δουλειά καὶ ὁ μικρὸς ἀπὸ πλευρᾶς χρόνος ἐλεύθερος ἐθνικὸς βίος ἦσαν, ἀσφαλῶς, παράγοντες ἀναστολῆς. Οἱ παράγοντες ὅμως αὐτοὶ δὲν ἰσχύουν πλέον ἐν ἔτει 1991. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι δυνατόν νὰ καταστεῖ κέντρο καὶ ἐστία τῶν κλασσικῶν γραμμάτων. Ὑπάρχουν ἤδη τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Θεσσαλίας, Αἰγαίου, Κρήτης, Ἰονίου. Γιατὶ λοιπόν, ἀφοῦ ὑπῆρξαν οἱ δυνατότητες γιὰ τὴν ἰδρυση (καὶ καλῶς βεβαίως) τῶν Πανεπιστημίων αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νὰ ἰδρυθεῖ καὶ Πανεπιστήμιο κλασσικῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν; Ἴσως ἡ ἰδέα καὶ ἡ πρόταση αὐτὴ νὰ θεωρηθεῖ, ἐκ πρώτης ὄψεως, οὐτοπικὴ, ἀνεδαφικὴ, ρωμαντικὴ. Ἐμεῖς τοῦλάχιστον δὲν τὸ νομίζουμε. Καὶ οἱ λόγοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διακριθεῖ ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν οὔτε ὡς βιομηχανικὴ χώρα οὔτε ὡς στρατιωτικὴ δύναμις οὔτε ὡς χώρα ἀναπτύξεως τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀντιθέτως μάλιστα! Μὲ τὴν πλήρη ἔνταξή της

Ε.Ο.Κ. κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν αὐτονομία, τὴν αὐτοτέλεια καὶ τὴν ἐθνικὴ της ἀκόμη ταυτότητα.

β) Ὑπάρχουν οἱ ὑποκειμενικὲς προϋποθέσεις. Ὑπάρχουν πολλοὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, λάτρεις καὶ θεράποντες τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν γραμμάτων, οἱ ὅποιοι θὰ ἦταν δυνατόν νὰ πλαισιώσουν τὸ Πανεπιστήμιο αὐτό. Ἐπιτέλους θὰ ἦταν δυνατόν νὰ μετακληθοῦν ὡς διδάσκοντες, ὡς ἐπισκέπτες καθηγητές, καὶ ἄλλοδαποί, διεθνοῦς φήμης ἐπιστήμονες-ἐλληνιστές.

γ) Εἴμεθα, χωρὶς ἐθνικὴ περιαιτολογία, οἱ μόνοι ἀρμόδιοι γιὰ τὴν καλλιέργεια τῶν κλασσικῶν γραμμάτων, καὶ τοῦτο διότι: 1) Κατοικοῦμε στὸν ἴδιο γεωγραφικὸ χῶρο, ὅπου ἀνεπτύχθη ὁ ἀνεπανάληπτος ἐκεῖνος πολιτισμός. 2) Ἐχομε τὴν ἴδια γλῶσσα μὲ αὐτὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, μετεξελιγμένη βεβαίως. 3) Διατηροῦμε ἀκόμη ἐπιβιώσεις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ (ἤθη, ἔθιμα, παραδόσεις κ.τ.λ.). 4) Τέλος, παρ' ὅλες τίς ἀναμφισβήτητες ἐπιμιξίες, διατηροῦμε, ἔστω ἐν μέρει, τὸ ἀρχαῖο φυλετικὸ κύτταρο.

Τὸ Πανεπιστήμιο αὐτὸ θὰ εἶχε ὡς ἀποστολή: τὴ διδασκαλία, τὴν ἐπεξεργασία, τὸν σχολιασμό, τίς μεταφράσεις κ.ο.κ. τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν κειμένων καί, ἰδίως, τὴν προβολὴ τῶν ὑψηλῶν ἀνθρωπιστικῶν

ἀξιῶν ποὺ ἐλάμπρυναν τοὺς χρόνους τῆς ἀθηναϊκῆς, κατ' ἐξοχὴν, Δημοκρατίας. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Πανεπιστημίου αὐτοῦ θά ἦταν δυνατόν νὰ λειτουργήσουν καὶ εἰδικὰ κατὰ τόπους Ἰδρύματα (Ἰδρυμα Πινδάρου στὶς Θῆβες, τῆς Σαπφῶς στὴ Λέσβο, τοῦ Ἀρχιλόχου στὴν Πάρο, τοῦ Ἀριστοτέλους στὴ Θεσσαλονίκη, τοῦ Δημοκρίτου στὰ Ἀβδηρα, τοῦ Ἰπποκράτους στὴν Κῶ, τοῦ Πυθαγόρα στὴ Σάμο κ.τ.λ.). Τὰ Ἰδρύματα αὐτὰ θὰ ἡσυχολοῦντο εἰδικότερα μὲ

τοὺς ποιητὲς καὶ φιλοσόφους αὐτοὺς καὶ θὰ συγκέντρωναν πᾶν ὅ,τι γράφεται σχετικὸ σ' ὅλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου.

Ὅπως εἶπαμε καὶ προεισαγωγικά, ἀπλῶς θίγουμε τὸ θέμα. Δὲν ὑπεισερχόμεθα σὲ λεπτομέρειες. Ἀς μιλήσουν οἱ πλέον ἀρμόδιοι.

Μὲ τιμὴ

Βασ. Ι. Λαζανᾶς

Μιαοῦλη 6 - Ν. Χαλκηδόνα Ἀττικῆς - 143 43
Τηλ. 25 25 113

Περὶ «εἰδώλων», «εἰδωλολατρίας» καὶ «εἰδωλολατρῶν»...

Φίλτατε κ. Λάμπρου,

Σχετικῶς μὲ τὸν τίτλο τοῦ «εἰδωλολάτρου», διὰ τοῦ ὁποίου περιεβλήθη ὁ «Δαυλὸς» (ἴδε τεῦχος 113, Μάιος 1991), ἄρα καὶ οἱ πιστοὶ ἀναγνῶνται του, αὐτὸς ἀποτελεῖ ἀσφαλέστατα τίτλον τιμῆς. Καὶ τοῦτο, διότι, δεδομένου ὅτι οἱ θεοὶ (τετελειωμένα ὄντα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν τιτάνων: ἴδε σχετικὸν ἔργον μου: «Ἐξωχρονικὴ Ἑλλάς») ὄντως ὑπῆρξαν, καταστάντες οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι καὶ ἀρχηγέται τῆς ἀνθρωπότητος καὶ γενάρχαι τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, τοῦτο ἀποτελεῖ στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ πάντων τῶν ἀγνοούντων τὴν προέλευσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀνεליχθέντος ἀπὸ ἀπλοῦ *Homo terrarum* εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ *Mannus* (*Homo Sapiens*) ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ *Homo Deus*, τῶν τιτάνων θεωθέντων τὸ Ὀλύμπιον Φῶς / καταστάντων θεῶν.

Ἡ Ἀδελφότης τῶν Ὀρφικῶν ἐπανειλημμένως ἐδέχθη τὸ «κοσμητικόν» τοῦ «εἰδωλολάτρου». Ἐὰν εἴμεθα λάτραι τοιούτων θεῶν, τότε μετὰ χαρᾶς δεχόμεθα τὸν τίτλον αὐτόν: Εἰς τὴν ἐλληνικὴν: *εἶδωλον* εἶναι πᾶν τὸ ἀντικατοπτριζόμενον· καὶ δεδομένου ὅτι ἡ σοφία ἀποτελεῖ κύριον γνώρισμα τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦτο ἀποδεικνύει

ὅτι ὁ ψέξας τὸν «Δαυλὸν» ἀγνοεῖ τὴν ἐλληνικὴν. Καὶ ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ρηθέν, ὅτι: «Ἕλληνες εἰσιν οἱ λαβόντες τὴν Ἑλλήνων παιδείαν», ὁ κύριος αὐτὸς στερεῖται καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν (μὲ τὴν πνευματικὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου)... Ἀσφαλῶς θὰ προτιμᾷ τὴν ὠχρότητα τοῦ σεληνιακοῦ ἀντικατοπτριζομένου φωτός τῆς Σιών ἀπὸ τὸ καταυγάζον φῶς τοῦ ζωοποιοῦ ἡλίου τῶν παναρχαίων καὶ πανσέπτων Ἑλληνικῶν Μυστηρίων, ὅπου οἱ συμμετέχοντες θὰ πρέπει προηγουμένως ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ πρωταρχικὸν σκότος τῆς συγχύσεως, διότι ἄλλως τὸ ἰσχυρὸν ἡλιακὸν ἐλληνικὸν φῶς θέλει καταστήσει αὐτοὺς παντελῶς «τυφλοὺς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα».

Φιλικώτατα

Δρ Κίμων Ἡλιόπουλος

ΝΕΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΟΡΦΙΚΩΝ

Τ.Θ. 76032

171 10 Ν. ΣΜΥΡΝΗ

Υ.Γ. Ἀς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὴν σιωνιστικὴν νοοτροπίαν, ἡ ὁποία μονοπωλεῖ τὸν ἠθικὸν νόμον, πατριδοκαπηλεύεται, ἀλλὰ καὶ ἔχει ἀφορίσει ἀπὸ δισχιλιετίας τὴν θειοτάτην ἀρχαιότητα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐκεῖ ἐμαθήτευσε...

Οἱ ἀστρολόγοι καὶ παντὸς εἶδους ἀγύρτες ἐξ Ἀνατολῶν

Κύριε διευθυντά,

Σχετικὰ μὲ τὸ πολὺ διαφωτιστικὸ σχόλιο μὲ τίτλο «Οἱ εὐρόντες ἀμειφθήσονται» τοῦ Μετέωρου («Δαυλὸς», τεῦχος 113) ἐπι-

τρέψτε μου νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς:

Ἐχει παρατηρηθεῖ, ὅτι σὲ περιόδους μεγάλης οἰκονομικῆς ἀνέχειας, μέχρις ἐξαθλιώσεως, οἱ ἄνθρωποι στρέφονται σὲ δυνά-

μεις πού ἀδυνατοῦν νά κατανοήσουν καί πού πιστεύουν πώς μποροῦν νά ἐπηρεάσουν εὐμενῶς ἢ δυσμενῶς τήν «Μοίρα» καί τήν «Τύχη» τους. Ἄλλοτε τήν ὀνόμασαν «Θεο» καί «Θρησκεία» καί ἄλλοτε Ἀστρολογία, Ζώδια ἢ Λευκή καί Μαύρη Μαγεία.

Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς Ἐπιστήμης, κυρίως στήν ἀρχαία Ἑλλάδα, εἶχε κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀρχίσει νά ἐξαλείφεται ἡ ἐπιρροή τῆς κάθε εἶδους Μαγείας. Αὐτὸ δὲν σημαίνει πώς ἔπαψαν οἱ ἄνθρωποι νά ἀσχολοῦνται ἀκόμη καί σήμερα μέ τήν ἐξάσκηση τῆς Μαγείας καί τῆς Μαγανείας. Τὸ Ἀστυνομικὸ Δελτίο ἔχει ἐπὶ τοῦ θέματος πολλὰ νά μᾶς διδάξει. Ἀλλὰ ὁ Μεσαιωνικὸς σκοταδισμὸς καί ἡ ἀπόλυτη ἐπιρροή καί κυριαρχία τῶν Μάγων στὸ σύνολο τῶν πληθυσμῶν τείνει, ἂν ὄχι νά μηδενισθεῖ, τουλάχιστον νά μειωθεῖ [...]

Σήμερα παρατηρεῖται μιὰ ἔξαρση τῆς χαρτομαντείας (ΤΑΡΟ κ.λπ.), τῆς καφεμαντείας, καθὼς καί μιὰ ἐπάνοδος τῆς λατρείας τῶν ἄστρων μέσα ἀπ' τὶς κάθε λογῆς Ἀστρολογίες Ἀνατολικοῦ τύπου [Αἰγυπτιακή, Ἰνδική (Hindou) κ.λπ.].

Σὲ παρελθόντες αἰῶνες οἱ ἄνθρωποι ἐκ συστήματος παρακολούθησαν τὴν κίνηση τῶν πλανητῶν καί τῶν ἀστέρων τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, καθὼς καί τὸν τρόπο πού, πιθανόν, ἀσκοῦσαν ἐπιρροή στὸν χαρακτήρα, τὴν ψυχρὸσύνθεση, ἀκόμα καί σ' αὐτὲς τοῦτες τὶς ἐνέργειες ἀντιμετώπισης τῶν καθημερινῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς. Ἡ Ἀστρολογία στοὺς μοιρολατρικοὺς κατὰ κανόνα Ἀνατολικοὺς κυρίως λαοὺς εἶχε ἀναχθεῖ σὲ «ἐπιστήμη»! Μιὰ δῆθεν ἐπιστήμη, πού οὐδόλως ἐπηρέασε τὴν ἀντιμετώπιση τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας, οἱ ὅποιοι μέσα ἀπὸ μιὰ φιλοσοφικὴ καί ἐπιστημονικὴ πρακτικὴ θεώρηση τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης καί τῶν ἀξιῶν τῆς εἶχαν ἑλλογες ἀπαντήσεις γιὰ τὰ διάφορα συμβάντα ἢ προσπαθοῦσαν νά δώσουν, χωρὶς νά περιμένουν τὴν ἐξήγηση τῆς ἐξελίξης τῶν γεγονότων ἀπὸ τὴν κίνηση τῶν ἄστρων ἢ νά ἐπιρρίπτουν εὐθύνες σ' αὐτὰ γιὰ τὶς δυσμενεῖς ἐξελίξεις τους. Αὐτὸ οὐδεμία σχέσιν ἔχει μέ τὴν προσπάθεια γνώσης τῆς θεϊκῆς βούλησης, μέ τὴν βοήθεια τοῦ Μάγου ἢ τοῦ Ἱερέα.

Στὴν πρόσφατη ἔκθεση βιβλίου στὸ Ζάππειο παρατήρησα, μέ λύπη μου ὁμολογῶ καί ὄχι χωρὶς ἐκπληξη, τὸν ἀριθμὸ τῶν περιπτέρων μέ τοὺς ἰσάριθμους ἐκδότες, πού σὰν μοναδικὸ θέμα τῶν ἐκδόσεών τους ἔχουν τὴν Παραψυχολογία, τὴν Ἀστρολογία, διδασκαλίες καί μεθόδους ἐσωτερισμού κ.λπ. παρόμοια θέματα μυστικισμοῦ καί ἐσωστρέφειας Αἰγυπτιακῆς, Ἰνδικῆς, Κινεζικῆς κ.λπ. προελεύσεων. Τὰ περίπτερα δὲ πού πωλοῦν ἐφημερίδες καί περιοδικὸ τύπο βρῖθουν ἀπὸ περιοδικὰ μέ μοναδική θεματολογία τους τὰ ὡς ἄνω.

Ἡ ἐξήγηση στὸ τεράστιο «γιατί;» πού ἔθεσα στὸν ἑαυτό μου πρέπει νά εἶναι πῶς: ἢ 1) ὄντως ὑπάρχει στροφή καί ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καί τοῦ κόσμου γενικότερα στὰ θέματα αὐτά, μέ ἀποτέλεσμα οἱ ἐπαγγελματίες, σὲ μιὰ περίοδο κρίσης τοῦ βιβλίου, νά βρίσκουν μιὰ διέξοδο στὰ οἰκονομικὰ ἀδιέξοδά τους, ἀφοῦ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ εἶναι ἔτοιμο νά δεχθεῖ τὰ προϊόντα τῆς ἐκδοτικῆς τους δραστηριότητος· ἢ 2) γίνεται συντονισμένη προσπάθεια ἀπὸ κέντρα, πού συμφέρον ἔχουν ἀπὸ τὴν προσήλωση τοῦ λαοῦ στὴν μοιρολατρεία. Γιατὶ δὲν πιστεύω, πῶς εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μοιρολατρεία ἢ ἀποδοχή τῶν εὐμενῶν ἢ δυσμενῶν ἐξελίξεων τῆς ζωῆς μας σὰν ἀπόρροιας τῆς θέσης ἢ τῆς κίνησης τῶν ἄστρων καί τῶν πλανητῶν στὸ στερέωμα κατὰ τὴν στιγμή τῆς γέννησης τοῦ κάθε ἑνός μας ἢ σὲ στιγμὲς καθοριστικὲς γιὰ μᾶς, γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασή μας. «Τὸ γράφουν τ' ἄστρα, τὸ γράφει ἡ μοίρα, καί πῶς νά ἐπηρεάσω τὸ γραφτό;»

Σκοπὸς μου δὲν εἶναι νά ἐκφέρω γνώμη γιὰ τὸ ποιοὶ μπορεῖ νά εἶναι αὐτοὶ πού πιθανὸν νά ἔχουν τὰ ἐν λόγω συμφέροντα ἢ γιὰ τὸ τί εἶδους καί τί ἀπώτερο σκοπὸ μπορεῖ νά ἔχουν αὐτὰ τὰ συμφέροντα; Δὲν μπορῶ ὅμως νά ἀποσιωπήσω ἓνα γεγονὸς πού ὑπέπεσε στὴν ἀντίληψή μου σχετικὰ μέ τοὺς ἐνασχολούμενους σήμερα μέ τὸν μυστικισμό, τὰ μέντιουμ κ.λπ. καί τὴν σχέση τους μέ τοὺς Ἑβραίους, οἱ ὅποιοι φαίνεται πῶς ἔχουν, σὰν λαός, κάποια... ιδιαίτερη ἱκανότητα στὸ νά καλοῦν τὰ πνεύματα καί νά συνομιλοῦν μαζί τους γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν... προβλημάτων μας καί τὸ δικό

μας αποκλειστικά καλό (...), καθώς επίσης και μιὰ μοναδικότητα εξήγησης τῆς *Καβάλα* καὶ τῶν συναφῶν μυστικῶν καὶ μυστικιστικῶν διδασκαλιῶν. Αὐτὸ φυσικὰ δὲν σημαίνει καὶ ὅτι κάθε Ἑβραῖος εἶναι κι ἓνας Σιωνιστής.

Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ πρέπει, νὰ φανταστεῖ ὁ ἀναγνώστης, πὼς διακατέχομαι ἀπὸ φυλετικὲς ἢ ἐθνικὲς προκαταλήψεις, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὡς ἄνω. Ἀπλῶς καὶ μόνο μιὰ διαπίστωση ἔκανα, καὶ αὐτὴν καὶ μόνο ἐκφράζω χωρὶς περαιτέρω σχόλια.

Ἐνα ἄλλο ἐπίσης ἀνησυχητικὸ φαινόμενο, σχετικὸ μὲ τὰ ἀνωτέρω, ἔστω καὶ ἂν ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται, εἶναι ἡ ἐξαρση τοῦ κυνηγητοῦ τῆς τύχης μὲ τὰ κάθε εἶδους *Λαχεῖα*, *ΠΡΟΠΟ* καὶ, κυρίως τελευταῖα, τὸ περιβόητο *ΛΟΤΤΟ*. Ἰσως ἡ ἐξαθλίωσή μας, σὰν λαοῦ, νὰ ἐφθασε σὲ τέτοια ὅρια, ποὺ πλέον τὸ μέλλον μας νὰ τὸ ἐναποθέτουμε στὴν Θεὰ «Τύχη» καὶ νὰ περιμένουμε ἀπ' τὰ κάθε λογῆς *ΛΟΤΤΟ* σὰν «μάννα» ἐξ οὐρανοῦ τίς καλύτερες μέρες, τὴν πρόοδο καὶ τὴν εὐημερία μας.

Ἡ περίληψη τοῦ XIII κεφαλαίου τοῦ βιβλίου *Τὰ Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών*, τῶν ἐκδόσεων Γερ. Ἀναγνωστίδη, ἀναφέρει:

«Ἡ ἀνάγκη γιὰ τὸν “ἐπιούσιο” μεταβάλλει τοὺς λαοὺς σὲ ταπεινοὺς ὑπηρέτες μας. Ἡ προβολὴ τῶν προβλημάτων βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης, μέσον γιὰ τὴν ἐκτροπὴ ἀπὸ τὰ φλέγοντα πολιτικὰ ζητήματα. Οἱ διασκεδάσεις, τὰ πορνογραφήματα, τὰ τυχερὰ παιχνίδια, οἱ οἴκοι ἀνοχῆς, ἀπασχόληση τοῦ λαοῦ. Ἡ πρόοδος, ψευτιά καὶ ἀπάτη μεγάλης ὁλκῆς. Ἡ ἀλήθεια — Τὰ μεγάλα προβλήματα, κτῆμα καὶ ἀπασχόληση τῆς ἡγεσίας τῶν Σιωνιστῶν».

Καὶ τίθεται ἓνα νέο ἐρώτημα: Ἐμεῖς σὰν λαός, τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, τὸ Ἕθνος μας, ἐφθασε σ' αὐτὴ τὴν σημερινὴ κατάσταση ἐσκεμμένα καὶ βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου; Ἡ ἀδίκως τὰ φορτώνουμε στοὺς Σιωνιστές, ὅπως κάποτε αὐτοὶ φόρτωναν, ὑποκριτικά, τὰ κρίματά τους στὸν μαῦρο «ἀποδιοπομπαῖο τράγο»; Ποῦ ὁδηγούμαστε; Τὸν τράγο τὸν ὁδηγοῦσαν στὴν ἔρημο γιὰ τὸν φυσικὸ ἀφανισμό του ἀπὸ τὰ θηρία. Ἐμεῖς;

Μὲ ἐκτίμηση

Γιώργος Καραμολέγκος

Ἀρχιεπελάγου 119

165 62 Γλυφάδα

«Γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ μὲ ἀγάπη...»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Τὴν ὥρα τούτη, ποὺ ὁ Σιμὸν τῆς πάσης ἀσυναρτησίας δέρνει τὴ χώρα μας, τώρα ποῦ, ὅπως γράφει ὁ Ἰσοκράτης, *«τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἔχει ὁμοιωθῇ τοῖς ἄρχουσι»* καὶ οἱ στίχοι τοῦ Παλαμᾶ χαρακτηρίζουν τὸ λαὸ μας: *«ἀνάμεσα στὸν ὄχλο ἐδῶ π' ἀργοσαλεύει, καθὼς ἐπάνω σ' ἀσπρολούλουδο μιὰ κάμψη...»*, μιὰ παρήγορη φωνὴ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, νὰ μᾶς δροσίση τὴν καρδιά. Εἶναι ἡ φωνὴ τῶν ξενιτεμένων μας, ποὺ λαχταροῦν, ποὺ νοσταλγοῦν, ποὺ δακρύζουν στὸ ἄκουσμα τῆς ἀγαπημένης τους πατρίδας. Γιατὶ ἀφορμὴ στὴν ἐπιστολὴ μου αὐτὴ ἦταν μιὰ ἄλλη ποῦ ἔλαβα. Τετρασέλιδη καὶ συγκινημένη τὴν ὑπογράφει ἡ μαθήτριά μου κατὰ τὰ ἔτη 1935-39 στὸ Γυμνάσιο Κιλκίς Κατίνα Παδοπούλου, ποὺ κατὰ ἀγαθὴν σύμπτωση ἐ-

χει καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ συζύγου της, ποῦ λέγεται... Δαυλός!

Πενήντα τόσα χρόνια ἀπὸ τότε, μὰ πόσο ζωντανὲς προβάλλουν μερικὲς ἀξέχαστες στιγμὲς τῆς σχολικῆς ζωῆς, ποῦ μὲ τόση γλαφυρότητα περιγράφει ἡ καλὴ μου μαθήτριά. Καὶ γιὰ νὰ μοῦ κἀνὴ πιὸ ἔντονη τὴν πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μοῦ στέλνει, φωτοτυπημένες, καὶ δύο ἐκθέσεις της (τὸ τετράδιο τὸ φυλάει, σὰν ἱερὸ κειμήλιο), ποὺ τίς ἔχω χαρακτηρίσει: τὴ μία «πάρα πολὺ καλὴ» καὶ τὴν ἄλλη «ἀρίστη».

... *«Λὲς καὶ ἦταν χθὲς»* γράφει, *«ἐκεῖ ὁ φιλόλογός μας εὐθυτενής, καλοβαλμένος, εὐπροσήγορος πάντα... τὸ Συντακτικὸ καὶ ἡ Γραμματικὴ μὲ τίς ἐγκλίσεις καὶ τὰ ἀπαρέμφατα γίνονται μαζί του κατανοητά. Τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά: “ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλά-*

δος αἰθριός ἐστιν" ἢ ἡ 'Ανάβασις τοῦ Κύρου γίνονται πιό εὐκολα... Τὰ Νέα Ἑλληνικά: ὁ Ξενόπουλος νόστιμον ἡμάρ, ὁ Κρυστάλλης, ὁ Καρκαβίτσας, ὁ Νιρβάνας, ὁ Βιζυηνός καὶ ὁ "Ἅγιος τῶν Γραμμάτων", μέ τὸ "Χριστὸ στὸ Κάστρο" καὶ ἡ ποίησις: ὁ Σολωμός, ὁ Κάλβος, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Πολέμης, ὁ Δροσίνης, ὁ Πορφύρας, ὁ Μαβίλης... πνευματικὴ πανδαισία [...] Πέ-
 ρασαν ἀπὸ τότε, κ. καθηγητά, τόσα χρόνια, ἐν τούτοις τοὺς διαβάζω καὶ τοὺς ξαναδια-
 βάζω· ἀπαγγέλλω τοὺς στίχους τοὺς μόνη μου ἢ τοὺς σιγομουρμουρίζω, ὅταν στίς γιορτές τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τὰ ἀκούω νὰ τὰ ἀπαγγέλλουν οἱ μαθηταί, παιδιὰ τρίτης, τετάρτης καὶ πέμπτης γενεᾶς πρωτοπόρων Ἑλλήνων μεταναστῶν καὶ ἡ καρδιά μου σκιρτᾷ...

»Γράφετε, κ. καθηγητά (τὸ ἔγραφα σὲ τοπικὴ ἐφημερίδα τοῦ Κιλκίς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔμαθε τὴν διεύθυνσί μου), ὅτι χαλκέψατε στίς ψυχές τῶν μαθητῶν σας τὰ ἀθάνατα Ἑλληνικά ιδεώδη. ΝΑΙ, καὶ ἀπέραντη ὁμορφιά. Προσπάθησα νὰ τὰ μεταλαμπαδεύσω ὅλα αὐτὰ καὶ στὰ παιδιὰ μου: τὸ γυιό μου, πτυχιούχο Πολιτικῶν καὶ Οἰκο-

νομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν κόρη μου, ἐκπαιδευτικὸ Εἰδικῆς Ἐκπαιδεύσεως: Χαίρομαι, πού καὶ τὰ δύο ὁμιλοῦν καὶ γράφουν τὴν Ἑλληνικὴν "πᾶρα πολὺ καλὰ" (αὐτὸ τὸ βάνει ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, γιὰ νὰ μοῦ θυμίση τὸ χαρακτηρισμὸ τῶν ἐκθέσεων της!), ἀγαποῦν τὴν πατρίδα τους καὶ εἶναι ὑπερήφανα γιὰ τὴν ἑλληνικὴν τους καταγωγή. Τώρα ἀσχολοῦμαι μέ τὰ ἐγγόνια μου καὶ νοιώθω μεγάλη ἱκανοποίησι:

»Σεβαστέ καὶ ἀγαπητέ μου κ. καθηγητά, οἱ σπόροι πού ἐσπείρατε στὸ νοῦ, στίς καρδιές καὶ στίς ψυχές τῶν μαθητῶν σας ἐβλάστησαν καὶ ἀνθισαν καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀνθίζουν. Ἐσεῖς ζῆτε στὴ σκέψι τους ὡς ὁ ἰδανικὸς δάσκαλος, ὁ καλὸς φίλος, ὁ τίμιος ἀγωνιστής. Ὁ Θεὸς μαζί σας.

»Μὲ σεβασμό, ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη, ἡ μαθήτριά σας, Κατίνα Δαυλοῦ-Παπαδοπούλου, Ἰνδιανάπολις-Ἀμερικῆς»

[Καὶ διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Φώτης Σ. Μπουζάνης

Ἐπίτ. Λυκειαρχῆς
 Εὐρυμέδοντος 16, 163 32 ΒΥΡΩΝΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ Τρίτη μετὰ Χριστὸν Χιλιετία

Ἀλήθεια, πόσες ἐλπίδες ξεκίνησαν
 κι ἔφτασαν ἴσαμε τὴ στροφή τῶν καιρῶν
 κι ἄγγιξαν τίς μεθυσμένες Ἰδέες;
 Πόσες γεννήθηκαν στὸν ἀμόλυντο κόσμος,
 ὅταν ἀκόμα τὸ πετρέλαιο ἦταν ἀγέννητο
 κι ἦσαν τὰ «πυρηνικά ἀπόβλητα»
 λέξεις ἀκατάληπτες τοῦ μέλλοντος;
 Καὶ πόσες ἀραγε μποροῦν ἀκόμα νὰ διασωθοῦν
 καὶ νὰ μᾶς διαφυλάξουν ὅλους ἐμᾶς,
 πού ἀναπνέουμε τὴν Ποίηση, ὥσπου ν' ἀρχίσει
 κι ἡ τρίτη μετὰ Χριστὸν χιλιετία;...

Τὸ βιβλίο πού θά γίνη «κτῆμα ἑσαεῖ»
γιὰ κάθε ἐλληνική οἰκογένεια ὅπου Γῆς:

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ἀπό τόν ἔλλοπα-θηρευτή μέχρι τήν Ἐποχή τοῦ Διὸς

Ἡ ἀποκρυπτογράφησι τῶν σημασιῶν
τῶν 24 γραμμάτων τοῦ Ἀλφαβήτου

Φιλολογική ἐπιμέλεια: **ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ**

ΔΑΨΝΟΣ 1991

Διατίθεται:

- Κυδαθηναίων 29 (πάροδος Φιλελλήνων), β' ὄροφος.
- Στὰ σοβαρά βιβλιοπωλεῖα ὅλης τῆς Ἑλλάδος.
Ἀποστέλλεται καί ταχυδρομικῶς. Τηλεφωνήστε: 3223957 ἢ 9841655.

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Βλακὸς ἴδιον: τοῖς ἄλλοις ἀποδιδόναι...

Φιλοσόφου ἴδιον: ἑαυτῷ ἀποδιδόναι...

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι, ποίος καὶ γιατί ἔστειλε τὸν πράκτορά του «ντυμένο φίλο» καὶ φορτωμένο δῶρα, μὲ ἀποστολὴ νὰ μὲ καταστρέψῃ. Αὐτὸς ποὺ τὸν ἔστειλε, «τέτοιος» εἶναι καὶ «τέτοια» κάνει.

Τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν ἐγὼ ἔχω μάτια καὶ βλέπω τί κρύβεται κάτω ἀπὸ τὰ ροῦχα τοῦ «ντυμένου φίλου»: τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν ἐγὼ ἔχω νοῦ καὶ καταλαβαίνω ποίος καὶ μὲ ποιά ἀποστολὴ μοῦ ἀπέστειλε τὸν πράκτορά του: κυριώτατα τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν ἐγὼ βρίσκωμαι ὑπὲρ ἁνὼ τῶν δώρων.

Ὅ,τι καλὸ συμβαίνει σ' ἐμένα ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ σ' ἐμένα καὶ ποτὲ στοὺς ἄλλους: κι ὅ,τι κακὸ συμβαίνει σ' ἐμένα ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ σ' ἐμένα καὶ ποτὲ στοὺς ἄλλους. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀπολύτως περίπτωσις, ὃ ἔχθρὸς νὰ μὲ νικήσῃ, ἂν ἐγὼ δὲν ἔχω διαπράξῃ λάθη ἢ παραλείψεις.

Ὅσοι θεωροῦν, ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔπαθαν ὀφείλεται στοὺς ἐχθροὺς τους, ἔχουν προσανατολίσῃ πρὸς λάθος κατεύθυνση τὴν προβληματικὴ τους. Ἡ μόνη σωτήρια γι' αὐτοὺς πράξις εἶναι νὰ «σκάψουν ἔνδον» καὶ νὰ διαγνώσουν τίς ἀδυναμίες τους. Μόνον ἔτσι μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν νέες «μετοχές» γιὰ τὸ μέλλον.

Ὅσοι θεωροῦν, ὅτι γιὰ τὰ ἀδικήματά τους (ποὺ «μεθόδευσαν» ἄλλοι, γιὰ νὰ τὰ διαπράξουν ὅμως οἱ ἴδιοι) εἶναι ἀθῶοι καὶ δὲν πρέπει νὰ καταδικασθοῦν, ἄς γίνουν ἄνδρες: ἄς ἀναλάβουν δημόσια καὶ ἀπερίφραστα τίς εὐθύνες τους καὶ ἄς ζητήσουν οἱ ἴδιοι νὰ πληρώσουν γιὰ ὅ,τι αὐτοὶ ἔκαναν.

★ ★ ★

Ἄν κάποιος ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη καὶ μὲ ρωτοῦσε, ποιά εἶναι ἡ βαθύτερη παθολογία τῆς σημερινῆς ἐλληνικῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, θὰ ἀπαντοῦσα ἀνεκδοίαστα μὲ μιὰ λέξη: Ἀνανδρία. Ἐ-

λειψε πιά παντελῶς ἀπὸ τῆς ζωῆς μας αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν κύρια ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός: Τὸ ζῆν γνήσια, δηλαδή τὸ ζῆν χωρὶς σκοπιμοθηρία, χωρὶς ὑπολογισμὸ τῶν συνεπειῶν, χωρὶς τὴν χρησιμοποίηση τῆς ζυγαριᾶς τοῦ «σὺν» καὶ τοῦ «πλὴν».

Ζοῦμε κάτω ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ «image», τῆς «ὕποληψης», τοῦ «κύρους», τοῦ «prestige», τοῦ «καθωσπρεπεισμοῦ». Ἀπὸ θρασυδείλους «νταῖδες» ἀνατολίτικου τύπου καὶ φαρισαίους «ἱππότες» εὐρωπαϊκοῦ-δυτικοῦ τύπου γέμισε ἡ κοινωνία μας καὶ ἡ δημόσια ζωὴ μας. Τὸ μικρὸ ἄτομο ποὺ ὀνομάζεται «ρασιοναλιστής» ἔγινε ὁ κανόνας. «Ἡρώα» (ἐννοία μὲ περιεχόμενο τελείως διαφορετικὸ καὶ πρὸς τὸν «νταῖ» καὶ πρὸς τὸν «ἱππότη» – γι' αὐτὸ ἄλλωστε ἡ ἐλληνικὴ αὐτὴ λέξις παραμένει ἀμετάφραστη σ' ὅλες τίς γλῶσσες) ἢ ἔστω «λεβέντη» μὲ τὴν νεοελληνικὴ σημασία τοῦ ὄρου δὲν βλέπω κανένα καὶ πουθενά. Τὸ διεθνιστικὸ νεοελληνικὸ κρατίδιο κατέστρεψε ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἰδρύσεώς του τὴν ἐλληνικὴ λεβεντιά (αὐτὴ ποὺ μὲ τὸν ἡρωισμό της τὸ ἴδρυσε) καταδιώκοντας, φυλακίζοντας, συκοφαντώντας καὶ στέλνοντας στὴν καρμανιόλα τὸν τύπο τοῦ «παλληκαριοῦ» ὡς «ἀπολίτιστο». Καὶ θεοποίησε τὸν θρασυδεῖλο, ὑποκριτὴ, λογοκράτη, οἰκονομιστὴ, «ἀξιοπρεπῆ», δόλιο, ἀνεύθυνο, φυγόποινο, ἀρνησίποινο δῆθεν «ἀστὸ» ὡς «πολιτισμένο» καὶ «Εὐρωπαῖο»...

★ ★ ★

Ἄμποτε νὰ ὑπάρξουν καὶ πάλι ἄνθρωποι, ποὺ θὰ στέκωνται χαμογελαστοὶ μπροστὰ στὸν ἑαυτὸ τους. Ἄμποτε νὰ ὑπάρξουν καὶ πάλι ἄνθρωποι ποὺ θὰ στέκωνται χαμογελαστοὶ πάνω στὴν ἐπιτάφια στήλη τους, ὅπως στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Διπύλου. Ἄμποτε νὰ ὑπάρξουν, δηλαδή, καὶ πάλι Ἕλληνες.

Μετέωρος

Πρὸς ἀσπάλακες — καὶ «σπόνσορες»

Βρὲ καλῶς τὰ παιδιά! Τί ἀνησυχία εἶναι καὶ τούτῃ. Δηλαδή δὲν τοὺς ἔφτανε ἡ ραπατσίνα πού τρῶνε κάθε μήνα. Οὔτε βέβαια ἡ ψυχρολουσία ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ κυρίου Η.Λ. Τσατσόμοιρου. Θέλουν καὶ παιγνιδάκια, δίκην ψυχολογικοῦ πολέμου. Κι ὅλο ρωτᾶνε γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ «Δαυλοῦ», ντυμένοι μὲ τὴν γενναιότητα τοῦ ἀνώνυμου τηλεφωνητῆ. Κι ὅλο μᾶς βομβαρδίζουν μὲ ἀνώνυμα ταχυδρομικὰ ἀθλιογραφήματα. Γιὰ τέτοιο θάρρος σᾶς μιλάω. Τέτοια τρῶμερὴ αὐτοπεποίθηση...

Καλοὶ μου ἄνθρωποι, ξέρουμε ὅτι ὁ «Δαυλὸς» σᾶς τσουίζει καὶ τὸ ὄνειρο τῆς ζωῆς σας εἶναι νὰ κλείσῃ· νὰ γελάσῃ κάπως τὸ πικραμένο σας χεῖλι μετὰ τὶς τόσες ἐπιστημονικὲς κατραπακιές, πού φάγατε εἴτε σὰν «ἐξουσιαστές» εἴτε σὰν «διεθνὴς Δύναμη». Μὴ κάνετε ὅμως ὄρεξη, γιατί θὰ μείνετε μὲ αὐτὴν. Καὶ τοῦτο, διότι, πρῶτον, καθημερινὰ ἡ κυκλοφορία τοῦ «Δαυλοῦ» αὐξάνει, ἀνασταίνοντας τὶς νεκρωμένες συνειδήσεις καί, δεύτερον, διότι, ὄντας πέρα καὶ ἔξω ἀπὸ ὁποιαδήποτε συμφέροντα, ἀγκαλιάζει ὅλο τὸ φάσμα τῶν σκεπτόμενων ἀνθρώπων.

Συνεπῶς γιατί ξοδεύετε ἄδικα «τέλη» σὲ τηλέφωνα καὶ ταχυδρομήσεις καὶ ἀπασχολεῖτε ἄδικα τὴν ἀνύπαρκτη φαῖδ οὐσία τῶν διαφόρων πρακτορίσκων καὶ ὑποπρακτορίσκων σας; Δὲν ἀντιλαμβάνεσθε, ὅτι μὲ κάτι τέτοιες ἐνέργειες γίνεστε ρεζίλι τῶν σκυλιῶν, καθὼς φαίνεστε «ξεβράκωτοι» ἀπὸ ἐπιχειρήματα καὶ γυμνοὶ ἀπὸ αὐτοπεποίθηση; Στὸ φινάλε, ἂν ἔχετε τὰ κότσια καὶ θέλετε ἰδεολογικὴ ἀντιπαράθεση, δὲν ἔχετε παρὰ νὰ βγάλετε καὶ σεῖς ἔστω καὶ μιὰ «γαῖδουροφυλλάδα». Τί διάολο, τόσα λεφτὰ σᾶς τρῶνε κάθε χρόνον οἱ πληρωμένες, ἀνὰ τὸν κόσμον, δημοσιεύσεις τῶν «ἐπιστημόνων» σας.

Βέβαια ἐμεῖς ἐδῶ στὸν «Δαυλὸ» ξέρουμε, ὅτι δὲν σᾶς βγαίνει ἡ «ἀλήθεια» μὲ τίποτε καὶ ὅτι ὅλο «μελετᾶτε τὰς γραφάς». Τόσο πού ἔχετε μπερδευτεῖ καὶ οἱ ἴδιοι. Καταλῆξτε, τέλος πάντων, κάπου. Μᾶς πρήξατε μὲ τοὺς Σουμέριους, τοὺς Φοίνικες, τοὺς Βαβυλώνιους, τοὺς Χετταίους, τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς Χανααναίους. Γιατί δὲν μιλάτε ἀπ' εὐθείας γιὰ τὸν «περιούσιο λαό»; Γιατί κομπλάρετε νὰ πεῖτε τὰ πράγματα μὲ τ' ὄνομά τους; Τόσους «ἐπιστήμονες» ἐπιστρατεύσατε...

Ἀλλά, δυστυχῶς γιὰ σᾶς, «τὸ ἄλογο σᾶς βγήκε γαῖδούρι», ἀφοῦ εἶναι φανερό ὅτι οἱ τόσον «ἐμβριθεῖς πανεπιστημιακοὶ σας καθηγηταὶ» (πού κατὰ διαβολικὴ σύμπτωση εἶναι καὶ ...ὀλίγον ἢ πολὺ ἑβραῖοι) δὲν τραβᾶνε! Ἄδικα τοὺς προβάλλετε καὶ τοὺς πληρώνετε. Οὔτε κἂν φαντασία δὲν διαθέτουν. Δευτέρας διαλογῆς καὶ βάλε. Σοῦ μιλάω, δηλαδή, γιὰ πολὺ σκαρταδούρα. Πού πῆγαν καὶ βρῆκαν, βρὲ παιδάκι μου, κάτι ἀπίθανες, ἄθλιες καὶ τρισβάρβαρες φυλές καὶ μᾶς τὶς σέρβιραν γιὰ γεννήτορες τῶν ἐπιστημῶν, τοῦ πολιτισμοῦ καί... «ἐφευρέτες» τοῦ ἀλφαβήτου; Νισάφι πιά! Ἐντάξει, ξέρουμε ὅτι ὁ παρᾶς τρέχει ἀπὸ τὰ μπατζάκια σας. Ἀλλά, τί διάβολο, δὲν βλέπετε οὔτε τὸ «κρέας» πού ψωνίζετε;

Ἐμεῖς νομίζαμε, ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἀντιπάλους, ἀλλὰ δέν... Μόνο μπιστολάδες ἢ δολοπλόκους ἢ «χασάπηδες» ἢ ὑβριστὲς ἔχουμε ἀπέναντί μας...

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

Οί περίεργες και «υπερφυσικές» ιδιότητες του Χρυσού 'Αριθμού «Φ»

Α' ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Ο χρυσός αριθμός «Φ» είναι ο μοναδικός σταθερός αριθμός, αδιάστατος, ο οποίος δημιουργείται από τον ειδικό λόγο δύο ομοιογενών μεγεθών κατά την επίλυση του μαθηματικού προβλήματος της «χρυσής» καλουμένης «τομής», του οποίου ή εκφώνησι με απλά λόγια έχει ως εξής:

Δίδεται μιὰ εὐθεῖα γραμμὴ ΑΒ καὶ ζητεῖται νὰ ὀρισθῇ ἐπ' αὐτῆς ἓνα σημεῖο Γ τέτοιο, πὺ νὰ τὴν διαιρῇ σὲ δύο τμήματα (ΑΓ) καὶ (ΓΒ), τὰ ὁποῖα συγκρινόμενα μεταξύ τους, τὸ μεγαλύτερο τμήμα πρὸς τὸ μικρότερο, νὰ δίδουν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα (λόγο) μὲ τὸν λόγο τῆς ὅλης εὐθείας πρὸς τὸ μεγαλύτερο τμήμα της ἤτοι νὰ ἰσχύη ἡ σχέσις:

$$(ΑΓ)/(ΒΓ) = (ΑΒ)/(ΑΓ) \text{ ἢ } (ΑΓ)^2 = (ΑΒ) \cdot (ΒΓ)$$

ἢ ἄλλως, μὲ μαθηματικὴ ἔκφρασι, τὸ τμήμα (ΑΓ) νὰ εἶναι μέσο ἀνάλογο τῶν τμημάτων (ΑΒ) καὶ (ΓΒ) ἢ, ὅπερ καὶ ταῦτόν, τὸ σημεῖο Γ νὰ διαιρῇ τὴν εὐθεῖα (ΑΒ) σὲ ἄκρο καὶ μέσο λόγο. Οἱ ἴσοι λόγοι (ΑΓ):(ΓΒ) καὶ (ΑΒ):(ΑΓ) ὀρίζουν τὸν αδιάστατο χρυσὸν ἀριθμὸ «Φ».

Τὸ μαθηματικὸ αὐτὸ πρόβλημα προτάθηκε καὶ λύθηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας μαθηματικούς, ἐμπεριέχεται δὲ στὸ βιβλίον ΙΙ τῶν *Στοιχείων* τοῦ Εὐκλείδου μὲ ἀριθμὸ ΙΙ, ὀνομάσθηκε δὲ ἀπὸ τὸν ἴδιον «τομὴ εἰς μέσον καὶ ἄκρον λόγον». Οἱ ἄλλες ὀνομασίες πὺ δόθηκαν γιὰ τὸ ἴδιον πρόβλημα, ὅπως «χρυσὴ τομὴ», «χρυσὸς ἀριθμός», καθὼς καὶ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἑλληνικοῦ γράμματος «Φ» σὰν διεθνὸς συμβόλου τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ, εἶναι πολὺ νεώτερες.

Ἡ ἐπίλυσι τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἀνάγεται στὴν γεωμετρικὴ κατασκευὴ τῶν ριζῶν τῆς δευτεροβαθμίου ἐξίσωσης $x^2 - x - 1 = 0$, ὅπου ὡς x λαμβάνεται τὸ μήκος (ΑΓ) καὶ μονὰς τὸ μήκος (ΓΒ), ἢ ἄλλως ἀπὸ τὶς ρίζες τῆς ἐξίσωσης $x^2 + ax - a^2 = 0$, ὅπου $a = (ΑΒ)$. Ἀπὸ δὲ τὴν ἀλγεβρικὴ ἐπίλυσι αὐτῶν ὑπολογίζονται τελικὰ οἱ ἀριθμητικὲς τιμὲς τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ

$$\Phi = x = (\sqrt{5} + 1):2 = 1,61803...$$

καθὼς καὶ τῆς ἀντιστροφῆς αὐτῆς

$$\Phi' = \frac{1}{\Phi} = (\sqrt{5} - 1):2 = 0,61803$$

Οἱ ὀνομασίες «χρυσὴ τομὴ» καὶ «χρυσὸς ἀριθμός» ὑποστηρίζεται ἀπὸ μερικούς, ὅτι εἶναι δημιουργήματα τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναγεννήσεως, ὅπως τοῦ Leonardo da Vinci (1452-1519 μ.Χ.) κ.λπ., ἀπὸ ἄλλους δὲ ὅτι καθιερώθηκαν τὸν 19ον αἰῶνα μ.Χ. Πάντως γιὰ τὸν συμβολισμό τοῦ χρυσοῦ ἄ-

ριθμοῦ μὲ τὸ ἑλληνικὸ γράμμα «Φ» εἶναι γνωστό, ὅτι προτάθηκε αὐτὸ ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀστρονόμο Κέπλερ — ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ γράμμα τοῦ ὀνόματος τοῦ μεγάλου Ἑλληνα γλύπτη Φειδία, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται σὰν ὁ κορυφαῖος ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρμονίας τῆς Τέχνης, ἔκτοτε δὲ καθιερώθηκε διεθνῶς.

Ἀλλὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ μαθηματικὸ πρόβλημα τῆς χρυσοῦς τομῆς ὑποστηρίζεται ἀπὸ πολλοὺς μαθηματικούς, ὅτι ἦταν γνωστὸ πολὺ πρὸ τοῦ Εὐκλείδη καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Πυθαγορείους, οἱ ὁποῖοι τὸ ἐκφωνοῦσαν ὡς ἑξῆς: *«Νὰ κατασκευασθῇ ἓνα ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο ἰσοδύναμο μὲ δοθέν τετράγωνο πλευρᾶς α τοῦ ὁποῖον νὰ ἔχῃ βάσι τὴν α κατάλληλα προεκτεινόμενη καὶ ὕψος ἴσο μὲ τὴν προέκτασι»*. Ἡ γεωμετρικὴ κατασκευὴ τοῦ Πυθαγορείου αὐτοῦ προβλήματος καὶ ἡ ἀπόδειξις τοῦ εἶναι ἀπλουστάτη, ὅπως φαίνεται στὸ δημοσιευόμενον σχέδιο. Μάλιστα δὲ στὸ αὐτὸ κατασκευαστικὸ σχέδιο μπορεῖ νὰ ἀπεικονισθῇ, πλὴν τῆς χρυσοῦς τομῆς τῆς εὐθείας α, καὶ ἡ κατασκευὴ ἐνός ἄλλου Πυθαγορείου προβλήματος, τῆς εὐρέσεως ἐνός ἰσοσκελοῦς τριγώνου, πού οἱ γωνίες τῆς βάσεώς του νὰ εἶναι διπλασίου μεγέθους τῆς γωνίας τῆς κορυφῆς του. Ὅλα αὐτὰ τελικὰ μᾶς παρουσιάζουν γεωμετρικὰ τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ Φ.

Αὐτὸ ὅμως, πού οἱ μαθηματικοὶ ἀπλῶς ὑποθέτουν, ὅτι δηλαδὴ τὸ πρόβλημα τῆς χρυσοῦς τομῆς εἶναι Πυθαγόρειο, ἐπιβεβαιώνεται πλήρως ἀπὸ τὸ προσφάτως ἀποκαλυφθέν Μεγάλον Σχέδιον τοῦ Πυθαγόρα τοῦ κατασκευαστικοῦ προβλήματος τῆς Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν (βλέπε α' τόμον τῆς ἔρευνάς μου *«Ὁ Μυστικὸς κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησις τῆς διδασκαλίας του»*, ἔκδοσις «Νέα Θέσις»). Τὸ Πυθαγόρειο αὐτὸ σχέδιον μὲ τὴ σημερινὴ μαθηματικὴ ὁρολογία εἶναι μιὰ ἀλυσιδωτὴ ἐφαρμογὴ τοῦ θεωρήματος τῆς χρυσοῦς τομῆς καὶ εἰδικότερα εἶναι ἡ ἐπέκτασι τοῦ θεωρήματος αὐτοῦ ἐπάνω στὶς σφαῖρες καὶ στοὺς μεγίστους κύκλους αὐτῶν.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ Πυθαγόρεια ἀποκάλυψις ἐπιβεβαιώνει ἀπόλυτα, ὅτι τὸ θεώρημα τῆς χρυσοῦς τομῆς ἦταν γνωστὸ στὸν ἴδιον τὸν Πυθαγόρα. Ἀλλὰ ὄχι μόνον ἐγνώριζε ὁ Πυθαγόρας τὸ θεώρημα τῆς χρυσοῦς τομῆς καὶ τὸ ἐδίδασκε στοὺς μαθητὲς του. Καὶ πέρα αὐτοῦ ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ ἐφηρμοσμένη καθὼς καὶ ἡ ἀφηρημένη φιλοσοφικὴ διδασκαλία του ἐβασίζετο στὴν χρυσοῦ ἀναλογία, στὸν ἴδιον τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ Φ, τὸν ὁποῖο ἐθεωροῦσε ὅτι ἦταν ἡ παγκόσμια σταθερὰ τῆς δημιουργίας, ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἦταν ἀποκαλυπτικὸς καὶ εὐρίσκετο παντοῦ στὸ σύμπαν, στὴ φύσι, στὴ ζωὴ, πρᾶγμα πού οὐδόλως ἀπέχει τῆς ἀληθείας, ὅπως θὰ ἐξηγηθῇ κατωτέρω. Ἀπὸ τίς πρόσφατες ἀποκαλύψεις, καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μεγάλον Σχέδιον τῆς Ἀρμονίας τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν, ἀποδεικνύεται προσέτι, ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἦταν γνώστης τῶν περιέργων καὶ ὑπερφυσικῶν ἰδιοτήτων τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ, καὶ συνεπῶς ἡ πατρότης του ἀνήκει σ' αὐτόν, παρ' ὅλον ὅτι, «ὁ πρῶτος πού τίς παρουσίασε θεωρεῖται ὅτι εἶναι ὁ μέγας ἀρχαῖος Ἕλλην μαθηματικὸς Εὐδόξος ὁ Κίνδιος» (407-354 π.Χ.).

β' ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ «ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ»

Μὲ τὴν χρησιμοποίησι τῆς ἀνωτέρω ἐκφράσεως δὲν ἐννοοῦμε βέβαια κάποιο ... ταχυδακτυλουργικὸ λογοπαίγνιο, ἀλλ' ἀπεναντίας κάτι τὸ σοβαρὸ καὶ ἀπολύτως πραγματικὸ καὶ πλήρως μαθηματικὰ τεκμηριωμένο, κάτι ὅμως τὸ ἰδιαζόντως εἰδικό, τὸ ὁποῖο δὲν παρουσιάζεται στοὺς ἄλλους πραγματικοὺς ἀκεραίους ἢ μὴ ἀριθμούς, κάτι τὸ μοναδικό, πού ἐκ πρώτης ὄψεως δίδει τὴν ἐντύπωσι τοῦ ἀντιθέ-

του με τὰ ἤδη ἰσχύοντα, ἢ καὶ τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἐν τούτοις ἀπολύτως δυνατοῦ καὶ ἀληθοῦς. Οἱ δὲ μαθηματικοὶ νόμοι, τοὺς ὁποίους ἀκολουθοῦν οἱ διάφορες πράξεις ἐπάνω στὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ, εἶναι μοναδικοὶ καὶ δὲν ἔχουν ἐφαρμογὴ ἐπάνω στὶς πράξεις τῶν ἄλλων φυσικῶν ἀριθμῶν καὶ ἐν πολλοῖς εἶναι ἀντίθετοι αὐτῶν. Τὰ ἀνωτέρω χαρακτηρίζουν τὴν ἔννοια τῶν περιέργων ιδιοτήτων καθὼς καὶ τοῦ ἀφύσικου ἢ ὑπερ-φυσικοῦ αὐτῶν.

Θὰ μπορούσε ὅμως κανεὶς νὰ ἀποδώσῃ στὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ καὶ «μετα-φυσικὲς» ιδιότητες, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι αὐτὲς βρίσκονται πέρα τῶν ὁρίων τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς γνώσεως ὡς ἀφύσικες ἢ ὑπερφυσικὲς, πλὴν ὅμως, ἐπειδὴ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν ἀναζήτησι τῶν αἰτίων καὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς, γιὰ τοῦτο μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἔχουσες καὶ μεταφυσικὸ χαρακτήρα. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ἡ μεταφυσικὴ ἔρμηνεῖα ἀφήνεται πρὸς ἐξακρίβωσιν στοὺς εἰδικούς ἐρευνητὲς τῶν μεταφυσικῶν. Περιοριζόμεθα ἐνταῦθα μόνο στὴν ἔρευνα καὶ τὴν μαθηματικὴ ὀρθολογικὴ ἔρμηνεῖα τῶν περιέργων καὶ ὑπερφυσικῶν ιδιοτήτων τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ποὺ ἐντοπίζονται στὶς βασικὲς ιδιότητες τῆς ἀριθμητικῆς, προσθέσεως ἢ ἀφαιρέσεως, βάσει τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται μὲ πρόσθεσι ἀποτελεσμα πολλαπλασιασμοῦ καὶ αὐξήσι τοῦ ἐκθέτου τῶν δυνάμεων τοῦ Φ , καὶ μὲ ἀφαίρεσι ἐπιτυγχάνονται ἀποτελέσματα διαιρέσεως καὶ ἐξαγωγῆς ριζῶν.

1) Προσθετικὴ ιδιότης

Κατὰ τὴν ιδιότητα αὐτὴ κάμνοντας πρόσθεσι τῶν πραγματικῶν ἀριθμῶν μὲ τὸν ἀριθμὸ Φ ἢ μεταξὺ τῶν δυνάμεων τοῦ Φ ἐπιτυγχάνουμε ἀποτελέσματα συγχρόνως καὶ μιᾶς φυσιολογικῆς προσθέσεως αὐτῶν καὶ ἐνὸς φυσιολογικοῦ πολλαπλασιασμοῦ αὐτῶν ἀπολύτως ἴσα μεταξὺ τῶν. Τὰ κατωτέρω παραδείγματα εἶναι εὐγλωττα:

α) Φ	=	Φ	=	$\Phi^0 \cdot \Phi$	=	$1 \cdot \Phi$
$\Phi + 1$	=	Φ^2	=	$\Phi \cdot \Phi$	=	$1 + 1\Phi$
$\Phi^2 + \Phi$	=	Φ^3	=	$\Phi^2 \cdot \Phi$	=	$1 + 2\Phi$
$\Phi^3 + \Phi^2$	=	Φ^4	=	$\Phi^3 \cdot \Phi$	=	$2 + 3\Phi$
$\Phi^4 + \Phi^3$	=	Φ^5	=	$\Phi^4 \cdot \Phi$	=	$3 + 5\Phi$
$\Phi^5 + \Phi^4$	=	Φ^6	=	$\Phi^5 \cdot \Phi$	=	$5 + 8\Phi$
...		...		...		...
γενικὰ $\Phi^{v-1} + \Phi^{v-2}$	=	Φ^v	=	Φ^{v-1}	=	$(v-1) + v \cdot \Phi$

Ἡ ἀλήθεια τῆς ἀνωτέρω ιδιότητος ἀποδεικνύεται τόσο ἀπὸ τὸ ὀρθογώνιο τρίγωνο πλευρῶν $1, \sqrt{\Phi}, \Phi$ ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ μεγάλο Πυθαγόρειο γεωμετρικὸ σχῆδιο τῆς Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν.

Ἀπὸ τὴν ἄνω ἀνάλυσι παρατηροῦμε, ὅτι οἱ τελευταῖες στήλες δίδουν τὶς μαθηματικὲς ἀναδρομικὲς ἀκολουθίες τῆς μορφῆς $1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, \dots$, ποὺ ἀποτελοῦν ἀψευδῆ ἀπόδειξι τῆς Πυθαγόρειας πατρότητος αὐτῶν, πολλῶ μᾶλλον καθόσον καὶ ἡ μαθηματικὴ ἀκολουθία τῶν ὄρων τῶν δυνάμεων τοῦ Φ ἀποτελεῖ, καὶ αὐτὴ τὴν τέλεια χρυσὴ μαθηματικὴ ἀναδρομικὴ ἀκολουθία:

$$\Phi^0, \Phi, \Phi^2, \Phi^3, \Phi^4, \Phi^5, \Phi^6, \Phi^7, \Phi^8, \Phi^9 \dots, \dots$$

β) Τὴν ἴδια ἀναδρομικὴ ἀκολουθία (κατ' εὐφημισμὸν: "Fibonacci"...) μπορού-

με νά λάβουμε επίσης, εάν σὲ κάθε ἓνα ὄρο τῆς Χρυσῆς καὶ Τέλειας Πυθαγόρειας ᾿Αναδρομικῆς ᾿Ακολουθίας, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς διαδοχικὲς δυνάμεις τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ, προσθέσουμε τὴν μονάδα καὶ ἀκολουθῶς ἀναπτύξουμε τὰ ἀθροίσματα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσθετικῆς ιδιότητος τοῦ Φ ἥτοι:

$$\begin{array}{rcl} \Phi+1 & = & 1\Phi+1 \\ \Phi^2+1 & = & 1\Phi+1 \\ \Phi^3+1 & = & 2\Phi+2 \\ \Phi^4+1 & = & 3\Phi+3 \\ \Phi^5+1 & = & 5\Phi+4 \\ \Phi^6+1 & = & 8\Phi+6 \\ \Phi^7+1 & = & 13\Phi+9 \\ \Phi^8+1 & = & 21\Phi+14 \end{array}$$

*

Πράγματι ἡ πρώτη στήλη τοῦ δευτέρου σκέλους τῆς ἄνω ἰσότητος μᾶς παρέχει τοὺς ὄρους τῆς (πρώην «Fibonacci») ἀναδρομικῆς μαθηματικῆς ἀκολουθίας:

$$\{ 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, \dots \}. \Phi$$

Ἄλλα ἀξιοσημεῖωτα παραδείγματα, τῆς προσθετικῆς ιδιότητος τοῦ Φ , ποὺ τὰ ἀποτελέσματα τοὺς εἶναι περίεργα, εἶναι καὶ τὰ ἐν συνεχείᾳ κατωτέρω:

$$\begin{array}{rcl} \gamma) & \Phi+1 & = \Phi^1+0 \\ & \Phi+2 & = \Phi^2+1 \\ & \Phi+3 & = \Phi^2+2 \\ & \Phi+4 & = \Phi^2+3 \\ & \Phi+5 & = \Phi^2+4 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} \text{καὶ γενικὰ} & \dots & \\ & \Phi+v & = \Phi^2+(v-1) \\ \text{ὅπου } v = 1, 2, 3, 4, \dots \end{array}$$

$$\delta) \quad \Phi + \frac{1}{2} = \frac{\Phi^3}{2} \qquad \Phi^3 + \frac{\Phi^2}{2} = \frac{\Phi^5}{2}$$

$$\Phi^3 + \frac{\Phi^2}{2} = \frac{\Phi^5}{2} \qquad \Phi^4 + \frac{\Phi^3}{2} = \frac{\Phi^6}{2}$$

$$\text{γενικὰ} \quad \Phi^v + \frac{\Phi^{v-1}}{2} = \frac{\Phi^{v+2}}{2}$$

$$\text{ὅπου } v = 1, 2, 3, 4, 5, \dots$$

2) ᾿Αφαιρετικὴ ιδιότης

Σύμφωνα μὲ τὴν ιδιότητα αὐτὴ κάμνοντες πράξεις ἀφαιρέσεως στὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ Φ ἐπιτυγχάνουμε συγχρόνως ἴσα ἀποτελέσματα διαιρέσεως. Τὰ κατωτέρω παραδείγματα δείχνουν πολὺ παραστατικὰ τὴν περίεργη αὐτὴν ιδιότητα:

α) ᾿Ιδιότης ἀφαιρετικὴ

$$\Phi - 1 = \frac{\Phi}{\Phi} = \frac{1^3}{\Phi^2}$$

$$\Phi^2 - \Phi = \frac{\Phi^3}{\Phi^2} = 1$$

$$\frac{\Phi^3 - \Phi^2}{\Phi^2} = \frac{\Phi^3}{\Phi^2} = \Phi$$

$$\Phi^4 - \Phi^3 = \frac{\Phi^4}{\Phi^2} = \Phi^2$$

$$\dots \quad \dots \quad \dots$$

$$\text{γενικά } \Phi^v - \Phi^{v-1} = \frac{\Phi^v}{\Phi^2} = \Phi^{v-2}, \text{ όπου } v = 1, 2, 3, \dots$$

ήτοι με άπλη άφαιρέσει έπιτυγχάνουμε άποτελέσματα διαιρέσεως και άντιστρόφως.

Β) "Άλλα άποτελέσματα της άφαιρετικής ιδιότητας είναι και τὰ κάτωθι:

$$\begin{array}{llll} \Phi - 1 & = & 1.1 / \Phi & \Phi^5 - 1 & = & 5\Phi + 3 \\ \Phi^2 - 1 & = & 1.\Phi & \Phi^6 - 1 & = & 8\Phi + 4 \\ \Phi^3 - 1 & = & 2\Phi & \Phi^7 - 1 & = & 13\Phi + 7 \\ \Phi^4 - 1 & = & 3\Phi + 1 & & & \end{array}$$

και γενικά $\Phi^v - 1 = [v = \text{όρος πρώην Fibonacci}] + (v-3) \text{ όρος.}$

"Ητοι, εάν από τούς έκάστοτε όρους της τελείας Πυθαγόρειας χρυσής αναδρομικής ακολουθίας άφαιρούμε την μονάδα, τότε κατόπιν έφαρμογής της προσθετικής και της άφαιρετικής ιδιότητας του χρυσοϋ αριθμοϋ λαμβάνουμε στο δεύτερο σκέλος της ισότητας άθροισμα δύο νέων αναδρομικών ακολουθιών τύπου ακριβώς πρώην Fibonacci.

γ) "Άλλα αξιοπρόσεκτα άποτελέσματα

$$\Phi = \frac{1}{\Phi - 1} \quad \Phi^2 = \frac{1}{(\Phi - 1)^2} \quad \Phi^3 = \frac{1}{(\Phi - 1)^3} \quad \Phi^4 = \frac{1}{(\Phi - 1)^4}$$

$$\text{Γενικά } \Phi^v = \frac{1}{(\Phi - 1)^v}$$

δ) "Επίσης είναι

$$\begin{array}{ll} \Phi = \frac{(\Phi^3 - 1)}{2} & \Phi^3 = \frac{(\Phi^5 - \Phi^2)}{2} \\ \Phi^2 = \frac{(\Phi^4 - \Phi)}{2} & \Phi^4 = \frac{(\Phi^6 - \Phi^3)}{2} \end{array}$$

και γενικά είναι $\Phi^v = \frac{(\Phi^{v+2} - \Phi^{v-1})}{2}$, όπου $v = 1, 2, 3, \dots$

"Όλες οί άνωτέρω ισότητες, οί όποιες προέρχονται από την έφαρμογή τών δύο βασικών περιέργων ιδιοτήτων του χρυσοϋ αριθμοϋ, επαληθεύονται μόνο άπ' αυτόν και οϋδόλως από τούς ύπολοίπους πραγματικούς αριθμούς, άκεραίους ή δεκαδικούς ή κλασματικούς, συμμετρους ή άσυμμετρους, πλην τών αριθμών που παράγονται από τόν χρυσοϋν αριθμόν είτε άμεσα είτε προσεγγιστικά, όπως είναι

οί κοσμικοί ἀριθμοὶ (μονάδες) καὶ οἱ ὑπερβατικοὶ τοιοῦτοι, τοῦτέστιν:

- τὸ κοσμικὸ μέτρο $= K = 2 \Phi^2 = 5,236,$
- ὁ κοσμικὸς πῆχυς $= \Pi_K = K/10 = 0,5236,$
- ἡ κοσμικὴ σπιθαμὴ $= \Pi_{K/2} = K/20 = 0,3090177...,$

- τὸ πανελλήνιο κοσμικὸ στάδιο $= 600 \text{ πόδες} = \frac{600}{2\Phi},$

- ὁ ὑπερβατικὸς ἀριθμὸς τοῦ λόγου τῆς περιφερείας τοῦ κύκλου πρὸς τὴν διάμετρον αὐτοῦ $= \Pi$

- καὶ τέλος ὁ νεπέριος ὑπερβατικὸς ἀριθμὸς $e = \Phi + (1 \mp \frac{1}{10}) = 2,7182$

Ἐφιστάται ἡ προσοχὴ τῶν μελετητῶν καὶ ἐρευνητῶν τῆς παρούσης παραγράφου ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν πραγματικῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Κοσμικῶν Μονάδων Μετρήσεως καὶ τῆς συναρτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἀπὸ τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν καὶ ἰδιαίτερος ἐπὶ τῆς γιὰ πρώτη φορὰ ἐπισήμου ἀνακοινώσεως τῆς ὑπάρξεως μαθηματικοῦ ὑποβάθρου τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Ἀρχαίου Πανελληνίου Κοσμικοῦ «Ποδός», τὸ ὁποῖον ἰσοῦται μὲ τὴν τιμὴ $1/2 \Phi = 0,309017$ τοῦ μέτρου, καθὼς ἐπίσης ἐπὶ τοῦ Ἀρχαίου Πανελληνίου Κοσμικοῦ Σταδίου, τὸ ὁποῖο ἰσοῦται μὲ $60 \times 1/2 \Phi = 185,41062$ μέτρα.

Λόγω τῆς σοβαρότητος τῆς παρούσης ἀνακοινώσεως, ἡ περικοπὴ περὶ τῶν Ἀρχαίων Πανελληνίων Μονάδων Μετρήσεως τῶν μηκῶν κ.λπ. θὰ συμπεριληφθῇ σὲ ἰδιαίτερο μελέτημα, σὲ προσεχὲς τεῦχος τοῦ «Δ», ὅπου θὰ τεκμηριώνεται ἀπόλυτα ἢ ἀλήθεια τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν μὲ πλῆθος ἐπαληθεύσεων-ἐφαρμογῶν ἐπάνω στὰ διασωθέντα ἀρχαῖα μνημεῖα, ναοὺς καὶ μεγαλιθικά ἔργα τῶν ἀρχαίων κ.λπ. Ἐνταῦθα θὰ περιορισθῶ μόνο στὴν ὑπαρξὶ τῆς περιέργης ιδιότητος τοῦ Κοσμικοῦ Μέτρου «Κ», ὅπου μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀφαιρετικῆς ιδιότητος τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ ἐπιτυγχάνεται ἡ εὕρεσι τῆς τετραγωνικῆς ρίζας του. Συγκεκριμένα θὰ ἀποδείξω, ὅτι ἡ τετραγωνικὴ ρίζα τοῦ ἀριθμοῦ (στὴν γενικὴ του μορφή)

$$\left(\frac{K}{2} \right)^v$$

σχηματίζεται, ἂν ἀφαιρέσω τὴν μονάδα ἀπὸ τὴν βάσι τῆς δυνάμεως ἥτοι ὅτι ἰσχύει ἡ σχέσι (πάντα βέβαια γιὰ θετικὸ πρόσημο)

$$\sqrt{\left(\frac{K}{2} \right)^v} = \left(\frac{K}{2} - 1 \right)^v.$$

Πράγματι εἶναι $\sqrt{\left(\frac{K}{2} \right)^v} = \sqrt{\left(\frac{2\Phi^2}{2} \right)^v} = \sqrt{\Phi^{2v}} = \Phi^v$ (θετικὸ).

Ὁμοίως εἶναι $\left(\frac{K}{2} - 1 \right)^v = \left(\frac{2\Phi^2}{2} - 1 \right)^v = (\Phi^2 - 1) = \Phi^v.$

Ἄρα $\sqrt{\left(\frac{K}{2} \right)^v} = \left(\frac{K}{2} - 1 \right)^v = \Phi^v$ (μόνο θετικὸ πρόσημο).

δ.ξ.δ.

Ἐπίσης μιὰ ἄλλη μορφή ἐξαγωγῆς τῆς τετραγωνικῆς ρίζας μὲ τὴν ιδιότητα τῆς ἀφαιρέσεως εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς:

$$\sqrt{\left(\mu^2 \cdot \frac{K}{2}\right)^v} = \mu^2 \cdot \left(\frac{K}{2} - 1\right)^v = \mu^v \cdot \Phi^v,$$

ὅπου μ καὶ v οἷοσδήποτε ἀκέραιος θετικὸς ἀριθμὸς.

Μιὰ ἐξ ἴσου σπουδαιότατη καὶ πολὺ περίεργη ιδιότης ἡ μᾶλλον ἱκανότης εἶναι ὅτι μιὰ οἷοσδήποτε βαθμοῦ λ ρίζα μεταπίπτει διαδοχικὰ σὲ ἰσοδύναμη ρίζα βαθμῶν $\lambda-1$, $\lambda-2$ κ.λπ. μέχρι τετραγωνικῆς ρίζας καὶ τελικὰ εὐρίσκεται ἡ ἀρχικὴ τιμὴ τῆς ρίζας μὲ τὴν ἀπλὴ ιδιότητα τῆς ἀφαιρέσεως. Συγκεκριμένα ἡ κάτωθι παράστασι γίνεται:

$$\begin{aligned} \sqrt[\lambda]{\left(\Phi^{\lambda-2} \cdot \frac{K}{2}\right)^v} &= \sqrt[\lambda-1]{\left(\Phi^{\lambda-3} \cdot \frac{K}{2}\right)^v} = \dots = \sqrt{\left(\Phi^1 \cdot \frac{K}{2}\right)^v} = \\ &= \sqrt{\left(\Phi^0 \cdot \frac{K}{2}\right)^v} = \left(\frac{K}{2} - 1\right)^v = \Phi^v, \end{aligned}$$

ὅπου K = Κοσμικὸ Μέτρο = 5,236

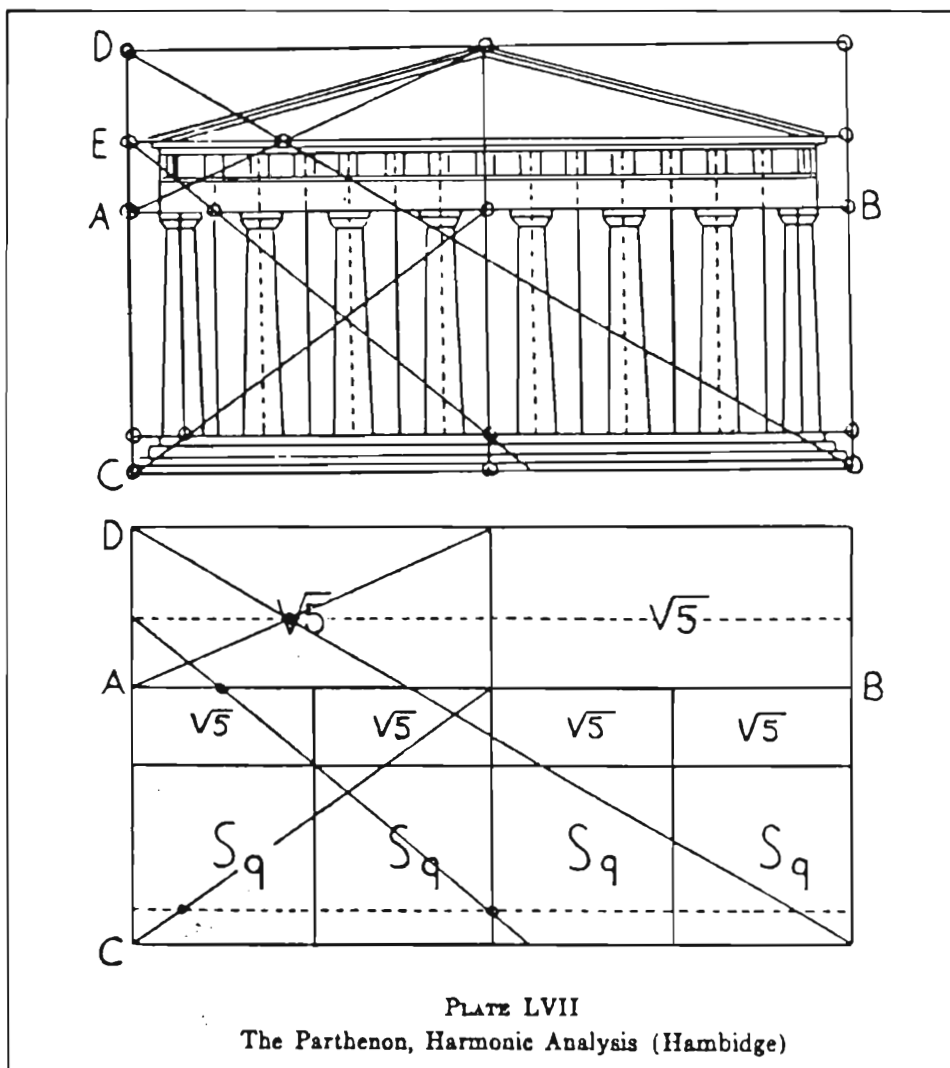
Γ' Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΗΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ἡ γεωμετρικὴ ἐμφάνισι τῆς χρυσοῦς ἀναλογίας στὶς διαφορὰς ἐκδηλώσεις τῆς φύσεως, τόσο στὸ ζωικὸ καὶ φυτικὸ βασίλειο, ὅσο καὶ γενικὰ στὶς μορφές ποὺ παίρνει ἡ ὕλη, παρουσιάζεται σὲ μεγάλο βαθμὸ ἐντονώτατη. Ἐπιλεκτικὰ ἀναφέρονται μερικὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐλληνικὰ καὶ ξένα συγγράμματα, ποὺ ἤδη ὑπάρχουν στὴν βιβλιογραφία.

● Στὴν ἀνατομικὴ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καθὼς καὶ στὸν νόμο ποὺ διέπει τὴν ἀνάπτυξι αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχῆς τῆς γεννήσεώς του, ἡ ὑπαρξὶς τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ εἶναι ἔντονα φανερὴ, ὅπως π.χ. ἐμφανίζεται στὶς ἀναλογίες τῶν ἀρθρώσεων τῶν δακτύλων ἢ στὴν μορφή τῆς διπλῆς σπειροειδοῦς ἑλικος τοῦ βιολογικοῦ D.N.A. («*χρυσὴ ἑλιξ*»). Πολὺ παραστατικὸ εἶναι τὸ σχέδιο τοῦ νόμου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὅπως τὸ παρουσιάζει ὁ Th. Cook στὸ βιβλίον του «*The Curves of Live*» καὶ τὸ ὁποῖο ἐπαναλαμβάνεται ἔκτοτε καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα βιβλία, λόγῳ τῆς σπουδαιότητός του. Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ στὶς ἀναλογίες τοῦ σώματος τῶν ἵππων. Τὸ δημοσιευόμενον σχέδιο περιέχεται στὸ βιβλίον τοῦ Matila Ghyca, «*The Geometry of art and Live*», καὶ εἶναι πολὺ ἀποκαλυπτικόν.

● Ἐντονώτατη εἶναι ἐπίσης ἡ παρουσία τῆς χρυσοῦς ἀναλογίας στὸν φυσικὸ καὶ θαλάσσιο, ζωικὸ ἢ μὴ κόσμον, ὅπως στὰ κουκουνάρια, στοὺς ἐτήσιους δακτύλιους τῶν κορμῶν τῶν δένδρων, στὰ διάφορα ὄστρακα, στὰ θαλάσσια ἀστέρια, στὸ ὄστρακοειδὲς «ναυτίλος», στὰ σαλιγκάρια, σὲ διαφοροὺς ἡμικρυστάλλους ἢ κρυστάλλους κ.λπ.

● Πολυπληθὴς εἶναι ἡ ἐμφάνισι τῆς χρυσοῦς ἀναλογίας στὶς διαφορὰς γεωμετρικὲς κατασκευές, ὅπως εἶναι τὸ χρυσοῦν ἰσοσκελὲς τρίγωνο, τὸ κανονικὸ πε-

*Λεπτομερής μαθηματική ανάλυσι της εφαρμογής της Χρυσής Τομής στην
άνω όψη του Παρθενώνος.*

ντάγωνο και δεκάγωνο, τὸ πεντάκτινο και δεκάκτινο ἄστρο και οἱ ἐξ αὐτῶν δημιουργούμενες γωνμονικὲς σπεῖρες κλπ. Τόμοι ὁλόκληροι ἔχουν γραφῇ μ' ἓνα μεγάλο πλῆθος γεωμετρικῶν σχημάτων, ποὺ ἔχουν ἔντονη τὴν παρουσία τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ.

● Ἰδιαίτερα ἔντονη εἶναι ἡ ἐμφάνισι τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ στὸν μέγακοσμο. Ὁλόκληρο τὸ προσφάτως ἀποκαλυφθέν, ἐξ ἀποσυμβολισμοῦ, Πυθαγόρειο Κοσμολογικὸ Σχέδιο (μοντέλο) τῆς δημιουργίας, τῶν πλανητικῶν συγκροτημάτων, γιὰ τὰ ὁποῖα ὀλίγα μόνον εἶχε ἀποκαλύψει ὁ Πυθαγόρειος Φιλόλαος, δρίζοντας

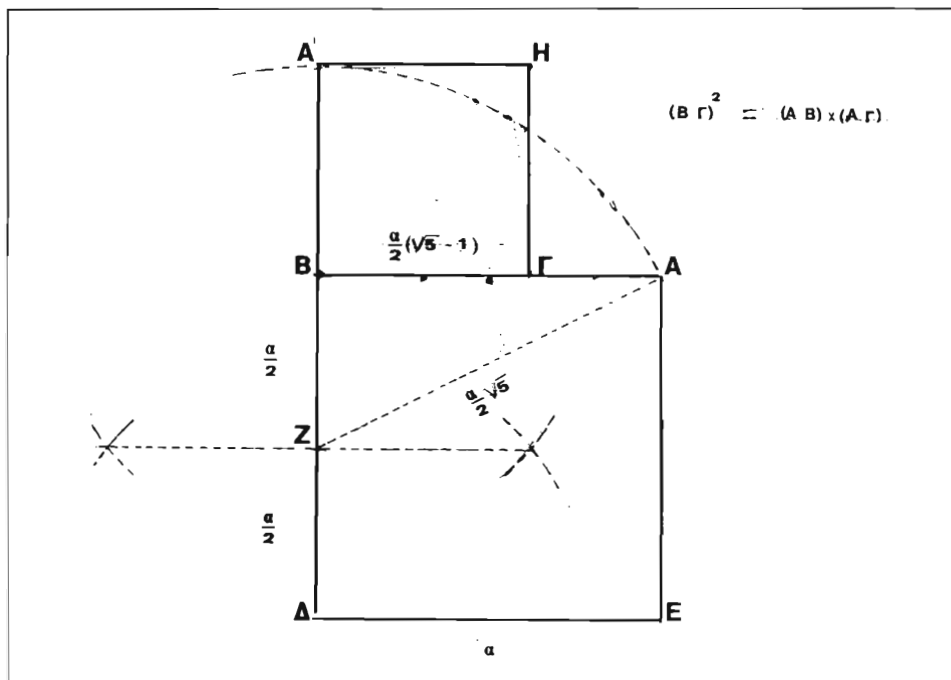
τὴν περιφορὰ τῶν πλανητῶν περὶ τὸ Πῦρ ("Ἡλιον) καὶ ὄχι περὶ τὴν Γῆν, βασιζέ-
ται στὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν καὶ στὴν ἐξ αὐτοῦ ἐμφάνισι τῆς χρυσοῦς σπειροειδοῦς
"Ἐλικας, ποὺ δημιουργεῖ τὴν μορφή τοῦ κοσμικοῦ DNA (βλέπε 2ον τόμον τῆς ἔ-
ρευνάς μου «*Ὁ Μυστικός Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα*») καὶ πέραν αὐτοῦ μᾶς παρέ-
χει καὶ τὸν πραγματικὸ καὶ μόνον ὑπάρχοντα σήμερα μαθηματικὸ νόμο τῶν ἀ-
ποστάσεων τῶν πλανητῶν ἀπὸ τὸ Πῦρ ("Ἡλιον), καθ' ὅτι, ὡς εἶναι γνωστόν, ὅ-
λοι οἱ χρησιμοποιοῦμενοι σχετικοὶ νόμοι (Μπόντε-Τίτιους κ.λπ.) εἶναι ἐμπειρι-
κοί. Ἀλλὰ καὶ στὴν Πυθαγόρεια θεώρησι τῆς διαστολῆς τοῦ Σύμπαντος (ὅπως
ἐπεξηγεῖται στὸν δεύτερο τόμο τῆς μελέτης μου «*Ὁ μυστικός Κώδικας τοῦ Πυ-
θαγόρα*» κ.λπ.) βασικὸ ρόλο παίζει ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς σὰν μία σταθερὰ παρά-
μετρος τῆς διαστολῆς.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα καὶ ἀπὸ σωρεῖαν ἄλλων ποὺ ὑπάρχουν στὴ
φύσι προκύπτει, ὅτι ὀρθῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σοφοὶ καὶ μῦστες εἶχαν ἀντιλη-
φθῇ ὅτι ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς ἢ ἄλλως ἢ χρυσοῦ ἀναλογία ἀποτελοῦσε ἓναν μυστικὸ
βασικὸ παράγοντα, ὁ ὁποῖος καθόριζε τοὺς νόμους τῆς ὑπάρξεως καὶ συνεχίσεως
τῆς ἐν γένει δημιουργίας. Γιὰ τὸν λόγο ἀκριβῶς αὐτὸν ὡς μῦστες εἶχαν τὴν ὑπο-
χρέωσι, καθ' ἓνας μὲ τὸν δικό του συμβολικὸ τρόπο, νὰ μεταβιβάζουν στίς ἐπερ-
χόμενες γενεές τὴν ὑπαρξὶ αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ μυστικοῦ παράγοντος τῆς δημιουρ-
γίας, ἄλλος μὲ ἐπιγράμματα, ἄλλος μὲ μνημειώδεις κατασκευές, ἄλλος μὲ τὴν
μουσική, ἄλλος μὲ τὴν Τέχνη ἐν γένει (γλυπτική, ἀγγειοπλαστική, ζωγραφική).
Εἰδικὰ δὲ ὁ Πυθαγόρας μὲ τὰ συμβολικά του «*Ἀκούσματα*» πλειστάκις ἔχει ἀ-
ναφερθῇ στὴν χρυσοῦ ἀναλογία, ὅπως ἤδη ἔχει ἀποκαλυφθῇ καὶ συνεχίζεται εἰσέ-
τι ἢ ἀποκάλυψι καὶ ὁ ἀποσυμβολισμὸς ὧσων ἔχουν διασωθῇ ἀπὸ τοὺς Πυθαγο-
ρεῖους «*ἀκουσμάτων*».

Σὰν τέτοια ἐπιγράμματα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ τὰ κάτωθι, ποὺ ἤδη στὴν
Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ἔχουν κατὰ καιροὺς παρουσιασθῇ καὶ ἀποδειχθῇ:

«*Μηδὲν ἄγαν*» = Χρυσοῦς ἀριθμὸς (βλέπε Θ. Μανιᾶ, «*Τὰ Ἀγνωστα Μεγα-
λουργήματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων*»). Τὸ ποιὸς ἀκριβῶς ἔχει γράψῃ τὴν ἄνω
«*συμβουλὴ*» στὸν τοῖχο τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν εἶναι ἀνεξакρίβωτο μὲν, πλὴν
ὅμως κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ συμβουλὴ αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι τοῦ Πυθαγόρα, ὁ ὁ-
ποῖος μάλιστα δι' αὐτῆς συνέρραψε τὰ ἤδη ὑπάρχοντα ἐπιγράμματα σὲ ἓνα ἐ-
νιαῖο σύνολο: «*ΕΙ ΓΝΩΘΙ Σ' ΑΥΤΟΝ, ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ*», τοῦ ὁποίου ἡ ἀποκρυπτογρά-
φησι ταυτίζεται μὲ τὴν ἀποκρυπτογράφησι τοῦ Ἀκούσματος τοῦ Πυθαγόρα: «*Ε-
ΣΤΙ ΓΑΡ ΑΡΜΟΝΙΑ ΠΟΛΥΜΙΓΕΩΝ ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΧΑ ΦΡΟΝΕΟΝΤΩΝ ΣΥΜΦΡΟΝΗΣΙΣ*», καὶ
ἀποκαλύπτει τὸ μαθηματικὸ θεώρημα τῆς ἐπεκτάσεως τῆς κατασκευῆς τῆς χρυ-
σοῦς τομῆς στίς Σφαῖρες καὶ στοὺς Μεγίστους Κύκλους αὐτῶν, ὅπως ἀκριβῶς ἐρ-
μηνεύεται καὶ ἐπεξηγεῖται στὸν πρῶτο τόμο τοῦ βιβλίου μου «*Ὁ Μυστικός κώ-
δικας τοῦ Πυθαγόρα*» κ.λπ.

● Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ συμβολικὴ παρουσία τῆς χρυσοῦς ἀναλογίας στὰ
διάφορα μεγαλιθικά ἢ μνημειακά ἔργα, ὅπως εἶναι τὸ ὑπέρθυρο τοῦ θησαυροῦ
τοῦ Ἀτρέως στίς Μυκῆνες (Θ. Μανιᾶς, ὅπ. σελ. 123-124) διαστάσεων μονολίθου
8μ. × 5 μ. × 1,2 μ. Ἐπίσης στίς διαστάσεις τοῦ Ναοῦ τῆς Ἥρας στὴν Ὀλυμπία,
ποὺ εἶναι 10×50 μέτρα, τὰ ὁποῖα μεταφραζόμενα σὲ ἀρχαίους πανελληνίους ἀττι-
κοὺς πόδας μὲ τιμὴ ποδὸς $1/20 = 0,309017$ γίνονται $(100 \cdot \Phi) \times (20 \cdot \Phi)$. Ἐπίσης ὁ
χρυσὸς ἀριθμὸς ὡς κοσμικὴ μετρικὴ μονάς $K = 2\Phi^2 \times 5,236$ ἐμφανίζεται πολὺ ἔ-

Ἡ γεωμετρικὴ κατασκευὴ καὶ ἡ μαθηματικὴ ἀπόδειξι τοῦ πυθαγορείου προβλήματος τῆς Χρυσῆς Τομῆς.

ντονα στὶς διαστάσεις τοῦ τελεστηρίου τοῦ χώρου τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐλευσί-
νος, πὺ εἶναι $(10 \cdot K) \times (10 \cdot K)$ ἢ ἄλλως $(20 \cdot \Phi^2) \times (20 \cdot \Phi^2)$ ἢ ἄλλως 100
Πκ, ὅπου Πκ = κοσμικὸς πῆχυς ἴσος μὲ $1/10 \times K + \Phi^2/5 = 0,5236$ ἢ ἄλλως σὲ γαλ-
λικά μέτρα $52,36 \times 52,36$. (Κατὰ Δ. Γουδιῆ, «Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐλευσίνας», τὰ ἄνω
ὑπολογίζονται μὲ ἀνάπλασι σὲ 52×52 μέτρα).

● Ἀλλὰ καὶ στὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Θέατρα δεσπόζει ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς, ὅ-
πως στὰ θέατρα τοῦ Ὠρωποῦ Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐπιδαύρου. Γιὰ τὰ
θέατρα αὐτὰ ὁ Δ. Τσιμπουράκης στὸ βιβλίο του «Ἡ Γεωμετρία καὶ οἱ ἐργάτες
τῆς στήν Ἀρχαία Ἑλλάδα», σελ. 231, δίνει τὴν ἀπόδειξι τῆς ὑπάρξεως τοῦ
χρυσοῦ ἀριθμοῦ Φ . Ὁ ἴδιος δὲ ὁ συγγραφεὺς στὸ αὐτὸ βιβλίο του σελὶς 232 πα-
ρουσιάζει τὴν ὑπαρξί τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ στὸ κιονόκρανο καὶ τὸν θριγκὸ τῶν
Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Στὸ τεῖχος πὺ περιέβαλλε τὴν
Ἀκρόπολι τῶν Ἀθηνῶν ἐντοπίσθηκαν μέγα πλῆθος διαστημάτων μεταξὺ τῶν
θυρῶν, διαστάσεων τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ (Θ. Μανιάς). Στὸν ἴδιο τὸν Παρθενῶνα
τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν παρουσιάζεται, τόσο στήν πρόσοπί του ὅσο καὶ
σὲ διάφορες κατασκευαστικὲς λεπτομέρειές του, ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς· στὶς ἐξωτε-
ρικὲς διαστάσεις τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ὀψείως του εἶναι φανερὴ ἡ χρυσὴ
ἀναλογία: τὰ ὕψη τῶν βαθμίδων τῆς κρηπίδος εἶναι μιᾶς κοσμικῆς πῆχεως =
 $K/10 = 2\Phi^2/10 = \Phi^2/5 = 0,5236$ τοῦ μέτρου. Μιὰ λεπτομερὴς ἀνάλυσι τῆς ἀρμονι-
κῆς κατασκευῆς τῆς ἄνω ὀψείως τοῦ Παρθενῶνος ἀναφέρεται καὶ ἐπεξηγεῖται στὸ

δημοσιευόμενο σχέδιο από το βιβλίο του Matila Ghyka *"The Geometry of Art and Life"*, όπου σε όλες τις λεπτομέρειές της κυριαρχεί ή χρυσή αναλογία.

● Στην Μουσική ήδη έχει παρουσιασθή μελέτη μου στον «Δαυλό» (τεύχος 106/1990) ή υπαρξί του χρυσοῦ ἀριθμοῦ στην συχνότητα τοῦ ἤχου «ὕπᾱτη» ἢ ἄλλως τοῦ φθόγγου «δο», πού εἶναι ἀπολύτως καί πειραματικά ἐπαληθευμένη.

● Ἀλλά καί στοὺς μετάπειτα αἰῶνες παρουσιάσθηκαν μεγάλοι καλλιτέχνες, σοφοί, μῦστες, πού καί αὐτοί μέ τὰ ἔργα τους διαιώνιζαν τήν μυστική πληροφορία τῆς παγκόσμιας σταθερᾶς, χρησιμοποιοῦντας τόν χρυσοῦν ἀριθμόν. Οἱ ζωγραφικοί πίνακες τῆς Ἀναγεννήσεως εἶναι πολὺ χαρακτηριστικοί.

● Τέλος στὰ χρόνια μας ὁ μέγας Γάλλος ἀρχιτέκτων Le Corbusier ὀφείλει τήν δόξα του στην γενική χρῆσι τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ σέ ὅλες τῖς ἀρχιτεκτονικὲς λεπτομέρειες τῶν ἔργων του.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ὁ χρυσοῦς ἀριθμός εἶναι ἓνας ἀδιάστατος ἀριθμός, πού προέρχεται ἀπὸ μιὰ εἰδικὴ ἀναλογία καί παρουσιάζεται πολὺ ἔντονα στην φύσι, στὸ Σύμπαν, στην Δημιουργία ἐν γένει, ἐμψυχη καί ἄψυχη, καί ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ὀρθῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες τὸν θεωροῦσαν σὰν μιὰ παγκόσμια μαθηματικὴ σταθερά.

● Ὁ χρυσοῦς ἀριθμός ἔχει μαθηματικὲς ιδιότητες διαφορὲς τῶν ιδιοτήτων ὅλων τῶν ἄλλων πραγματικῶν ἀριθμῶν, οἱ ὁποῖες τοῦ προσδίδουν τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν περιέργων καί ὑπερφυσικῶν καί ἴσως καί μεταφυσικῶν ἐννοιῶν.

● Οἱ Ἀρχαῖοι Ἑλληνες σοφοί εἶχαν ἤδη ἀντιληφθῇ, ὅτι ὁ χρυσοῦς ἀριθμός ἐπαιξε σπουδαῖο ρόλο στοὺς νόμους τῆς φύσεως, στην διαμόρφωσι ἐν γένει τῆς δημιουργίας, καί σὰν μῦστες αἰσθάνθηκαν τήν ὑποχρέωσι τῆς διαιωνίσεως τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ στίς ἐπερχόμενες γενεές, πρᾶγμα πού τήν ἀρχαία ἐποχὴ ἐγένετο, γιὰ εἰδικοὺς λόγους αὐτοπροστασίας των, μέ κατάλληλους συμβολισμούς.

● Τὰ διάφορα μεγάλα μνημειακὰ ἔργα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, πού διαιώνιζαν τὸ μυστικὸ τῆς παγκόσμιας σταθερᾶς τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ἐθεωροῦντο συγχρόνως καί ἀπὸ ἀπόψεως κάλλους ὡς τέλεια ἀρμονικὰ ἔργα. Ἡ ἄποψι αὐτῆ τοῦ ἀρμονικοῦ κάλλους, ἐμπίπτουσα ἄμεσα στίς αἰσθητικὲς ἱκανότητες τῶν ἀνθρώπων, ἐπεκράτησε στοὺς πολλοὺς ἐναντι τῶν ὀλίγων καί ἐπαϊόντων (μεμνημένων), οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζαν τὸ αἴτιο τοῦ φαινομένου τοῦ αἰσθητοῦ κάλλους, τὸ ὁποῖο προήρχετο ἀπὸ τήν ἐφαρμογὴν στην πρᾶξι καί στην Τέχνη, τοῦ Ἀρμονικοῦ Λόγου, τοῦ Χρυσοῦ Ἀριθμοῦ, σὰν μίμησι καί ἐπέκτασι τοῦ Νόμου τῆς Δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος.

Τέλος τὸ ἐπελθὸν πλῆρωμα τοῦ χρόνου κατέστησε ἀναγκαῖο τὸν ἀποσυμβολισμό καί τήν ἀποκάλυψι τῶν κεκρυμμένων νοημάτων πρὸς ὄφελος τοῦ ἰδίου τοῦ «εὐ ζῆν», πού εἶναι ἡ ὑψίστη καί τελεία ἀρμονικὴ Τέχνη.

Βιβλιογραφία:

- 1) Th. Cook, *"The Curves of Life"*.
- 2) Lawrence Blair, *"Rhythms of Vision"*.
- 3) Matila Ghyka, *"The Geometry of Art and Life"*.
- 4) Θ. Μανιά, *«Τὰ Ἀγνωστα Μεγαλουργήματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων»*.
- 5) Δ. Γουδῆ, *«Τὰ Μυστήρια τῆς Ἑλευσίνο»*.
- 6) Ἱππ. Δάκογλου, *«Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα»* κ.λπ.
- 7) Δ. Τσιμπουράκη, *«Ἡ Γεωμετρία καί οἱ Ἐργάτες της στην Ἀρχαία Ἑλλάδα»*.

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Φυσική εξέλιξι

Τὰ δέκα τελευταῖα χρόνια οἱ Τούρκοι ἐφαρμόζουν μιὰ ὀλοφάνερη τακτική. Συστηματικὰ παραβιάζουν σχεδὸν καθημερινὰ τὸν ἐναέριο καὶ θαλάσσιο Ἑλληνικὸ χῶρο. Σκοπὸς τους εἶναι: α) νὰ κάνουν ἐπίδειξι ἰσχύος καὶ νὰ ἀνεβάσουν τὸ ἠθικὸ τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεών των, β) νὰ καλλιεργοῦν στὴν πράξι τὴν ἰδέα ὅτι κυριαρχοῦν στὸ Αἰγαῖο, γ) νὰ μελετοῦν τὸν τρόπο ἀναχαιτίσεως τῆς πολεμικῆς μας ἀεροπορίας, δ) νὰ προετοιμάζωνται στὴν συγκεκριμένη στιγμή ἀπὸ τίς ἀπλὲς παραβιάσεις νὰ προχωρήσουν σὲ μόνιμες καταλήψεις.

Τὸ νεοελληνικὸ κρατίδιο ἀντιδρᾷ στὶς τουρκικὲς προκλήσεις ὡς ἑξῆς: α) πρῶτα ἀπ' ὅλα τίς καταμετρᾷ, β) διαμαρτύρεται ἐντόνως καὶ γ) ἀπογειώνονται μαχητικὰ ἀεροσκάφη ἄνευ ἐξοπλισμοῦ καὶ τάχα ἀναχαιτίζουν τοὺς Τούρκους. Ἀναμφισβήτητα ἡ προστασία τοῦ Αἰγαίου καὶ ἡ τιμὴ τῆς Πολεμικῆς Ἀεροπορίας καὶ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ μας ἔχουν ἀνατεθῇ στὴν διπλωματία, ἀφοῦ ἡ μόνη ἀντίδρασι τοῦ κράτους μας στὶς τουρκικὲς προκλήσεις εἶναι **μόνον** διπλωματική.

• Οἱ Τούρκοι μπῆκαν σ' Ἑλληνικὸ λιμάνι καὶ ἀπήγαγαν ἕναν Βέλγο. Διαμαρτυρηθήκαμε...

• Οἱ Τούρκοι βομβάρδισαν τὸ πολεμικὸ μας πλοῖο «Πάνθηρ». Διαμαρτυρηθήκαμε, ἐνῶ ὁ «Πάνθηρ» μετετράπη σὲ λαγό.

• Οἱ Τούρκοι ἔκαναν πλέον τῶν χιλίων παραβιάσεων τοῦ ἐθνικοῦ ἐναερίου χώρου μας. Διαμαρτυρηθήκαμε ἰσάριθμες φορές.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀναμικτῆς τακτικῆς μας νὰ ἀπαντοῦμε μὲ λόγια στὰ ἔργα τῶν Τούρκων εἶναι οἱ αὐθάδεις δηλώσεις Τούρκου ναυάρχου, πού πρόσφατα ἀμφισβήτησε ξεκάθαρα καὶ φυσικὰ μὲ τὴν ἔγκρισι τῆς κυβερνήσεώς του τὴν Ἑλληνικὴ κυριαρχία σὲ ἀπροσδιόριστα νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, τὰ ὁποῖα ἀπεκάλεσε «βραχονησίδες». Μετὰ τίς δηλώσεις θάρθουν καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι ἡ κατάληψι μιᾶς τέτοιας βραχονησίδος ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὅταν οἱ Τούρκοι καταλάβουν μιὰ «βραχονησίδα» (νὰ εἰσθε βέβαιοι, ὅτι θὰ τὸ κάνουν), θὰ ὑψώσουν ἐκεῖ τὴν σημαία τους· καὶ εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἐμεῖς ἐν ὀνόματι τοῦ... πολιτισμοῦ (δηλαδὴ τῆς δειλίας) θὰ καταγγείλουμε τὴν τουρκικὴν πράξι στὴν διεθνή κοινωνία, στὸν ΟΗΕ καὶ στὴν ΕΟΚ καὶ θὰ ζητήσουμε ἀπὸ τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς τὴν ἀποκατάστασι τῆς διεθνoῦς νομιμότητος.

Ἀποκλείεται νὰ βομβαρδίσουμε τὴν «βραχονησίδα». Ἀποκλείεται νὰ πολέμησουμε, γιὰ νὰ διώξουμε ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς Τούρκους, διότι σὰν λογικοὶ (ἄνδρoι) πού εἴμεθα θὰ προτιμήσουμε τὴν διπλωματικὴ ὁδὸ· καὶ ὅλοι θὰ συμφωνήσουν, ὅτι δὲν ἀξίζει νὰ χυθῇ αἷμα γιὰ μιὰ «βραχονησίδα» καὶ μὲ ἄφθονες δικαιολογίες θὰ ἀποφύγουν κάθε ἀγῶνα...

Ἀντίθετα, ἂν στὶς παραβιάσεις τοῦ θαλασσίου καὶ ἐναερίου χώρου μας ἀπαντοῦσαμε μὲ παραβιάσεις τοῦ τουρκικοῦ θαλασσίου καὶ ἐναερίου χώρου, τότε θὰ ἐσκέπτοντο πολὺ οἱ Τούρκοι νὰ διαπράξουν κάτι εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν ὅμως οἱ ἀδελφάγοι γείτονες μᾶς βλέπουν ἀτόλμους, διστακτικoὺς καί... πολιτισμένους, τότε νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι κάτι θὰ ἀρπάξουν στὸ Αἰγαῖο.

Ἀνεπιθύμητη δικαίωσι

Ἐπανελημμένα ἔχουμε γράψει γιὰ τὴν ἐγκατάλειψι τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων, ὅπου βρίσκονται ὅλα ὅσα μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανώμεθα ὑπερήφανοι ποὺ εἴμεθα Ἕλληνες. Ἦδη ἡ ἀδιαφορία τῶν κρατικῶν ὑπευθύνων ἔφθασε στὸ ἀπροχώρητο καὶ εἶναι τόσο προκλητικὴ, ὥστε διαμαρτύρονται πλέον καὶ οἱ ἐφημερίδες. Σχετικὰ στὴν «Ἀπογευματινὴ» (18-5-91) ἡ κ. Ἄννα Παναγιωταρέα γράφει:

«Ἄν θυμᾶμαι καλὰ — καὶ θυμᾶμαι — πέρυσι τὴν Μ. Παρασκευὴ εἶχαν μπεῖ ἀρχαιοκάπηλοι στὸ Μουσεῖο τῆς Κορίνθου καὶ τὸ εἶχαν ξαφρῖσει. Καὶ θυμᾶμαι, ὅτι εἶχε πάει ἐπὶ τόπου ἡ κ. Μπενάκη καὶ εἶχε ἀναγγεῖλει ὅτι τὸ ὑπουργεῖο θὰ ἐλάμβανε σοβαρὰ μέτρα φύλαξης. Καὶ ἐπίσης θυμᾶμαι, ὅτι ὁ κ. ἀντιπρόεδρος τῆς κυβέρνησης καὶ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ σὲ συνέντευξη, ποὺ μοῦ εἶχε δώσει, μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι τὸ πρῶτο μέτρο ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ ὑπουργεῖο, ἦταν νὰ βάλει συναγερμούς, τζάμια, παράθυρα, κικλιδώματα, ἀλλὰ καὶ φύλακες σὲ ὅλα τὰ μουσεῖα.

»Καὶ τώρα, χθές, ἄκουσα, ὅτι ἀπὸ τὸ Μουσεῖο Κορίνθου ἔκλεψαν πάλι ἓνα σπουδαῖο εὔρημα. Ἐχῶ μιὰ καλύτερη ἰδέα: ΓΙΑΤΙ δὲν βγάζουμε στὸ σφυρὶ σὲ κανένα... ΣΟΘΜΠΥ ὅτι ἐκθέματα τοῦ Μουσείου; Ἔτσι, ἀντὶ νὰ οἰκονομοῦν οἱ ἀρχαιοκάπηλοι, θὰ οἰκονομήσει τὸ εἰς μόνιμον πενίαν εὐρισκόμενον ἑλληνικὸ κράτος! Τρομάρα μας!».

Καὶ παρακάτω βάζει μιὰ φωτογραφία τῆς ἀρχαίας πόλεως, ποὺ ἀνεσκάφη πρὸ τοῦ δημαρχείου Ἀθηνῶν καὶ τῆς ὁποίας ὁ χώρος μετεβλήθη σὲ σκουπιδότοπο. Γράφει στὴν λεζάντα: «Ἐδῶ βλέπετε ἀρχαῖα κιβώτια, ἀρχαῖα κουτιά κόκα-κόλα καὶ γενικῶς ἀρχαῖα σκουπίδια». Εἴρωνεύεται ἡ δημοσιογράφος, ἡ ὁποία ἐλπίζει, ὅτι ὁ δήμαρχος καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ποὺ γειτονεύει μὲ τὸν ρημαγμένο ἀρχαιολογικὸν χώρο, θὰ λάβουν μέτρα «γιατί, ἂν περιμένω ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο ὑπουργεῖο, τί νὰ σᾶς πῶ...».

Πραγματικὰ αἰσθανόμαστε θλίψι, ποὺ καθημερινὰ δικαιωνόμαστε στὶς καταγγελίες μας γιὰ τὴν σκόπιμη, ἔνοχη καὶ σχεδιασμένη (!) σκουπιδοποίησι τοῦ ἀρχαιολογικῶν περιοχῶν.

Ἱστορία καὶ Κινηματογράφος

Ἀνακοινώθηκε, ὅτι Ἰαπωνικὸς ὄμιλος κεφαλαιούχων χρηματοδοτεῖ μὲ κολοσσιαῖα ποσὰ τὴν πραγματοποίησι κινηματογραφικῆς ταινίας μὲ θέμα τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο. Πρὸ καιροῦ ἡ τηλεόρασι ἔδειξε ταινία Ἰταλικῆς παραγωγῆς μὲ θέμα τὴν «Ὀδύσσεια». Εἶδαμε ἐπίσης σὲ Ἀμερικανικὴ παραγωγικὴ τὴν «Μάχη τῶν Θερμοπυλῶν» καὶ μόλις πρὸ ἡμερῶν παρακολουθήσαμε σὲ Ἰταλικὴ παραγωγή τὴν «Ἰλιάδα».

Ἡ ἀπουσία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους στὴν παραγωγή ἱστορικῶν ταινιῶν δὲν μᾶς ἐκπλήσσει. Ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς κρατικῆς ἀδιαφορίας γιὰ ὀτιδήποτε ἐθνικόν. Προφανῶς ἡ «Μάχη τοῦ Μαραθῶνος» ἢ ἡ «Ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος» δὲν θεωροῦνται ἄξια θέματα κινηματογραφικῆς παραγωγῆς. Ἴσως μερικοὶ ἐνοχλοῦνται, διότι μὲ ἱστορικὰ ἔργα προβάλλεται ὁ Ἑλληνισμός, ἰσχυροποιεῖται τὸ Ἑλληνικὸ φρόνημα, ἐνῶ ταυτόχρονα μεταδίδεται στὶς λαϊκὰς μᾶζες ἱστορικὴ μὀρφωσι.

Αἴσα

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΗ

Ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἐνὸς νέου θεσμοῦ

«Σόλων δὲ τοῖς πράγμασι τοὺς νόμους, μᾶλλον, ἢ τὰ πράγματα τοῖς νόμοις προσαρμόζων...»

1. Εἶναι ἀναγκαῖο, νὰ ἐξετασθῇ ἐκ νέου ἡ σχέσι τοῦ ἐμφανιζόμενου σήμερα ὡς «Δικαίου», πού τὸ ἀποτελοῦν «κανόνες» διὰ τῶν ὁποίων ρυθμίζονται ὑποχρεωτικῶς οἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν κοινωνικὴ συμβίωσι καὶ τῆς «Δίκης» ἢ τῆς ἀρχῆς τοῦ «κοινοῦ συμφέροντος», ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη στὰ πανάρχαια χρόνια ἀκολουθώντας βῆμα πρὸς βῆμα τὴν ἀνθρώπινη πορεία πρὸς τὸν «λόγον» καὶ τὸν «πολιτισμόν», ἀλλὰ ἔχει ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὸν σημερινὸ κόσμον. Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ ὡς ἄνω ρῆσι τοῦ Πλουτάρχου γιὰ τὴν θέσι τοῦ Σόλωνος θὰ ἔπρεπε νὰ δοθῇ κατὰ ἀπόλυτον τρόπο, παραλειπομένον τοῦ «μᾶλλον». Αὐτὸ τὸ «μᾶλλον» δύναται νὰ δικαιολογηθῇ μόνο, ἂν ἀποδεχθούμε ὅτι: ὁ Πλούταρχος ἔζησε κατὰ τὴν περίοδο τοῦ «Αὐτοκρατορικοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου» καὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν «ἐλλέω θεοῦ ἢ θεῶν» ἡγεμόνων ἢ βασιλέων, πού καὶ μέχρι σήμερα συνεχίζει μὲ πολλές νέες μορφές νὰ ἐμφανίζεται, ἀλλὰ πού στὴν οὐσία παραμένει ἡ ἴδια ὡς «Κῶ-διξ Ἐντολῶν καὶ Ρυθμίσεων» τῶν πάσης μορφῆς ἐξουσιαστῶν, πού πρὸς **παρ-πλάνησιν** τῶν λαῶν παρουσιάζετο καὶ παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφή τοῦ «Δικαίου».

2. Ἐτόνισα τὴν λέξι «**παρπλάνησιν**», διότι ἡ ἔννοια τῆς Δίκης προῆλθε ἐκ τῆς «Θέμιδος», ἡ δὲ «Θέμις», ὅπως ἄλλοτε ἔγραψα («**Δαυλός**», τεύχος 101/1990), εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν αἰδῶ, δηλαδὴ τὴν φυσικὴ συστολή, ἡ ὁποία καὶ προκαλεῖ ἐ-ρύθημα στίς παρειές τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αἰσθάνεται αἰσχύνῃ γιὰ τὶς πράξεις του.

Ἡ δόκιμη ἐρμηνεία θέλει, ἡ λέξι «Θέμις» νὰ ἔχῃ τὴν ἴδια ρίζα ΘΕ- μὲ τὸ ρῆμα «**τίθημι**». Ἡ δική μου ἐρμηνεία (ἴδε «**Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας**», ἐκδόσεις «**Δαυλοῦ**», 1991, σελ. 55), ἀναλύουσα τὸ περιεχόμενο τῶν γραμμάτων τῆς λέξεως «Θέμις», δίδει τὴν ἔννοια ὅτι: ὡς ἀρκτικὸ τὸ γράμμα «Θ» ὁδηγεῖ στὸν *ἄ-νθρωπο*, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ, ἐξετάζει (*θ-εᾶται*, *θ-εωρεῖ*) καὶ ἀμέσως μετὰ διὰ τοῦ «Ε» *ἐ-λαύνει* (ὠθεῖ). Τὸ τρίτον γράμμα «Μ» ἀποτελεῖ τὸ προελθὸν ἐκ τῆς *μ-ητρὸς* τοῦ ἀνθρώπου στοιχεῖο τῆς *μ-αθήσεως*, *μ-νήμης* (ὁμιλία -ὁ-νόματα πραγμάτων — ἐρμηνεία περιβάλλοντος -λόγος). Αὐτῇ, τώρα, ἡ κατὰ φύσιν κίνησι τοῦ ἀνθρώπου κατευθύνεται, ὅπως δηλώνει τὸ τέταρτον γράμμα «Ι» (ῥῆμα *ἰ-θύνω*), πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν καὶ πρὸς πᾶσαν μορφήν ζωῆς, ὅπως καὶ τὸ γράμμα «Σ» μᾶς ἐρμηνεύει τὴν παλίνδρομη κίνησι ἀλλὰ καὶ τὰ *σ-ημεῖα* ἢ *σ-ήματα*.

Πρέπει νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐδῶ, ὅτι ἡ φύσι δίδοντας στὸ ἀνθρώπινον «**θῆλυ**» τὸ χρέος ὄχι μόνο τῆς πρώτης διατροφῆς, προστασίας ἀλλὰ καὶ τῆς *μα-θήσεως* τοῦ νέου ἀνθρώπου, τὸ κατέστησε ταυτοχρόνως ἱκανό, λόγῳ τῆς φυσικῆς ντροπαλό-

τητάς του καὶ τρυφερότητάς του, νὰ ὠθῇ καὶ νὰ διανέμη ὅλα τὰ τοῦ οἴκου ἀγαθὰ προερχόμενα ἐκ τῶν κόπων τῶν μελῶν τοῦ οἴκου κατὰ τρόπο αἰτιολογημένο, χωρὶς ποτὲ οὐδεὶς νὰ διαμαρτύρεται γιὰ τὴν «*εὐνομίην*», καὶ ἐπομένως ἡ εἰρήνη νὰ ἐπικρατῇ στὸν οἶκο της.

“Ὅπως ἀντελήφθημεν, ἡ πρώτη ἔννοια τῆς Θέμιδος ἀπέρρευσε ἐκ τῆς μητρικῆς στοργῆς καὶ τῶν μητρικῶν φροντίδων καὶ ἐξεδηλώθη διὰ τῆς πρακτικῆς τοῦ «*διανέμειν*» τὰ ἀγαθὰ, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ «*κοινοῦ* διὰ τὸν οἶκον συμφέροντος». Αὕτῃ ἡ συνήθεια τῆς ἀναλογικῆς κατὰ τὴν προσφορὰν ἐκάστου διανομῆς τῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ καὶ τῆς προστασίας τῶν ἀσθενεστέρων τοῦ οἴκου (παιδιὰ-ἀσθενεῖς-γέροντες) ἔφερε στὸ φῶς τὴν «*Δίκην*». Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ «*δί-κη*» δὲν ἦταν δυνατόν νὰ θέτῃ σὲ κάποια ὁρατὴ «*ζυγαριά*» τὴν προσφορὰν ἐκάστου· γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐστηρίχθη στὴν δύναμιν («*Δ*») τῆς κορυφαίας τοῦ οἴκου, ἡ ὁποία ἡδύνατο καὶ νὰ κατευθύνῃ (*ι-θύνει*: «*Ι*») καὶ νὰ συγκρατῇ (ῥῆμα ἴ-σχω) τίς κινήσεις διαχωρισμοῦ (κτυπήματα: «*Κ*») (ἴδε τεῦχος 101 «*Δαυλοῦ*»), οἱ ὁποῖες προκαλοῦν στίς ψυχὰς (*ἡ-τορ*: «*Η*») τῶν ἀνθρώπων τοῦ οἴκου κινήσεις παλίνδρομες, κινήσεις στρόβου-δίνης («*Σ*») μὲ συνέπειες διαλύσεως τῶν ἐπιτευχθέντων ἀγαθῶν. Αὕτῃ ἡ θηλυκοῦ γένους δύναμις ἦταν ἡ κόρη τῆς Θέμιδος Δ, *Ι, Κ, Η*. Αὕτῃ ἡ νέα ὑπὸ τῶν θεσμῶν γεννηθεῖσα δύναμις ἐστηρίχθη, ὅπως καὶ ἡ μητέρα τῆς Θέμις, στὴν μητρικὴ στοργὴ καὶ τίς μητρικὲς φροντίδες, στὴν ντροπαλότητα καὶ τρυφερότητα ποὺ ἡ φύσις τὴν ἐπροίκισε, ὥστε τὸ «*νέμειν*» (*νομή-νόμος*) νὰ καταστῇ δι’ αὐτῆς ἐφικτὸ ἀγαθὸ καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἡ εἰρήνη στὸν οἶκο της. Ἡ ἔννοια τοῦ οἴκου, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα τεύχη τοῦ «*Δαυλοῦ*» ἀνέλυσσα (τόμοι 1988, 1989, 1990), ἀπετέλεσε τὴν πρώτη μορφή ἐνὸς περιεφραγμένου χώρου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὁ κύκλωψ-κτηνοτρόφος συγκέντρωσε τὸ ζωικὸ του κεφάλαιο καὶ τὴν οἰκογένειά του (ἴδε καὶ «*Ἱστορίαν Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*», ἐκδόσεις «*Δαυλοῦ*», 1991). Αὕτῃ ἡ ἰδιοποίησις ἐνὸς χώρου ὑπὸ τοῦ κύκλωπος ἔδωσε τίς ρίζες, ἐκ τῶν ὁποίων ἐβλάστησε ὁ λόγος καὶ διὰ τοῦ λόγου ὁ Πολιτισμός, ποὺ ἐφθασε στὸ ὕψιστο σημεῖο τοῦ ἐποχῆ τοῦ Διός. Ἐκ τοῦ ἐλαχίστου αὐτοῦ χώρου συνελήφθη ἡ ἰδέα τῆς «*κώμης*», τῆς «*πόλεως*», τῶν ἐνώσεων, γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ τότε στὸν «*Οἰκουμένικὸ Λόγον*».

3. Εἶναι μετὰ ταῦτα λάθος νὰ θεωρῇται ἡ Θέμις, ἡ Δίκη καὶ ὁ Νόμος ὡς ἐπινόησις εὐγενῶν καὶ ἀγαθῶν ἔστω ἀνθρώπων. “Ὅπως ἐν ὀλίγοις ἀνέπτυξα, ἡ Θέμις, ἡ Δίκη καὶ ὁ Νόμος προήλθαν ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ρυθμίσεως τῶν εὐθυνῶν καὶ ἀξιολογήσεως τῶν ἱκανοτήτων τῶν ἀνθρώπων ἐκάστου οἴκου ὑπὸ τοῦ κορυφαίου μέλους αὐτοῦ. “Ὅταν βεβαίως ἀργότερα ἐχάθη αὕτῃ ἡ τῆς φύσεως ὁδός, πολλοὶ ἐπεδίωξαν νὰ τὴν ἐπανεύρουν ἄλλοι μελετώντας τὰ διασωθέντα ἐκ τῆς μεγάλης καταστροφῆς κείμενα (εὐρισκόμενα διάσπαρτα σὲ πολλὰς περιοχὰς τῆς γῆς) καὶ ἄλλοι, ἀφοῦ ἐπεδόθησαν στὴν ἱκανοποίησιν τῶν φιλοδοξιῶν τους νὰ θέσουν αὐτοὶ τίς βάσεις τοῦ νέου Δικαίου. Γι’ αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ὁ ἀρχαιότερος τῶν μετὰ τὴν Καταστροφὴ Ἑλλήνων νομοθετῶν, ὁ Λυκοῦργος, ἐπιδιώκων τὴν εὐνομίαν τῆς πατρίδος τοῦ Σπάρτης, κατέφυγε στὸ πανάρχαιο διοικητικὸ κέντρο τῶν Δελφῶν, ἀπὸ ὅπου θὰ ἐλάμβανε τὰ ἀποστάγματα αὐτὰ τῆς πολυχιλιετοῦς σοφίας, γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργίαν τῆς πόλεως Σπάρτης. Δὲν εἶναι δὲ καθόλου τυχαῖο, ὅτι οἱ νόμοι αὐτοὶ τοῦ Λυκοῦργου διετηρήθησαν ἐπὶ τετρακόσια ἔτη καὶ ἐδόξασαν τὴν Σπάρτην.

‘Ο Ἡρόδοτος καὶ ὁ Διόδωρος διέσωσαν τὰς προσφωνήσεις τῆς Πυθίας:

1. «*Ἦκεις, ὦ Λυκόοργε, ἐμόν ποτε πίονα νηὸν Ζηνὶ καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δῶματ' ἔχουσι. Δίξω ἢ σὲ θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον θεὸν ἔλλομαι, ὦ Λυκόοργε*» (Ἡρόδοτος Α, 65).
2. «*Ἦκεις δ' εὐνομίαν αἰτούμενος· αὐτὰρ ἔγωγε δώσω τὴν οὐκ ἄλλη πόλιν ἐπὶ χθονὶ ἔξει*» (Διόδωρος VII, 12).

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς περιουσιές, οἱ ὅποιες κατ' ἐμᾶς ἀποτελοῦν μιὰ ἐνότητα, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Λυκόοργος δὲν... «ἐπενόησε» νόμους ὥστε δι' αὐτῶν νὰ σχηματίσῃ τοὺς κανόνες τοῦ δικαίου, ἀλλὰ προσέφυγε στὰ φῶτα τῶν Μουσείων, καὶ μάλιστα τῶν Δελφῶν (ὅπου ὁ ναὸς τοῦ Διός, τοῦ μέγιστου νοδὸς τοῦ ἱκανοῦ νὰ ἐρμηνεύσῃ διὰ τῶν φυσικῶν νόμων τὴν πορεία τὴν ἀνθρώπινη στὸν κόσμον) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔλαβε τὶς διαδικασίες, διὰ τῶν ὁποίων ἡ πόλις ἀπέκτησε τὴν «εὐνομία» καὶ τὴν δι' αὐτῆς τὴν εὐτυχία.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς πολιτείας τῆς Σπάρτης ἀποδεικνύει τὴν προσπάθεια προσαρμογῆς τῶν ὀργάνων τῆς τότε κληρονομικῆς βασιλείας σὲ νέες διαδικασίες, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ βαθμιαία ἐξυγιάνσι καὶ ἡ ἐπάνοδος, δι' αὐτῶν τῶν ἐξυγιαντικῶν ὀργάνων, τῆς Θέμιδος καὶ τῆς Δίκης στὴν ζωὴ τοῦ λαοῦ τῆς Σπάρτης. Δὲν θὰ ἀναφερθῶ ἐδῶ στὰ «ὄργανα τῆς πολιτείας», ὅπως αὐτὰ ἐξελίχθησαν κάτω ἀπὸ τὶς ἀντιδράσεις τῶν ἰσχυρῶν, ποὺ ἡ δύναμί τους ἐτίθετο πλέον ὑπὸ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐλέγχων τῶν νέων διαδικασιῶν· θὰ ἀναφέρω ὅμως τὴν «*Γερουσίαν*» ἐξ εἰκοσι ὀκτὼ ἰσοβίων μελῶν με ἡλικία ἄνω τῶν 60 ἐτῶν, ἡ ὁποία ἤσκει τὴν διοίκησι καὶ τὴν δικαστικὴ ἐποπτεία καὶ ἀκόμη προετοίμαζε τὰ θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀπεφαινετο ἡ «*Ἀπέλλα*» (ἡ συνέλευσις τῶν πολιτῶν, ποὺ ἡ ἡλικία των ὑπερέβαινε τὸ 30 ἔτος καὶ ἡ ὁποία συνήρχετο κατὰ πᾶσαν πανσέληνον). [Παραπέμπω τοὺς ἐπιθυμοῦντες νὰ μελετήσουν εὐρύτερα τὸ θέμα στὸ ἔργο «*Τὸ Δίκαιον τῆς ἀρχαίας Σπάρτης*» τοῦ κ. Γ.Σ. Ἀλεξιάδου, ἐκδόσεις Σάκκουλα, 1987].

4. Ἡ σημερινὴ κρίσις, ποὺ διερχόμεθα καὶ ἐμεῖς ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς ὑψηλίου, ὅπως ἔλεγα καὶ στὴν ἀρχή, ὀφείλεται στὴν διάστασι μεταξὺ τῆς πανάρχαιας «Δίκης» καὶ τοῦ νεόκοπου «Δικαίου», ὅπως παραπλανητικῶς τὸ ἐμφανίζουν οἱ δογματικοὶ ἐξουσιαστές τῆς πάσης μορφῆς «ισμῶν». Διότι πῶς ἄλλως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσουμε τὴν διαφθορὰ τὴν ἐμφανιζόμενη διὰ μέσου τῶν μεθόδων ποὺ ἀναδεικνύουν σὲ σημαίνουσες προσωπικότητες τοὺς παρανοϊκοὺς λυμεῶνες τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ τὴν θρασυτάτη δὴλῶσι αὐτῶν, ὅτι δὲν δέχονται νὰ θεοῦν οὔτε ὑπὸ τὸ ἐλεγχὸ αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης ποὺ οἱ ἴδιοι ἐθέσπισαν καί... «ἐπενόησαν», προκειμένου νὰ σχηματίσουν «ἐν ὀνόματι τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ» δῆθεν αὐλὲς ἀρπακτικῶν καὶ παρατρεχάμενων; Τὸ θέμα δὲν εἶναι ὁ Κοσκωτᾶς, ποὺ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ δικασθῇ βάσει τῶν κειμένων ἐξουσιαστικῶν κανόνων συμπεριφορᾶς. Τὸ θέμα εἶναι, πῶς ἡ σύγχρονη Διεθνὴς Ἑξουσία ἐκμεταλλεζόμενη τὴν πνευματικὴ ἀφασία τῶν «προοδευτικῶν ταγῶν» κατορθώνει νὰ ὀδηγῇ ἓνα ὁλόκληρο λαὸ στὴν διαφθορὰ καθιστῶντας αὐτὸν συνεργὸ τῶν κλοπῶν καὶ ἀτασθαλιῶν τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας. Ἔτσι ἡ σατανικὴ αὐτὴ μεταβολὴ τοῦ ὁπαδοῦ σὲ συναυτουργὸ μᾶς ἔδωσε ἓνα νέο τραγικὸ ἀποτέλεσμα, ποὺ ἐπιεικῶς χαρακτηρίσθηκε ὡς «λαϊκισμός», ἐνῶ πρόκειται περὶ τῆς μεγαλύτερης ὁμαδικῆς διαφθορᾶς ποτὲ ὁ λαὸς μας.

Ἡ Δικαιοσύνη ἐπομένως, ἐὰν ἦταν γέννημα τῆς Θέμιδος καὶ τῆς Δίκης, θὰ

ἔπρεπε νὰ κληθῇ ὄχι μόνο νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἀνέυρεσι τῶν εὐθυνῶν σ' αὐτὸ τὸ ὄργιο τῆς ἐξαγορᾶς τῶν συνειδήσεων, ἀλλὰ θὰ εἶχε καθήκον νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν «*Νέμεσιν*» καὶ δι' αὐτῆς τὴν «*κάθαρσιν*», ὅταν ἡ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου ξεφεύγῃ ἀπὸ τὰ συμβατικά καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐξουσιαστῶν διαγραφέντα «ὄρια αἰδοῦς». Εἶναι φανερό, ὅτι διὰ τῆς ποινικοποιήσεως τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων εἰς βάρος τοῦ λαοῦ ἐμφανίσθηκε ἡ ἀνάγκη νὰ ἐπέμβῃ ἡ Δικαστικὴ Ἀρχὴ καὶ δι' αὐτῆς ἐμφανίσθηκα ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τὰ εὐνουχισμένα ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὄρια τῆς Δικαιοσύνης, ποὺ ἄλλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπεκταθῇ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ νὰ στηρίξῃ τὶς ἀποφάσεις της ὄχι σὲ νόμους καὶ συντάγματα ποὺ ἡ ἐξουσία ἐπεξεργάσθη, ἀλλὰ στὴν «Δίκην», δηλαδὴ τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς Πολιτείας.

5. Ἔγινε, νομίζω, φανερό, ὅτι ἡ Δημοκρατία ἔχει ἀνάγκη ἐπίσης ἐνὸς νέου «γάμου» μὲ τὴν Δίκην. Ἔχει δηλαδὴ ἀνάγκη συζευξέως της μὲ κάποιο ἀνώτατο ὄργανο, τὸ ὁποῖο θὰ ἀναλάβῃ καὶ θὰ ἐκπονήσῃ θεσμοὺς νέους, ἀρμονικοὺς πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον. Αὐτὸ τὸ ἀνώτατο ὄργανο θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἰσόβιο καὶ ἀδέσμευτο πάσης κομματικῆς ἐξουσίας. Σὲ προηγούμενο ἄρθρο μου ὠμίλησα περὶ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς. Σήμερα δίνω μιὰ πρόσθετη μορφή τοῦ ἀναζητούμενου θεσμοῦ. Ἡ σύζευξις τῆς Δημοκρατίας μὲ τὴν Σοφίαν καὶ τὴν Δίκην εἶναι μιὰ ἐνότης, ἡ ὁποία δὲν ἐξαντλεῖται μὲ τὰ ἀναπτυσσόμενα ἐδῶ ἐπιχειρήματα. Θὰ προσπαθῶ ὅμως νὰ δώσω μὲ κάποια ἔκτασι τὰ ἀναφερόμενα στὸ πρῶτο μου ἄρθρο θέματα, ὥστε ὁ ἀναγνώστης ν' ἀρχίσῃ νὰ σκέπτεται μὲ ἓνα ἐντελὸς νέο τρόπο ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἐπὶ δύο χιλιετίες διδάχθηκαν οἱ λαοί.

Πρέπει ὅλοι οἱ πνευματικοὶ καὶ πολιτικοὶ ταγοὶ καὶ ἰδιαιτέρως, θὰ τονίσω, οἱ ἀνώτατοι δικαστικοὶ νὰ κατανοήσουν, ὅσο ἀκόμη ὑπάρχει καιρὸς, ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσι ὄχι πρὸς τὸ σαθρὸ σημερινὸ «στάτους» τῶν ἐξουσιαστῶν (νόμοι - συντάγματα κ.λπ.), ἀλλὰ πρὸς τὴν «ιδέα» ποὺ ἐπιτρέπει τὴν σύνθεσι τοῦ «εἶναι» μ' αὐτὴν τὴν ἄγνωστη «οὐσία» τοῦ «γίγνεσθαι» στὸ «*πολιτικὸν ζῶον*» ἄνθρωπος· καὶ ἀκόμη πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν λαὸ (τὸν διαχρονικὸ ἄνθρωπο), ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸ μέγιστο ὄργανο ἐρμηνείας τοῦ σύμπαντος, τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν Οἰκουμενικὴ Δίκη.

6. Ἐνώπιον λοιπὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου δὲν ἐτέθη, ὅπως φαντάζονται μερικοί, κάποιος κομματισμός, ἀλλὰ ἐτέθη (καὶ εἶναι ἡ πρώτη σχετικὴ εὐκαιρία τῶν νεωτέρων χρόνων) ἡ δυνατότητα νὰ κριθῇ ἡ ἀδυναμία τῆς Πολιτείας καὶ τῶν ὀργάνων της νὰ ἐπιβάλλουν τὸν σεβασμὸ στοὺς νόμους, ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ ἀφανεῖς ἐξουσιαστὲς καὶ οἱ ἐμφανεῖς παρατρεχάμενοί τους ἐψήφισαν κατὰ καιροὺς διὰ τοῦ κοινοβουλίου τῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἄνευ αἰδοῦς συμπεριφορὰ τῶν συντελεστῶν τῆς δίκης (ἐξῆβρισι δικαστῶν, βουλῆς, θεσμῶν, κομμάτων, κυβερνήσεων κ.λπ.) ὄχι μόνο ἀποδεικνύει τὸν τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι τῶν κρυφῶν ἐξουσιαστῶν, ἀλλὰ ἐγκυμονεῖ τοὺς μέγιστους τῶν κινδύνων γιὰ τὴν ὑπόστασί μας ἐν μέσῳ ἐνὸς καραδοκοῦντος ἐχθρικοῦ περιβάλλοντος. Οἱ ἀθλιότητες τοῦ τύπου καὶ ἡ κατάφωρη ὑπ' αὐτοῦ παραβίασι νόμων ὡς δῆθεν ἀντισυνταγματικῶν πρὸς τῆς συμφώνου ἀποφάσεως τῶν δικαστηρίων συνιστοῦν ὄχι μόνο ὕβριν πρὸς τὴν Δημοκρατίαν, ἀλλὰ καὶ ἐμπαιγμὸς της, διότι γνωρίζουν οἱ ὕβριστὲς ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀδυναμία της νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοὺς τοὺς ψηφισθέντες νόμους, ἔστω κι ἂν ἀμφισβητῇται τὸ κύρος των.

Πρέπει ἐπιτέλους, ὁ λαὸς αὐτὸς καὶ οἱ σημερινοὶ τοῦ ἐκπρόσωποι σ' ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς Πολιτείας νὰ τολμήσουν νὰ ἀποδεσμευθοῦν ἀπ' τὰ δεσμὰ τῆς Διεθνούς Ἐξουσίας καὶ νὰ προχωρήσουν πρὸς τὴν οὐσιαστικὴ (καὶ ὄχι συγκυριακὴ ἢ ἐπικαιρικὴ) κάθαρσι τοῦ πολιτικοῦ μας βίου εἰσάγοντες πρὸς συζήτησι τὴν ἀνάγκη νέου θεσμοῦ ἢ θεσμῶν ἱκανῶν νὰ ἀπελευθερώσουν τὶς μικρὲς ἀλλὰ πολυτιμὲς δυνάμεις ποὺ ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων αὐτοῦ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐπαναφέρουν, ὡς ὕψιστο κριτήριον τῶν πράξεων τῆς πολιτείας, τὴν «Δίκην», ἔκφρασι τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος, δηλ. ἡ ἔλλογη ἐρμηνεία «τῶν τ' ἐόντων πρὸ τ' ἐόντων», ὥστε νὰ δυνηθοῦμε κάποτε νὰ προβλέψουμε ὀρθῶς τὰ ἐπερχόμενα. Ἄλλως θὰ συνεχίσῃ «ἡ Δίκη νὰ βογγᾷ καὶ νὰ σύρεται ἐκεῖ ποὺ τὴν ὁδηγοῦν οἱ δωροφάγοι, ποὺ λύνουν τὶς διαφορὰς μὲ κρίσεις αἰνιγματώδεις καὶ ἀσαφεῖς· καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ τριγυρνᾷ κλαίγοντας ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς καὶ στὶς πολιτείας, ἀόρατη, ἀλλὰ καὶ αἰσθητή, διότι θὰ φέρνῃ συνεχῶς συμφορὰς σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἐδιώξαν καὶ τὴν διώχνουν ἀπαρνούμενοι τὴν ὀρθὴ κατεύθυνσι». (Ἡσίοδος, «Ἔργ. Ἡμ.», στίχ. 220-224).

ΜΕΧΡΙ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ Η ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ὁ «Δαυλός» ἀνακοινώνει, ὅτι ἡ προθεσμία ὑποβολῆς ποιημάτων στὴν Ζ' «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ», ποὺ θὰ κυκλοφορήσῃ τὴν 1η Δεκεμβρίου, λήγει στὶς 30 Σεπτεμβρίου. Καμμία συμμετοχὴ μετὰ τὴν λήξῃ τῆς προθεσμίας αὐτῆς δὲν θὰ γίνῃ δεκτὴ.

Ὑπενθυμίζομε τοὺς ὅρους συμμετοχῆς στὴν ἐφετεινὴ Κρίσις:

- 1) Ἀνώτερος ἀριθμὸς ὑποβαλλομένων ποιημάτων: Τρία (3).
- 2) Ὑπεύθυνη δήλωσις τοῦ ποιητῆ ὅτι τὰ ποιήματά του δὲν ἔχουν δημοσιευθῇ καὶ δὲν θὰ δημοσιευθοῦν μέχρι τέλους τοῦ 1991.
- 3) Σύντομο αὐτοβιογραφικὸ σημείωμα, ὄχι μεγαλύτερο τῶν 10 γραμμῶν γραφομηχανῆς, γραμμένο σὲ α' πρόσωπο.

• Ἄν γράφῃς ποίησι, μὴ διστάσῃς καθόλου, εἴτε εἶσαι γνωστὸς καὶ καταξιωμένος εἴτε ἄγνωστος καὶ νέος, νὰ ἐμπιστευθῇς τὸν «Δαυλό» καὶ νὰ συμμετάσχῃς στὴν κρίσις τοῦ 1991. Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ» ἔχει ἤδη δημιουργήσῃ ἀναμφισβήτητη παράδοσι στὸ χῶρον τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως.

• Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ἀπροσωποληψία της ἔχει καθιερωθῇ ὡς τὸ ἀντιπροσωπευτικὸ πανόραμα τῶν ποιητικῶν τάσεων καὶ ρευμάτων ποὺ σημειώνονται στὸν καλλιτεχνικὸ καὶ λογοτεχνικὸ χῶρον καὶ ὡς μιὰ συστηματικὴ καταγραφὴ τῶν ποιητικῶν δυνάμεων ποὺ κινοῦνται στὸ πνευματικὸ στερέωμα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ποιήματα, οἱ δηλώσεις καὶ τὰ αὐτοβιογραφικὰ νὰ ταχυδρομοῦνται στὴ διεύθυνσι:

Δημ. Ι. Λάμπρου, Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
175 62 ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, μὲ τὴν ἐνδειξή
«Γιὰ τὴν Ἀνθολογία τοῦ ΔΑΥΛΟΥ»

Ειδωλολάτρες ή ιδεολάτρες

Τελικά πράγματι ή 'Ελλάδα είναι ένα άπέραντο φρενοκομείο. Φρενοκομείο, που θα χρειαστεί να του προσθέσουμε αρκετές ακόμα πτέρυγες στο μέλλον, εάν ή κατάστασις δέν βελτιωθεί. Μπορεί ακόμα ό παραλογισμός μας να γίνει και τό άνταγωνιστικότερο προϊόν στις έθνικές εξαγωγές μας.

'Ανέκαθεν πρέπει να ήμαστε παράλογοι. Τό αποδεικνύει και τό παρελθόν μας. "Ας πάμε μερικούς αιώνες πίσω. «Χρυσούς αιώνας» του Περικλή. Σε μιá πόλη (Αθήνα) έχουν μαζευτεί τὰ μεγαλύτερα αποβράσματα της τότε κοινωνίας. Κλέφτες και καταχραστής του δημοσίου χρήματος, παιδεραστές και διαφθορείς της νεολαίας, άνθρωποι ασύδοτοι και έπιρρεπείς στις κάθε είδους απολαύσεις, έκμεταλλευτές άθλών και άλυσσοδεμένων δούλων, άνόητοι που θυσιάζουν σε άνυπαρκτους θεούς στιγματισμένοι για πάντα σαν ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΣ. Και όμως όλη ή άνθρωπότητα σήμερα αυτήν την χρονική περίοδο την ονομάζει «χρυσούν αιώνα». Μήπως τελικά ή παραφροσύνη δέν είναι άποκλειστικά και μόνο έθνικό μας προϊόν; Και αυτοί οί άνθρωποι καλούνται ειδωλολάτρες. Αλήθεια κάπου χάνουμε τόν συνειρμό στις σκέψεις μας προσπαθώντας να κατανοήσουμε τὰ άκατανόητα.

"Ας πάρουμε τὰ πράγματα από την αρχή, μήπως μπορέσουμε και ξεμπερδέψουμε αυτόν τόν μίτο και μαζί τό δίχτυ της παραφροσύνης που τόν περιβάλλει. «Ειδωλολάτρες» λοιπόν, γιατί όλα από εκεί ξεκινούν. Σύνθετη λέξη με συστατικά τὸ «είδωλο» και τόν «λάτρη»: δηλαδή αυτός που λατρεύει τὰ είδωλα και τὰ προσκυνά. 'Εάν άκολουθήσουμε την έρμηνεία της λέξης κατά γράμμα, που είναι και ή πιό σωστή μέθοδος, θά δοῦμε τότε ότι και ό σημερινός Έλληνας χριστιανός είναι βαθειά, βαθύτατα ειδωλολάτρης. Και αυτός λατρεύει εικόνες, τίς θυμιатίς, τίς προσκυνά, τίς φιλά, τούς άφιερώνει άναθήματα.

Θά πεί κάποιος: ναί, αλλά δέν προσκυνά αγάλματα. Και ποιός είπε, πώς ή λέξη ειδωλολάτρης προσδιορίζει αυτόν που προσκυνά αγάλματα; Τότε ό όρος θά ήταν αγαματολάτρης και όχι ειδωλολάτρης. Είδωλο δέν είναι και ή εικόνα και οί τοιχογραφίες, που άπεικονίζουν τόν Θεό και τούς άγίους; Είδωλο, γιατί σε άψυχο ύλικό άποδίδεται λατρεία που άρμόζει σε πνεύμα. Ναι, θά πουν οί άγιοι πατέρες, αλλά αυτοί πίστευαν σε αγάλματα άποδίδοντάς τους θαυματοργές ιδιότητες. Εύτυχώς, που έμεις σήμερα μπορέσαμε να τό ξεπεράσουμε· και έτσι δέν έχουμε θαύματα που άποδίδονται σε εικόνες...

Τελικά κάπου έχουμε μπερδευτεί και δέν μπορούμε να καταλάβουμε. Ποιοί είναι τελικά ειδωλολάτρες; οί Έλληνες ή οί Χριστιανοί; Μήπως και οί δύο; "Η μήπως κανένας από τούς δύο;

'Ο όρος ειδωλολάτρης είναι πλαστός. Δέν ύπήρχε, δημιουργήθηκε. Δημιουργήθηκε από κάποιους, που ήθελαν τόν διαχωρισμό στην λατρεία του Θείου. "Ετσι τούς βόλεψε. Θέλοντας να στηρίξουν την δική τους πίστη, αυτόματα κατεδίκασαν και όλη την προηγούμενη θρησκευτική παράδοση του Έλληνισμού. "Ετσι οί Έλληνες έγιναν ειδωλολάτρες και οί Χριστιανοί θεοσεβούμενοι.

'Ο έλληνικός λαός όμως δέν ξέχασε. Αυτός ήταν ό συνεχιστής της θρησκείας τών προγόνων του. Αυτός ήταν, που έκανε τίς προσφορές στις εικόνες, αυτός που γέμιζε θυμίαμα τίς εκκλησίες, αυτός που λάτρευε τό θείο έτσι βαθειά, Έλληνικά.

"Οχι, οί Έλληνες, Χριστιανοί και μή, δέν ήταν ΠΟΤΕ ειδωλολάτρες. 'Ηταν βαθειά εύσεβείς· και την εύσεβειά τους αυτή την εκδήλωναν είτε σε αγάλματα είτε σε εικόνες, γιατί μέσα σε αυτά, βαθειά μέσα σε αυτήν την άψυχη ύλική μάζα και οί δύο έβλεπαν την ΙΔΕΑ· την ιδέα της θεοσέβειας και της προσωπικής έλξεως του καθενός με τόν θεό του.

"Ας μένουν λοιπόν οί χαρακτηρισμοί για αυτούς που τούς δημιούργησαν και άς ταφούν μαζί τους στο φέρετρό της περιφρόνησης και της άηδίας, στο κοιμητήριο της άμάθειας. Και τότε, ποιός ξέρει, ίσως μπορέσουμε να κλείσουμε μιá για πάντα τό έθνικό μας φρενοκομείο.

Νέμεσις

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

Δοκίμιο Σχετικιστικής Έτυμολογίας του Παγκόσμιου Έλληνικού Λόγου

3. Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ

Ι. Ούτε τὸ «ποιὸς» οὔτε τὸ «πότε», ἀλλὰ τὸ «πῶς»

Κατ' ἀνάγκην καὶ σ' αὐτό, ὅπως καὶ στὰ ἄλλα δύο σχετικὰ μου δημοσιεύματα (δὲς «Δαυλόν», τ. 103 καὶ 113), ἔνεκα τῆς πρωτοτυπίας τῆς ἔρευνας ὀφείλω νὰ εἶμαι ὅσο γίνεται ἀναλυτικὸς καὶ ἐπεξηγηματικὸς. Ἴσως μάλιστα νὰ μὴν ἔδωσα καὶ τὶς ἀναγκαῖες ἐξηγήσεις, καὶ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἄρχισα «ἀνάποδα» προτάσσοντας αὐτὲς τὶς ἴδιες τὶς παρατηρήσεις μου ἀπὸ τὴν ἀναγκαία «θεωρητική» τους κάλυψη. Ἐν συντομίᾳ θὰ ἤθελα λοιπὸν νὰ ἐπισημάνω ὀρισμένα πράγματα.

Ἰσχυρίζομαι, ὅτι ὁ «λόγος» εἶναι ἓνα σχετικιστικὸ καὶ κβαντικὸ ταυτόχρονα, φαινόμενο. Ἐχῶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι σχετικιστικοὶ καὶ κβαντομηχανικοὶ νόμοι διέπουν τὴν συμπεριφορὰ τῶν φθογγογραμμάτων μέσα στὶς λέξεις καὶ τὴν θέσιν τῶν λέξεων μέσα στὶς προτάσεις. Πιστεύω, ὅτι ὑπάρχουν φαινόμενα σχάσης καὶ σύντηξης, διάσπασης καὶ ἀλυσιδωτῆς ἀντίδρασης μέσα στὸν λόγον, σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα [λόγημα — λέξις — λογισμὸς] καὶ τὶς διασπάσεις του [φωνή — γραφή — δόξα (= ἐννοία)] καί, τὸ κυριότερον, μποροῦν νὰ μελετηθοῦν. Ἦρθε ὁ καιρὸς, ἡ λεγόμενη «γλωσσική» ἐπιστὴμὴ νὰ ἀναπτυχθῇ πραγματικὰ μέσω τῆς σύγχρονης Φυσικῆς (Κβαντομηχανικῆς — Σχετικότητος καὶ Ὑπερχορδῶν, δηλ. τῆς πιὸ μοντέρνας ἀποψῆς γιὰ τὴν Θεωρίαν τῶν Πάντων). Ἦρθε ὁ καιρὸς, νὰ τεθοῦν ἐξ ὑπαρχῆς νέα συγκλονιστικὰ ἐρωτήματα γύρω ἀπὸ τὴν φύσιν (= οὐσία) τοῦ Λόγου καὶ γύρω ἀπὸ τὶς ἐνέργειες τοῦ λόγου. Ἀπαντήσεις πρέπει νὰ δοθοῦν σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα ἐπίσης μὲ τέτοιον τρόπο, πού ν' ἀντέχουν στὴν θετικὴ ἀνάλυσιν: στὴν παρατήρησιν καὶ στὸ πείραμα.

Προσωπικὰ ἄρχισα πρὶν ἀπὸ πολὺν καιρὸ, νὰ ἀσχολοῦμαι μ' αὐτὰ πού οἱ «καθῶς-πρέπει» γλωσσολόγοι τὰ θεωροῦσαν «συμπτώσεις» καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει «ἀνάξια λόγου φαινόμενα». Μὲ πείσμα καὶ ἡδονὴ πετοῦν στὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων ὅ,τιδήποτε «ξεφεύγει» ἀπὸ τὰ ὅρια πού ἔχουν «αὐτοῖς» καθορίσει, ὅπως καὶ ὅ,τιδήποτε δὲν φέρει τὴν «σφραγίδα» τους. Καθὼς διέπονται ἀπὸ δόγματα ἀπείρως πιὸ ἄκαμπτα ἀπ' ὅ,τι οἱ διάφορες θρησκείες καὶ ἡ πολιτικὴ, εἶναι ἀκόμα πιὸ φανατικοὶ καὶ μισαλλόδοξοι (πρβλ. Ἰνδοευρωπαϊστὲς, φοινικιστὲς) καὶ ὄχι μόνον περιφρονοῦν ὅ,τιδήποτε τὸ «νέον», ἀλλὰ καὶ τὸ πολεμοῦν λυσσώδως, ἐφ' ὅσον θεωροῦν τὴν γλωσσικὴν ἔρευνα ἀποκλειστικὸν τους προνόμιον καὶ ζήτημα «κλειστό». Διασκέδασα πολὺ στὸ παρελθόν συζητώντας μὲ κάποιους ἀπ' αὐτούς, ὅποτε μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία, καὶ ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ὑπεράνω πάσης περιγραφῆς ἔκφραση ὀργῆς καὶ περιφρόνησης (γιὰ μένα), πού πῆρε τὸ πρόσωπό τους, ὅταν τοὺς εἶπα ὅτι ἡ τὰδε λέξις π.χ. εἶναι «κοινὴ» γιὰ τοὺς Μάγους καὶ τοὺς Ἑλλήνες ἢ τοὺς Σουαχίλι καὶ τοὺς

Γιαπωνέζους κ.ο.κ. Καρφί δὲν τοὺς κήκε! Μὲ ὕφος χίλιων καρδιναλίων, νευριασμένοι ὅλοι τους, μοῦ δῆλωσαν κατηγορηματικά ὅτι πρόκειται γιὰ «τυχαῖες συμπτώσεις ἀνάξιες προσοχῆς»! Κατάλαβα, ὅτι στὴν «καλύτερη» περίπτωση ὁ «καημός» τους ἦταν τὸ πολὺ-πολὺ νὰ βροῦν, ποιὸς λαὸς πῆρε τὴν τάδε λέξη ἀπὸ ποιὸν καὶ κυρίως τὸ πότε.

Θέλω νὰ καταστήσω σαφὲς ἐδῶ, ὅτι ἐμένα δὲν μὲ νοιάζει πρωταρχικά οὔτε τὸ «ποιὸς» οὔτε τὸ «πότε». Νοιάζομαι βασικά γιὰ τὸ «πῶς». Ἐρευνῶ δηλαδὴ τίς σχέσεις ποὺ συνδέουν ὅλες τίς γλώσσες μεταξύ τους, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν χρόνο. Μὲ νοιάζει ἡ μελέτη τοῦ μηχανισμοῦ μὲ τὸν ὁποῖο ἐγίνε ἡ καταστροφή τῆς Πρωτογλώσσας. Κυττάζω τὴν ὅποια γλώσσα τοῦ κόσμου —νεκρὴ ἢ ζωντανή— μὲ βλέμμα μηχανικοῦ καὶ μ' ἐνδιαφέρει τὸ πῶς δουλεύει. Μ' ἐνδιαφέρει ἡ μηχανικὴ τῆς γλώσσας· κι ἐφ' ὅσον ἡ γλώσσα εἶναι ἓνα κβαντικὸ φαινόμενο (ἀποτελούμενη ἀπὸ κβά-ντα λόγου, δηλ. ἐλάχιστα λογικὰ ποσά: λέξεις, φθογογράμματα, καφώσεις, κενὰ λόγου, σύμβολα, ἤχους, εἰκόνες, νοούμενα κ.ἄ.), εἶναι λογικὸ νὰ διακρίνω κάποια κβαντομηχανικὴ στὴν γλώσσα καὶ νὰ τὴν μελετῶ.

II. Ἐκβαρβαρίση ἑλληνικῶν λέξεων

Τὰ παραδείγματα μιλοῦν καλύτερα. Ἀπὸ χιλιάδες λέξεις, ποὺ ἔχω μελετήσει συγκριτικά, δίνω στὴν συνέχεια διάφορα παραδείγματα· καὶ θὰ φανῇ ἀπ' αὐτά, ὅτι δὲν εἶναι μόνο οἱ ἄγγλοι «ίκανοι» στὴν παραφθορὰ (ἐν προκειμένῳ: ἐξαγγλισμὸ) ἑλληνικῶν λέξεων, ἀλλὰ ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς. Ὑλικὸ γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῶν πινάκων ποὺ ἀκολουθοῦν λαμβάνω ἀπὸ διάφορα κοινὰ ἐτυμολογικά κ.ἄ. λεξικά, πολυ-λεξικά καὶ ἀντι-λεξικά. Ἀξιόλογο ἰδιαίτερος εἶναι σχετικῶς καὶ τὸ *Συνοπτικὸ Λεξικὸ* σὲ 26 γλώσσες μὲ ταυτόχρονη μετάφραση τοῦ P. Bergman, ποὺ ἐκδόθηκε καὶ στὰ ἑλληνικά τὸ 1986 (ἐκδ. Φέξη). Τοῦτο στὴν σελ. 52 λ. «δαμάσκηνο» μεταξὺ ἄλλων δίνει τὰ ὁμόλογα:

Ἑλληνικά:	Π'ΡΟΥΜΝΗ	Δανικά:	B.LO.MME
Γαλλικά:	P.R.U.NE	Νορβηγικά:	P.LO.MME
Ρουμανικά:	P.R.U.NA	Φινλανδικά:	..LUUM.U
Ἀγγλικά:	P.L.U.M..	Ἰνδονησιακά:	P.R.E.M..
Γερμανικά:	P.FLAUM.E	Ἑσπεραντιστί:	P.R.U.M.O
Ὀλλανδικά:	P.R.UIM..	Ἰουδαϊκά:	..FLOIM..
Σουηδικά:	P.LO.MMON	Ἰαπωνικά:	....UM.E

Ὅλες οἱ πιὸ πάνω λέξεις σημαίνουν «δαμάσκηνο» καὶ μοιάζουν καταπληκτικά μεταξὺ τους, ἀλλὰ δὲν ταυτίζονται ἀπόλυτα στὴν γραφή, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν ἰδιαίτερες ἡ κάθε μιά τους κακοποιήσεις (λέγε: βαρβαρισμούς, ἐκβαρβαρίσεις) τῆς ἑλληνικῆς λέξεως *προύμνη* ἢ *προῦμνον* = δαμάσκηνο. Φυσικὰ ἡ πρώτη λ. τοῦ πίνακος «προύμνη» δὲν δίδεται ἀπὸ τὸ προαναφερθὲν *Συνοπτικὸ Λεξικὸ*, ποὺ ἀντ' αὐτῆς φέρει τὴν νεο-ελληνικὴ «δαμάσκηνο». Τὴν ἔβαλα ὅμως ἐπίτηδες ἐγώ, γιὰ νὰ φανῇ ἡ πλήρης ἀντιστοιχία τῶν ὑπολοίπων λ. τοῦ λεξικοῦ ὡς πρὸς αὐτήν. Ἀκόμη ἔβαλα τὴν δασύτητα πρὶν ἀπὸ τὸ 'P, καθ' ὅτι ἔτσι εἶναι ἡ ὀρθὴ γραφὴ τοῦ 'P, μὲ δασύτητα. Στὰ ὑπολοιπὰ σημεία, στὸ ἐνδιάμεσο ἢ ὅπου ἀλλοῦ ἔνεκα τῶν κακοποιήσεων ἀπὸ τίς «ξένες» λ. χάθηκαν φθόγγοι, τὸ σημειῶνω στὸν ὡς ἄνω πίνακα μὲ τε-λεῖες.

Στὸ μεγάλο λεξικὸ τῆς ἐλληνικῆς Λίντελλ-Σκώττ, τ. III σελ. 777, μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης νὰ βρῇ καταγραμμένες τὶς ἐλλ. λ. *προύμνη*, *προῦνον* καὶ *προῦνον* καθὼς καὶ *προῦνος* = *δαμάσκηνο*. Περιέργως γιὰ τὴν ἴδια ὑπόθεση κυττάξτε τί λέει ἓνας ἰνδοευρωπαϊστῆς, ὁ J. Hofmann, στὸ *Etymologisches Wörterbuch des griechischen*, 1971 Μόναχον, σελ. 285 στὴν λ. «*προῦμος*» (νεώτερο: *προῦνος*): λέει: *θηλυκὸ* = *δαμασκηνιά*. *Προῦνον*, οὐδέτερο = *δαμάσκηνο* (*Pflaume*), ποὺ τὸ 'καναν οἱ λατῖνοι *prunus*, -um καὶ οἱ νεο-υψηλοί-γερμανοὶ *Pflaume*. Τοῦτο, λέει ὁ J. Hofmann, προέρχεται ἀπὸ *vorgriech-kleinasiat. Lehnw.* [= ἀπὸ προ-ελληνικὸ μικρασιατικὸ δάνειο, ποὺ —τάχα— πῆραν οἱ "Ἕλληνες !!!]. Ζητᾷ ἀκόμα νὰ παραβάλλου- με ἐδῶ τὴν φρυγικὴ πόλη *Πρυμνησσός*!

Εἶναι ἐξοργιστικὸ, ποὺ τὸ λεξικὸ αὐτὸ παρουσιάζει τὴν ἐτυμολογία τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐλληνικῶν λέξεων ἐξελληνικῇ. Τὴ σχετικὴ ἀναφορὰ τὴν παρουσίασα ἐδῶ γιὰ «δεῖγμα» νοοτροπίας τῶν ἰνδοευρωπαϊστῶν καὶ θὰ ἦταν γελοῖο, νὰ ἀσχοληθῇ κανεὶς μ' αὐτοὺς περισσότερο. Γιὰ τὴν λ. ὅμως *προύμνη*/*προῦμος*/*προῦνος* = *δαμάσκηνο* μπορεῖτε νὰ δεῖτε στὰ σχετικὰ λήμματα ἐγκυκλωπαιδεῶν, ὅπως «Πάπυρος-Λαρούς», καὶ λεξικά τῆς ἐλληνικῆς, ὅπως τῆς «Πρωίας», Ἀθήνα 1933 β' τόμος σελ. 2059, ὅπου φαίνεται ἡ ἐλλ. καταγωγὴ καὶ σημασία αὐτῆς τῆς λέξης. Εἰδικότερα ἡ σημασία ἔχει νὰ κάνῃ (δὲς «Πρωίας» κ.ἄ. λεξικά) ἐκτεταμένα μὲ τὸ γένος τῶν ὀπωροφόρων δένδρων — οἰκογένεια ἀμυγδαλοειδῶν — «...εἰς ἃ περιλαμβάνονται ἡ βερυκοκέα, ἡ δαμασκηνέα κ.λπ.».

Νὰ σημειώσουμε λοιπόν, ὅτι μέχρι σήμερα στὴν Λῆμνο, «*προύνα*» λένε τὸ βατόμουρο. (Δὲς διατριβὴ τῆς γυναικάς μου Δρος Δ. Κοντονάτσιου: *Ἡ διάλεκτος τῆς Λήμνου*, *Ἑθνογλωσσολογικὴ προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη 1989 σελ. 380 λ. «*προύνα*, ἡ». Στὴν ἴδια διατριβή, σελ. 381 δὲς λ. «*ράμνους*, ου = εἶδος ἄγριου φυτοῦ = ἄραμνους»). Εἶναι θέμα ἔρευνας ἐδῶ, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος τῆς Λήμνου, ἡ ὁποία στὶς Κρητικὲς πινακίδες τῆς Γραμμικῆς Β καταγράφεται ὡς *Pā-mnos* (= Λῆμνος). Κάτι ἄλλο ἐπίσης ποὺ παρατήρησαν Λημνιοὶ μετανάστες στὴν Αὐστραλία μὲ μεγάλη τους ἐκπληξη, ἦταν ὅτι μὲ τὴν λ. «*προύνας*» (= *prunes*) τόσο αὐτοὶ ὅσο καὶ οἱ αὐστραλοὶ ἐννοοῦσαν τὸ ἴδιο ἀκριβῶς πρᾶγμα: τὰ βατόμουρα!

Μπαίνω στὸν πειρασμὸ ἀκόμα νὰ πληροφωρῶ τὸν ἀναγνώστη, ὅτι τὸ Ἀντι-λεξικὸν (Θ. Βοστταντζόγλου, σελ. 242 λ. 515 «*ὀπωροφόρα*») δίνει τὴν πολὺ χρήσιμη πληροφορία: «*δαμασκηνέα*, *προύμνη*, *κοινῶς δαμασκηνιά*, *μπουρνελιά*. Ὁ καρπὸς *δαμάσκηνον*, *προῦνον*, *κοινῶς μπουρνέλι*-α ἢ *μπουρνέλι*». Πολὺ χρήσιμη αὐτὴ ἡ τελευταία πληροφορία. Διότι, ἂν ἀφαιρέσουμε τὴν κατάληξιν -*έλα* ἢ -*έλι* (= ὑποκοριστικό), μένει ἡ ρίζα *μπουρν-*, ἀπ' τὴν ὁποία, ἀφαιρουμένου τοῦ ἀρχικοῦ -*εὐφωνικοῦ* μ - -, ἔχουμε ρίζα *πουρν-*, ποὺ ἀποτελεῖ ἀναγραμματισμὸ τῆς ρίζας *προυν-*, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἴδια ἀκριβῶς μὲ ἐκείνη τῆς λ. *προύνα*/*πρού(μ)ν-η*/*πρού(μ)ν-ος*/*πρού(μ)ν-ον* = *δαμάσκηνο*.

Ἄς πᾶμε ὅμως στὴν ἀνάλυση τοῦ πίνακος, γιὰ νὰ δοῦμε τὴν κάθε περίπτωση χωριστά.

- Οἱ γάλλοι πῆραν τὴν ἐλλ. λ. *προύμνη*, ἡ ὁποία, ἀφοῦ πέταξαν τὸ «ο», ἔμεινε *πρύμνη, κι ἀφοῦ πέταξαν τὸ «μ», ἔγινε *πρύνη καὶ τέλος ἀφοῦ ψίλωσαν τὸ καταληκτικὸ -*η*, κατάντησε σήμερα ἡ ἐλληνικότατη λ. *προύμνη* στὰ δῆθεν «γαλλικά» ὡς *prune*, πρόφ. ~*πρύν*.

- Οἱ ρουμᾶνοι ἔλαβαν τὸν δωρικὸ τύπο τῆς λ. *προύμνη*, ποὺ εἶναι *προύμνα*, δηλ.

ἔχει κατάληξη -α ἀντὶ -η ποὺ 'χει ὁ ἰωνικός τύπος, κι ἀφοῦ πέταξαν τὰ «ο» καὶ «μ», ὅπως οἱ γάλλοι, ἔμεινε *pruna*.

● Οἱ ἄγγλοι, οἱ πιὸ «ιδιότροποι» ἀκόμα καὶ στὴν γλωσσικὴ κακοποίηση, ἀφοῦ πῆραν κι αὐτοὶ τὴν ἑλλ. λ. *προύμνη*, πέταξαν τὴν ἄχρηστη γι' αὐτοὺς κατάληξη -η, κι ἔμεινε: *προύμν. Πέταξαν ἐν συνεχείᾳ καὶ τὸ «ν» κι ἔμεινε: *προύμ. Πέταξαν καὶ τὸ «ο», ἔμεινε *πρύμ. Τέλος, ἀφοῦ μετέβαλαν τὸ ρ σὲ λ, κατάντησαν τὴν λέξη αὐτὴ σήμερα: *plum* μὲ προφ. ~πλάμ! Αὐτὸ θὰ πῇ «παραφθορᾶς ἄχρον ἄωτον». Τὸ «κουφὸ» τῆς ὑπόθεσης ὥστόσο εἶναι, ὅτι γιὰ τὸ «ξηρὸ» δαμάσκηνο ἔχουν καὶ τὴν λ. *prune* ~προύν. Ἀλλὰ, ὅπως δείξαμε, καὶ τὸ ~πλάμ καὶ τὸ ~προύν τοὺς ἀποτελοῦν κακοποιήσεις, ἐξαγγλισμοὺς τῆς ἑλλ. λ. *προύμνη*.

● Οἱ γερμανοὶ πῆραν κι αὐτοὶ τὸ ἑλλ. «*προύμνη*», ἀλλὰ κάνανε κάτι πολὺ περριεργό: Ὑποστασιοποίησαν τὴν δασύτητα (') τοῦ ῥ. Καθὼς γνωρίζετε, ὅλα τὰ ἀρκτ. ρ οἱ Ἕλληνες τὰ ἔγραφαν δασυνόμενα· καὶ δασύτητα = F (πρβλ. ῥόδον/Φρόδον, ῥήτρα/Φράτρα κ.ο.κ.). Συνεπῶς, ἔχουμε: *προύμνη > *πΦρούμνη. Ὑστερα «ἀλφίσανε» τὸ ὀμικρον: *πΦράυμνη καὶ τρέψανε τὸ ρ σὲ λ: *πΦλάυμνη. Ἀφοῦ πέταξαν τὸ ν (*πΦλάυμη), τελικὰ λατίνισαν καὶ τὸ -η σὲ -e, γιὰ νὰ καταντήσουν τὴν λέξη αὐτὴ ὡς *Pflaume*, πρόφ. ~πφλάουμ.

● Οἱ ὀλλανδοὶ μὲ τὴν σειρὰ τοὺς πῆραν τὴν λ. *προύμνη*, πέταξαν τὸ «ο», ἔμεινε *πρύμνη. Ἀφοῦ γιώτισαν τὸ «η», τὴν κατάντησαν *πρύμνι καὶ πετώντας τὸ «ν»: *πρύμι. Τέλος ἐνάλλαξαν τὴν θέση τῶν -μι σὲ -ιμ· κι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ποὺ συναντοῦμε τὴν λ. αὐτὴ σήμερα ἐξολλανδισμένη ὡς *pruim*.

● Οἱ σουηδοὶ, καθὼς φαίνεται, κακοποίησαν τὴν σὲ οὐδέτερο γένος ἑλλ. λ. *προῦμνον* (= δαμάσκηνον). Ἀφοῦ πέταξαν τὸ «υ», ἔμεινε *πρόμνον κι ἀφοῦ τὸ ρ ἐτράπη σὲ λ, ἔγινε *πλόμνον. Τέλος τὸ μ ἀφομοίωσε τὸ ἀκολουθοῦν ν, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὸ δῆθεν σουηδικὸ *plommon* ἔχει διπλό μμ.

● Οἱ δανοὶ κάνανε σχεδὸν τὴν ἴδια κακοποίηση, ὅμως ὄχι στὴν λ. *προῦμνον* ἀλλὰ στὴν λ. *προύμνη*. Ἀφοῦ πέταξαν τὸ «υ», ἔμεινε *πρόμνη κι ἀφοῦ τρέψανε τὸ ρ σὲ λ: *πλόμνη. Ἐν συνεχείᾳ τὸ μ ἀφομοίωσε τὸ ν: *πλόμμε καὶ τέλος —χάριν εὐφωνίας (πρβλ. ἑλλ. μπ-οιρνέλι)— τὸ ἀρχικὸ π ἔγινε (μ)π [=b], κι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ποὺ στὰ δῆθεν δανέζικα ἡ λ. αὐτὴ συναντᾶται ὡς *blomme*.

● Οἱ νορβηγοὶ τώρα πῆραν κι αὐτοὶ τὴν ἑλλ. λ. *προύμνη*. Πετώντας τὸ «υ», τὴν ἔκαναν *πρόμνη. Μετατρέποντας τὸ ρ σὲ λ: *πλόμνη καὶ τέλος ἀφομοιώνοντας τὸ ν ὡς πρὸς τὸ μ, ἔχουν τὴν σημερινὴ νορβηγικὴ λ. *plomme*.

● Οἱ φινλανδοὶ πῆραν τὴν ἑλλ. λ. *προύμνη*. Ἀφοῦ πέταξαν τὸ «ν», ἔγινε: *προύμνη. Ὑστερα τρέψανε τὸ ρ σὲ λ: *πλούμνη καὶ πέταξαν τελείως τὸ ἀρχικὸ π-: *λούμνη. Τέλος ἀφομοίωσαν ὅλα τὰ φωνήεντα ὡς πρὸς τὸ «υ». Γι' αὐτὸ τὸ λόγο συναντᾶται στὰ λεγόμενα φινλανδικὰ σήμερα ἡ λ. αὐτὴ ὡς *luumu*.

● Οἱ ἰνδονήσιοι πῆραν τὴν λ. *προύμνη*. Πέταξαν τὴν κατάληξη -η κι ἔμεινε *προύμν. Πέταξαν καὶ τὸ ν, ἔμεινε: *προύμ. Πέταξαν καὶ τὸ ο, ἔμεινε: *πρύμ. Τέλος ἀφοῦ μετέβαλαν σὲ ε-ψιλὸν τὸ υ-ψιλόν, κατάντησαν τὴν λ. αὐτὴ ὡς *prem*.

● Ἐντυπωσιακὸ εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι καὶ ὁ ἐβραῖος κατασκευαστὴς τῆς τεχνητῆς γλώσσας «ἐσπεράντο» ἐκβαρβάρισε μὲ κάπως παρόμοιο τρόπο τὴν ἑλληνικὴ αὐτὴ λέξη. Τοῦτος προτίμησε νὰ φτιάξῃ τὴν τεχνητὴ του λέξη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σὲ οὐδέτερο γένος ἑλληνικῆς: *προῦμνον*. Πολὺ εὐκολα! Πρῶτα πέταξε τὸ καταληκτικὸ -ν, ἔμεινε: *προῦμνο. Ὑστερα πέταξε καὶ τ' ἄλλο τὸ ν, ἔμεινε: *προῦμο καὶ τελικὰ, ἀφοῦ πέταξε τὸ ο ἀπ' τὴν δίφθογγο «ου», ἔφκιαξε γιὰ τὸ λεξιλόγιο τῆς «ἐσπερά-

ντο» του τὴν δῆθεν-λέξη *prumo*, ὁλοφάνερη κακοποίηση, ὅπως δείξαμε, τῆς ἑλλ. λ. *πρ(ο)ῦμ(ν)ο(ν)* = δαμάσκηνον.

● Οἱ Ἰουδαῖοι (: ἀσκεναζίμ, γλῶσσα: γίντις) κακοποίησαν τὴν ...κακοποίηση! Καὶ τὸ λέγω αὐτό, διότι τὸ Ἰουδαϊκὸ *floim* φαίνεται ν' ἀποτελῇ κακοποίηση τοῦ γερμανικοῦ *Pflaume*: ἀπεβλήθη τὸ ἀρχικὸ *P-* (**f*laume) καὶ μετὰ τὸ τελικὸ *-e* (**f*laum). Τοῦτο, ἀφοῦ ἔτρεψαν τὸ *u* σὲ *i* καὶ τὸ *a* σὲ *o*, κατάντησε: *floim*. Μποροῦμε ὥστόσο νὰ ποῦμε καὶ τὸ ἄλλο. "Οτι δηλαδὴ πῆραν τὴν ἑλλ. λ. *προύμνη* καὶ ὑποστασιοποίησαν τὴν δασύτητα τοῦ *ρ* (= *π'*ρούμνη, = *π*Φρούμνη). "Υστερα ἔτρεψαν τὸ *ρ* σὲ *λ*: **π*Φλούμνη. Πέταξαν τὸ *-η*: **π*Φλούμν. Κατόπιν πέταξαν καὶ τὸ *ν*: **π*Φλούμ. Πέταξαν καὶ τὸ ἀρχικὸ *π-*, ἔμεινε: **Φ*λούμ. 'Αλλάζοντας τὸν τόνο, τὸ ἔκαναν: **Φ*λόύμ καὶ διὰ τροπῆς τοῦ *u* σὲ *i*, **Φ*λόίμ, ὅπως συναντᾶται σήμερα: *floim*. Διαλέξτε!

● Οἱ γιαιωνέζοι τέλος εἶναι ἐκεῖνοι, πού ξεπέρασαν ὅποιονδήποτε ἄλλον στὴν κακοποίηση. Πῆραν τὴν ἑλλ. λ. *προύμνη*. Πέταξαν τὸ ἀρχικὸ *-π*, ἔμεινε *ρούμνη. Πέταξαν καὶ τὸ *ρ*, ἔμεινε *οῦμνη. Τέλος μεταβάλλοντας τὸ *-η* σὲ *-ε* κατάντησαν τὴν λέξη ὡς **ῥ*με, μὲ λατ. γραφὴ *Ume*, πρόφ. *ῥοῦμε* = (*πρ*)οῦμ(ν)η, δαμάσκηνον.

"Ὅλες οἱ «λέξεις» ὅλων τῶν «γλωσσῶν» τοῦ κόσμου προῆλθαν ἀπὸ στραπατσάρισμα τοῦ 'Ελληνικοῦ Λεξιλογίου. Τὸ στραπατσάρισμά του ἔγινε κατὰ στάδια ἐντελῶς διαφορετικὰ στὴν κάθε περίπτωσι, στὴν κάθε «λέξη». "Ὡστόσο τὰ ἴχνη τῆς κακοποίησης καὶ τοῦ ἐκβαρβαρισμοῦ εἶναι φανερά: καὶ εἶναι σκοπός μου, τὴν «τεχνικὴν» τῆς καταστροφῆς νὰ τὴν ἀποκαλύψω στοὺς "Ελλήνες ἀδελφούς μου καὶ στὴν διεθνῇ κοινότητα. Μέσω παραδειγμάτων, ὥστε μετὰ ἀπὸ «λίγο» ὅλοι οἱ ἀναγνώστες νὰ μποροῦν νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ ταυτόχρονα — θὰ δῆτε — νὰ πάψουν διάφοροι μίσθαρνοι — τάχα «γλωσσολόγοι» — νὰ μᾶς πουλᾶνε φύκια γιὰ μεταξωτὲς κορδέλλες».

Θὰ μποροῦσα νὰ συνεχίσω μὲ χιλιάδες λέξεις, καὶ σᾶς ὑπόσχομαι νὰ τὸ κάνω. Παράκλησή μου, νὰ πάρετε καὶ σεῖς ὅποιονδήποτε λεξικὸ ὁποιασδήποτε γλώσσας καὶ νὰ συνεχίσετε μαζί μου. Εὐχὴ μου, νὰ βρῆτε μιὰ-μιὰ ὅλες τὶς κακοποιήσεις ὅλων τῶν λέξεων ὅλων τῶν γλωσσῶν τοῦ κόσμου. Πρόκειται γιὰ ἀληθινὴ ἀπο-κωδικοποίηση ἐδῶ πέρα καὶ γιὰ ἀπότιση τιμῆς στὸν γεννήτορα "Ελληνα Λόγο.

III. «Πετροσέλινον», «μακεδονήσι», «μαῖντανός»

Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὶς πικρόχολες γειτόνισσες, πρὶν ἀπὸ τρεῖς σχεδὸν δεκαετίες, ὅταν ἤμουν νήπιο, πού κορόιδευαν τὴν μάνα μου, ἢ ὅποια ζητοῦσε ἀπ' τὸν μανὰβη λίγο «μακεδονήσι». "Ετσι λένε στὴν πατρίδα μου τὴν Θεσσαλία αὐτὸ πού οἱ πρόσφυγες στὴν Μακεδονία λένε «μαῖντανός». 'Ο πατέρας μου τὴν παρηγόρησε τότε λέγοντάς της ὅτι ἐκεῖνη εἶχε δίκαιο, καθ' ὅτι χρησιμοποιοῦσε τὴν «ἐλληνοπρεπῆ καὶ πανάρχαια» λέξη κι ὅχι οἱ πρόσφυγες μὲ τὸ ἐκτουρκισμένον τοὺς «μαῖντανός». Σήμερα γνωρίζω, ὅτι καὶ ὁ πατέρας μου εἶχε ἐν μέρει μόνον δίκαιο, καὶ θὰ πῶ ἐν συνεχείᾳ τὸ «γιατί».

Κατ' ἀρχὰς νὰ δώσω τὴν λ. «μαῖντανός» σύμφωνα μὲ τὸν πίνακα στὴν σελ. 135 τοῦ *Συνοπτικοῦ Λεξικοῦ* σὲ 26 γλῶσσες:

Ἀγγλικά	parsley	Σερβοκρ.	persun
Γαλλικά	persil	Ούγγρικά	petrezselyem
Ἰσπανικά	perejil	Φινλανδικά	persilja
Ἰταλικά	prezzemolo	Τουρκικά	maydanoz
Πορτογαλικά	salsa	Ἰνδονησιακά	peeterseli
Ρουμανικά	patrunjel	Ἑσπεράντο	petroselo
Γερμανικά	Petersilie	Ρωσικά	petrushka
Ὀλλανδικά	peterselie	Ἑλληνικά	μαϊντανός
Σουηδικά	persilja	Ἀραβικά	maqdounis
Δανικά	persille	Ἑβραϊκά	karpas
Νορβηγικά	persille	Ἰουδαϊκά	petruschke
Πολωνικά	pietruszka	Ἰαπωνικά	paseri
Τσεχικά	petrzel	Σουαχίλι	mboga kama majani

Ἀνοίγοντας οποιοδήποτε λεξικό τῆς ἐλληνικῆς θὰ διαπιστώσετε αὐτὸ π.χ. ποὺ γράφει τὸ Λεξικὸ τῆς «Πρωΐας», β' τόμος σελ. 1526: «μαϊντανός καὶ μαϊδανός = τὸ φυτὸν πετροσέλινον τὸ ἡμερον, ἀλλοιῶς μακεδονήσι. Εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀνθρώπων: αὐτὸς ποὺ ἀνακατεύεται εἰς ὅλα τὰ ζητήματα χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀρμοδιότητα». Καὶ τὸ Ἀντιλεξικὸν σημειώνει (σελ. 240): «πετροσέλινον, κ. μαϊντανός, μακεδονήσι, περσέμολο». Ἀξίζει νὰ ἀναφέρω ἐδῶ, ὅτι πολὺ σύντομα εἶχα ὀδηγηθεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ λ. μαϊδανός ἔχει τὴν ἴδια ἐτυμολογικὴ ρίζα καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλλ. λ. μακεδόνιος [πρβλ. μακεδνός = ὁ ἐπιμήκης, ὁ ψηλὸς καὶ λεπτός]. Συνεπῶς οἱ δῆθεν-διαφορετικὲς λ. «μακεδονήσι» καὶ «μαϊδανός» ἔχουν ἀπολύτως τὴν ἴδια ἐτυμολογία. Τζάμπα κοροϊδεύαν λοιπὸν τὴν μάνα μου οἱ γειτόνισσές της, ποὺ ἔλεγε «μακεδονήσι» καὶ ὄχι «μαϊντανόν» τὸ πετροσέλινον πρὶν ἀπὸ τρεῖς δεκαετίες. Κι ὁ πατέρας μου εἶχε λάθος, ὅπως καὶ τὰ διάφορα λεξικά, ποὺ θέλουν τὴν λ. «μαϊντανός» τούρκικη! Χαίρομαι σήμερα, ποὺ τὸ μικρὸ πλὴν ὅμως ἐλληνοπρεπὲς Ἑτυμολογικὸ Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς τοῦ Π. Δορμπάρη, ἔκδ. Σιδέρης, 1963, σελ. 146, συνάπτει ἀδίστακτα στὴν ἴδια ἐτυμολογία τὰ: Μακεδών, Μακεδονία, μακεδονικός, μακεδονίζω, Μακεδόνιος, μακεδονήσι, μαϊντανός...

Παρακαλῶ τώρα, νὰ κυττάξετε στὸν πιὸ πάνω πίνακα τὴν λέξη ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ μακεδονήσι οἱ ἄραβες. Χρησιμοποιοῦν, καθὼς βλέπετε ---ἂν καὶ λίγο κακοποιημένη---, τὴν ἴδια λέξη μὲ τὴν μητέρα μου! Λένε τὸ μακεδονήσι μας: *maq-dounis*! Ἡ ἐλλ. λ. μακεδονήσι εἶναι ποὺ ἀρθῆκε ἀπ' τοὺς ἄραβες. Πετώντας τὸ -ι τὴν κατάντησαν *μακεδονής. Τρέποντας τὸ ε-ψιλὸν σὲ υ-ψιλὸν τὴν κάνανε *μακδονής καὶ ἐναλλάσσοντας τὴν θέση τῶν -υδ- σὲ -δυ-, *μακδουνής. Κατόπιν ἐνάλλαξαν τὴν θέση τῶν -υο- σὲ -ου-, *μακδουνής καὶ ἔτσι «φκιάξαν» τὸ δικό τους ---τάχα- *maq-dounis*!

Οὔτε εἶναι τούρκικος ὁ μαϊντανός, ἐπεὶ οἱ βάρβαροι τῆς ἀνατολῆς πῆραν τὴν ἐλλ. λ. μακεδνός καὶ τὴν κακοποίησαν πρῶτα τρέποντας σὲ [μακρὸν] αἰ τὸ [βραχὺ] ε: *μακκαϊδνός, γιὰ νὰ τὸ ἀντιστρέψουν: *μακκαϊδνός, καὶ ἀφοῦ ἐνάλλαξαν τὴν θέση τῶν -αδ- σὲ -δα- : *μακκαϊδνός, πετώντας τὸ κ, κατέληξαν στὸ *μαϊδανός καὶ ἀπὸ κεῖ στὸ *μαϊδανός, *μαϊντανός, μὲ λατ. μτρ. *maydanoz*. Δέστε ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἀξιόλογη μελέτη τοῦ φίλου μου γλωσσολόγου στὸ ΑΠΘ κ. Χ. Συμεωνίδη *Der Vokalismus der griechischen Lehnwörter im Türkischen*, Θεσσαλονίκη 1976, σελ.

52, όπου τὸ νεοελλ. *μακεδονήσι* κατ' αὐτὸν ἔδωσε τὸ «τούρκικο» *magdanos* ἢ *maydanos*. Εἶναι λοιπὸν τ' ἀνάποδο πού συνέβη ἐδῶ· καὶ τὰ ἡλίθια νεοελληνικά λεξικά π.χ. τοῦ Καμπάνα, στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει «νὰ τσακιστοῦν» νὰ διορθωθοῦν, ὥστε νὰ μὴν λένε, ὅτι ἐμεῖς τὰ πήραμε ἀπ' τοὺς ...τούρκους, ἀλλὰ τὸ σωστὸ εἶναι ὅτι οἱ τούρκοι κι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπὸ μᾶς τὰ πήραν, καὶ μέχρι σήμερα παίρνουν.

Νὰ ἰδοῦμε τώρα, τί γίνεται μὲ τοὺς ὑπόλοιπους, τῶν ὁποίων τὶς «λέξεις» πού χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸν μαῖντανό μας τὶς παραθέσαμε στὸν πῶ πάνω πίνακα. Θὰ ἐξετάσουμε τὸν κάθε ἐκβαρβαρισμὸ τῆς λ. *πετροσέλινον* χωριστά. Ἀρχίζουμε λοιπὸν μὲ τοὺς ἄγγλους. Αὐτοὶ πήραν τὴν ἑλλ. λ. *πετροσέλινον* καὶ πέταξαν τὸ τελικὸ -ν, *πετροσέλινο. Ὑστερα πέταξαν καὶ τὸ ο, ἔμεινε: *πετροσέλι. Πέταξαν καὶ τὸ -ν ξανά: ἔμεινε *πετροσέλι. Μετὰ πέταξαν τὸ τ: *περοσέλι. Ἐν συνεχείᾳ πέταξαν καὶ τὸ ο: *περσέλι. Στὸ σημεῖο αὐτό, τὸ βραχὺ ε μπροστὰ σὲ δύο σύμφωνα κατέστη μακρόν (=αι), γι' αὐτὸ ἡ κακοποίηση πήρε τὴν μορφή *παιρσέλι· καὶ πετώντας τὸ ι τῆς διφθόγγου αι (= ἔγινε γιῶτα — ὑπογεγραμμένον στὸ α), στὴ λ. ἔδωσαν τὴν μορφή *παρσέλι. Ψίλωσαν μετὰ τὸ ι καὶ ἔγινε: *παρσέλυ. Ἐναλλάσσοντας τὴν θέση τῶν ελ σὲ λε (ὥστε νὰ πᾶνε τὰ ψιλὰ ε, υ, μαζί), κατάντησαν τὴν λέξη μετὰ ἀπὸ τόσες κακοποιήσεις ὡς *πάρσλεϋ, πού μεταγραμμαμένη μὲ λατ. χαρακτῆρες ἔχει τὴν μορφή σήμερα: *parsley* καὶ προφορὰ *πέρσλεϋ*, φωνητικά: *perslei* τὸ κακοποιηθὲν *πετροσέλινόν* μας! Μπαίνω στὸν πειρασμὸ νὰ κάνω τὸν πίνακα ἐξαγγλισμοῦ αὐτῆς τῆς ἐλληνικῆς λέξης, γιὰ νὰ δῇ ὁ ἀναγνώστης πῶς φκιάξαν τὴν «διεθνῆ» τους γλῶσσα οἱ ἄγγλοι:

1. <i>πετροσέλινον</i>	: ἡ κανονικὴ ἐλληνικὴ λέξι	7. <i>παιρ.σέλι...</i>	: ἔκκταν τὸ βραχὺ -ε μακρόν -αι
2. <i>πετροσέλινο.</i>	: πέταξαν τὸ -ν	8. <i>πα.ρ.σέλι...</i>	: πέταξαν καὶ τὸ -ι- τῆς διφθ. αι
3. <i>πετροσέλι...</i>	: πέταξαν καὶ τὸ -ο	9. <i>πα.ρ.σέλυ...</i>	: ψίλωσαν τὸ ι σὲ υ-ψιλόν
4. <i>πετροσέλι...</i>	: πέταξαν καὶ τὸ -ν	10. <i>πάρ.σλεϋ...</i>	: ἐνῆλλαξαν τὰ ελ καὶ λε
5. <i>πε.ροσέλι...</i>	: πέταξαν καὶ τὸ -τ	11. <i>pa.r.sley...</i>	: σημερινὴ ἀγγλικὴ λέξι
6. <i>πε.ρ.σέλι...</i>	: πέταξαν καὶ τὸ -ο-	12. <i>pe.r.slei...</i>	: ἡ προφορὰ.

● Νὰ ἰδοῦμε τώρα καὶ τοὺς γάλλους. Πήραν κι αὐτοὶ τὸ ἑλλ. *πετροσέλινον*, πέταξαν τὸ -νον, τοὺς ἔμεινε: *πετροσέλι. Πετώντας τὰ τ καὶ ο, τὸ κατάντησαν: *περσέλι. Ἀντέστρεψαν τὸ -λι σὲ -ιλ *περσείλ καὶ πετώντας τὸ ε τῆς διφθόγγου ει: *περσίλ μὲ λατ. μτρ. *persil* μὲ προφορὰ *περζίγ*!

● Οἱ ἰσπανοὶ μὲ ἀνάλογες κακοποιήσεις φκιάσανε τὸ *πετροσέλινον* τῶν ἐλλήνων: *πετροσέλι, *περσέλι, *περσείλ, *περσείλ, *perejil* μὲ προφορὰ *πηρεχίλ*.

● Οἱ ἰταλοὶ ὁμοίως: *πετροσέλινον* *πετροσέλινο *πετροσένιλο *πετροσέμιλο *πετροσέμολο *περτοσέμολο *περτοζέμολο *περτζέμολο *περτζέμολο *πρετζέμολο, μὲ λατ. γρ. *perzzemolo*!

● Οἱ πορτογάλοι ἔχουν ἐδῶ τὴν λ. *salsa*· καὶ δὲν μοῦ φαίνεται ἀπίθανον ἀκόμα κι αὐτὴν νὰ τὴν «παρήγαγαν», ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπ' τὸ *πετροσέλινόν* μας ὕστερα ἀπὸ διαδοχικὰ κακοποιήσεις: *πετροσέλι, *παρσέλι, *πασλι, *πάσλα, *σάσλα, *σάσλα: *salsa*· ἀλλὰ εἶναι πιθανὸ καὶ κάποια ἄλλη ἑλλ. λ. νὰ κακοποίησαν δεόντως.

● Οἱ ρουμῶνοι πήραν τὸ *πετροσέλινον* καὶ δέστε τί τὸ ἔκκταν: *πετροσένιλον (λ=ν καὶ ν=λ, ἐναλλαγή), *πετροένιλο (πέταξαν τὰ -ν καὶ -σ-), *πετρονέιλο (ἐναλλαγή -εν- σὲ -νε-), *πετρυνέιλ (πέταξαν τὸ -ο καὶ τρέψαν σὲ -υ- τὸ -ο-), *πατρυνιέλ (τρέψαν σὲ α τὸ πρῶτο -ε, καὶ τὸ δεύτερο -ε ἐνάλλαξε θέση μὲ τὸ ι). Ἔτσι, ἔφτασαν στὴν μορφή *patrunjel* = τὸ *πετρο(σ)έλινο(ό)* μας πάλι.

● Μοῦ εἶναι ἀπλῶς «κουραστικό» νὰ δείξω μὲ κάθε λεπτομέρεια, πῶς οἱ γερμανοὶ «φκιαῖξαν» τὸ *Petersilie* τους, οἱ ὀλλανδοὶ τὸ *peterselie*, οἱ σουηδοὶ καὶ οἱ φινλανδοὶ τὸ *persilja*, οἱ δανοὶ καὶ νορβηγοὶ τὸ *persille* κ.ο.κ., ἀλλὰ μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης μόνος του νὰ κάνη πλέον τίς «πορεῖες» τῶν κακοποιήσεων. Βλέπετε π.χ. τὸ τσέχικο *petrzel*. Εἶναι ἀπλό. Κι αὐτοὶ τὸ πετροσέλινό μας ἐκβαρβάρισαν, ἀφοῦ πέταξαν τὸ -ινον, *πετροσέλ. Μετὰ πέταξαν τὸ ο *πετροσέλ καὶ τελικά: πετρζέλ! Οἱ σέρβοι πάλι πῆραν τὸ πετροσέλινον πέταξαν τὸ -ον, *πετροσέλιν. Πέταξαν τὸ -ελ-, *πετροσίν· κι ἀφοῦ πέταξαν τὸ τ καὶ ο «φκιαῖξαν» τὸ σλαύικο *persun!* Οἱ οὔγγροι, ἀφοῦ πέταξαν τὸ -ν καὶ φκιαῖξαν τὸ ἄλλο μ, *πετροσέλιμο... ἀκόμα καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐσπεράντο: *petroselo*. Γιὰ τὸ πολωνικὸ *pietruska*, ρωσικὸ *petrushka* καὶ ἰουδαϊκὸ *petruschke* δέστε τί λέει ὁ Φάσμερ στὸ 'Ετυμολογικήτσεςκη' Σλοβάκ Ρούσκαβα Γιαζγκά, 3ος τόμος σελ. 253 «...ἀπὸ τὸ ἑλλ. πετροσέλινον»!

● 'Ενδιαφέρον παρουσιάζει τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ γιαπωνέζοι φαίνεται νὰ πῆραν ἀπὸ μᾶς τὸ δικό τους *paseri*, ἀφοῦ κακοποίησαν τὸ πετροσέλινον: πετώντας τὸ -νον, *πετροσέλι· ἐναλλάσσοντας τὰ ὑγρά (λ=ρ καὶ ρ=λ) *πετλοσέρι, πετώντας τὸ -λο- *πεσέρι, ἱαπ. *paseri!*

● Καὶ οἱ σουαχίλι τῆς 'Αφρικῆς, προφανῶς ἀπὸ τὸ ἑλλ. μακεδονήσι φκιαῖξαν τὴν ἀντίστοιχη «λέξη» τους (mboga kama) *majani*. Τοῦτο τὸ *majani* προήλθε λοιπὸν ἀπ' τὸ μακεδονήσι, ἀφοῦ πετάχτηκε τὸ -σι: *μακεδονί· ὕστερα πέταξαν τὸ ο: *μακεδνί. Κατόπιν ὁ τόνος ἔφυγε ἀπ' τὸ ἰ καὶ πῆγε στὸ θέσει-μακρὸν ε, ποὺ ἔγινε «αι»: *μακαινί. 'Αφοῦ πετάχτηκε τὸ δ, *μακαινί. 'Αντεστράφη τὸ αι σὲ ια: *μακαινί καὶ πετάχτηκε τὸ κ: *μαϊανί, σουαχιλικά: *majani*.

● Γιὰ τὸ ἐβραϊκὸ τέλος *karpas* θὰ πῶ ἐλάχιστα, διότι σκέφτομαι νὰ τὸ παρουσιάσω ἰδιαιτέρως. Σημειῶστε μόνον, ὅτι στοιχεῖα γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν μόνον στὸ πολύκροτο ἔργο «*Hebrew is Greek*» τοῦ Γιαχούντα, ἔκδοση Πανεπιστημίου 'Οξφόρδης 1982, ἀλλὰ δέστε καὶ στὸν Gesenius, 'Ετυμολ. τῆς 'Εβραϊκῆς καὶ 'Αραμαϊκῆς. 'Ομοίως: Gustaf H. Dalman: *Aramaisch-Neuhebraisches Handwörterbuch zu Targum, Talmud und Midrasch*, Χίλντεσχάιμ 1967, σελ. 209 κράπεζ ἢ καρπάς: «*Sellerie (Apium graveolens)*». Δέστε καὶ στὸ ἔργο τοῦ H. Lewy: *Die semitischen Fremdwörter im Griechischen*, σελ. 126, ὅπου μελετᾷ τὴν ἑλλ. λ. «κάρπασος», ὅπως καὶ σανσchr. *karpasa* = (Baumwolle) ποὺ τίς θέλει ἐβραϊκές*.

* Τὸ ἐξοργιστικὸ ὥστόσο στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι τὸ ἐξῆς. 'Η σύνθετη ἑλλ. λ. πετρο-σέλινον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο γνωστὲς πανάρχαιες ἐλληνικὲς ἐπίσης λέξεις. 'Ωστόσο ὁ προεξέχων τῶν ἰνδοευρωπαϊστῶν Χόφμαν στὸ 'Ετυμολ. Λεξ. τῆς 'Ελλ. Γλώσσας τὴν μὲν πρώτην ἑλλ. λ. πέτρα θεωρεῖ «*unerkl.*» (= ἀσαφὺς!) ἐτυμολογίας, ἐνῶ τὴν δευτέρην σέλινον τὴν θέλει «*iorgr.*» (= προ-ἐλληνική)! "Ὁμως ὑπάρχουν καὶ χειρότερα: 'Ο «δικός» μας Δ. Τομπαίδης (δὲς «*Διδασκαλία Νεοελληνικῆς Γλώσσας Γραμματικῆ-Σύνταξης*», 'Αθήνα 1982, σελ. 143 κεφ. 3, «Τὸ λεξιλόγιό τῆς Νέας 'Ελληνικῆς», ὅπου καὶ τὸ «σέλινον» φυσικὰ εἶναι «προελληνική» λέξη). 'Αλλὰ [δέστε τὸ «ἔργο» αὐτό, γιὰ νὰ πιστέψετε!] οὔτε μία λέξη στὸ ἐλληνικὸ λεξιλόγιό δὲν εἶναι ἐλληνική! 'Υπάρχουν μόνον ἰνδοευρωπαϊκὲς-προελληνικὲς-ἀνατολίτικες-ἐβραϊκές-λατινικὲς κ.ο.κ. λέξεις, ποὺ σχημάτισαν --- σύμφωνα μὲ τὸν Τομπαῖδη αὐτὸν --- τὸ ἐλληνικὸ λεξιλόγιό! Οὔτε μία λέξη ἐλληνική λοιπὸν στὴν γλῶσσα, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέρρευσαν ὅλες οἱ «γλῶσσες» τοῦ κόσμου. Τὸ ἄτομο αὐτὸ εἶναι ὁ «γενικὸς δερβέναγας» στὴν 'Ελληνική Μέση 'Εκπαίδευση ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια...

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ «ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ» ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

‘Ο κομματικός άνθρωπος

‘Ο κομματικός άνθρωπος ανήκει «ψυχή τε καὶ σώματι» σὲ κάποιο πολιτικό κόμμα (ἢ ὀργάνωση), στὴ διάθεση τοῦ ὁποίου θέτει τὸν — ἀσήμαντο ἔστω — δυναμισμό καὶ τὶς δραστηριότητές του. ‘Ο τύπος αὐτός, ποὺ εἶναι συνήθης στὴ σύγχρονη κοινωνία κι ἰδιαίτερα τὴν ὑπανάπτυκτη Ἑλλαδική, εἶναι ὁ ἀντίποδας τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ποὺ κάτ’ ἔθος ἢ ἀνάγκη ψηφίζει ἢ ποὺ νηφάλια καὶ ἀντικειμενικά ἐκφράζει τὶς πολιτικές του πεποιθήσεις. ‘Ετοῦτος εἶναι προετοιμασμένος, ἐκ φύσεως θὰ ἴλεγα, νὰ γίνῃ *ὁπαδός*· ἔλκεται μέσω κάποιας ἰσχυρῆς, ἀπροσδιόριστης δυνάμεως ἀπ’ τὸ κόμμα, ἀδιάφορο ποιό, ἔξω καὶ πέραν τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ του δὲν ἔχει νόημα.

‘Ο κομματικός ἀνθρώπος δὲν ἀποτελεῖ δημιούργημα τῆς ἐξ-ουσίας καὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων, κι ἂς τοὺς ἀνήκει ὁλόψυχα. “Ἄν δὲν ὑπῆρχαν πολιτικά κόμματα, ὁ τύπος μας σίγουρα θὰ ἴπρεπε νὰ ἐξεύρη κάποιο ὑποκατάστατό τους, στὸ ὁποῖο νὰ ὑποταχθῇ καὶ νὰ γίνῃ ὄργανο. ‘Ο κομματικός φοβᾶται τὴν Ἐλευθερία, κι ἂς ὑψώνη ἀπειλητικὰ τὴ γρονθιά του, κραυγάζοντας ἀπελευθερωτικά συνθήματα. Γιὰ νὰ ἴμαστε δίκαιοι, ὁ τύπος μας φλέγεται ὄντως ἀπὸ ἓνα ζηρὸ αἰσθημα ἀπελευθέρωσης ὄχι ὅμως ἀπ’ τὴν ἐξ-ουσία, τοὺς κοινωνικοὺς καταναγκασμοὺς ἢ τὶς ἐν γένει ἐξωτερικὲς πιέσεις, ἀλλ’ ἀπ’ τὸ βάρος *«τῆς ἀβάσταχτης ἐλαφρότητας τοῦ εἶναι του»*, τῆς ἀνούσιας κι ἀνόητης ζωῆς του. “Ετσι ἐξηγεῖται, θαρρῶ, πῶς ὁ ἐπαναστάτης κομμουνιστής, ὁ ριζοσπάστης ἐθνικιστής, ὁ προοδευτικὸς σοσιαλιστής, ὁ ταραξίας ἀναρχικὸς κ.λπ. εἶναι οἱ πιὸ πειθαρχικοὶ ἄνθρωποι ὄχι μόνο στὸ κόμμα ἀλλὰ γενικὰ καὶ γιατί τόσο πολὺ φοβοῦνται τὴ διαγραφή τους ἀπ’ αὐτό.

“Ὅ,τι κυρίως χαρακτηρίζει τὸν κομματικὸ ἀνθρώπο εἶναι ὅτι παραδέχεται καὶ υἱοθετεῖ ἀνεξέλεγκτα ὅλες τὶς ἀρχές καὶ ἐξαγγελίες τοῦ κόμματος ὡς μόνες ὀρθές, τὰ δὲ λόγια τοῦ ἀρχηγοῦ ὡς θέσφατα· ἐρεθίζεται δὲ κι ἐξαγριώνεται ἐπικινδύνως, ὅταν κάποιος ἀμφισβητῇ τὶς ἀρχές αὐτές ἢ ἐκφράζῃ ἀρνητικὴ ἄποψη γιὰ τὸν ἀρχηγὸ καὶ τὸ κόμμα. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ κομματικὸς εἶναι ἀνεξέλεγκτος καὶ στὶς ἐκφράσεις του κι ὅτι ὁμιλεῖ σὲ ὑψηλὸ τόνο, συνοδεύοντας τὰ λεγόμενά του μ’ ἀνάλογες χειρονομίες... γιατί οὐδέποτε συζητεῖ μὲ σκοπὸ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀλήθειας, ἀλλὰ γιὰ νὰ πείσῃ καὶ νὰ προσηλυτίσῃ νέα μέλη στὸ κόμμα.

Ποῦ μπορεῖ νὰ συναντήσῃ κανεὶς τὸν κομματικὸ ἀνθρώπο; Μὰ παντοῦ, ἀσφαλῶς. Στὸ χῶρο τῆς ἐργασίας του — ἂν κι αὐτὴ ἀποτελεῖ συνήθως πάρεργον —, στὰ γραφεῖα τοῦ κόμματος καὶ τοῦ βουλευτοῦ, στὸ κουρεῖο τῆς γειτονιάς καὶ προπαντὸς στὸ περίπτερο... Στιγμὸς ἀπέναντι στὶς ἐφημερίδες, διαβάζει τοὺς τίτλους ἀδιάκοπα, παρακολουθώντας συγχρόνως αὐτοὺς ποὺ ἀγοράζουν τὴν ἐφημερίδα τους. Δὲν ἀργεῖ ὁ τύπος μας ν’ ἀνοίξῃ συζήτηση μ’ αὐτούς: “Εχοντας γνώμονα τὴν ἐφημερίδα ποὺ κρατεῖ ὁ ἄλλος, ἀνετὰ μαντεύει, ἂν πρόκειται γιὰ «δικό τους» ἢ γιὰ «ξένο» κι ἀνάλογα ἀνοίγει τὴ συζήτηση... Ἡ συζήτηση γιὰ

τὸν κομματικὸ ἄνθρωπο ἀποτελεῖ «μορφὴ πάλης», ποὺ σκοπεύει στὸν προσηλυτισμό, ποὺ ἀποτελεῖ ἱερὸ σκοπὸ του, γιατί ἔτσι ἀποδεικνύει τὴν πίστη καὶ τὴν ἀφοσίωσή του στὸ κόμμα, ἐνῶ συγχρόνως —καὶ κυρίως— ἐπιβεβαιώνει τὴν ὑπαρξή του.

Ὁ κομματικὸς ἄνθρωπος, βαρεῖα τραυματισμένος ψυχικά, ἔχει παύσει νὰ υφίσταται ὡς ἄτομο κι ἀποτελεῖ κομμάτι τοῦ κόμματος. Μ' αὐτό, λοιπόν, ξημεροβραδυάζεται, γι' αὐτὸ ἀγωνιᾷ, σ' αὐτὸ ἔχει ἐναποθέσει τὸ —ἀνύπαρκτο— μέλλον του. Ἡ οἰκογένειά του, ἡ περιουσία του, ἡ ἐργασία του κ.λπ. ἔχουν παραμεληθεῖ ἢ μᾶλλον ἀφεθεῖ στὴν εὐθύνη τοῦ κόμματος, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι προσανατολισμένος πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς κομματικῆς μηχανῆς.

Ὁ τύπος μας αὐτὸς εἶναι ἀλληλέγγυος μόνο μὲ τοὺς ὁμοϊδεάτες του, ἐνῶ διακείται πάντοτε ἐχθρικά πρὸς τοὺς κομματικούς του ἀντιπάλους. Αἰσθάνεται ὑποχρέωσή του νὰ ἐπαινῇ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ «δικοῦ τους χώρου» καὶ νὰ συκοφαντῇ, νὰ ὑβρίζει καὶ νὰ ἐλεινολογῇ τοὺς ἀντιπάλους τους, πιστεύοντας ὅτι ἔτσι προσελκύει «πελάτες» στὸ κόμμα του, ἀποδυναμώνοντας συγχρόνως τὸν ἀντίπαλό τους.

Ἡ περίοδος τῶν ἐκλογῶν συνεπάγεται αὐξημένες «εὐθύνες» καὶ «δραστηριότητες», ἐνῶ παράλληλα πολλαπλασιάζονται κι οἱ ἐλπίδες τοῦ τύπου μας γιὰ ἀξιώματα καὶ κοινωνικὲς διακρίσεις, γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ διατελεῖ σὲ πλήρη καὶ διαρκῇ ἐγρήγορση... Οἱ ἐπισκέψεις στὰ γραφεῖα τοῦ κόμματος γίνονται συχνότερες, ἐνῶ αὐξάνονται οἱ κατ' οἶκον ἐπισκέψεις του σὲ «ἀμφίβολου» ψηφοφόρους, τοὺς ὁποίους ἐλπίζει νὰ ὀδηγήσῃ στὸ μανδρὶ τοῦ κόμματος... Εἶναι πρᾶγματι γραφικὸς τὴν ἐποχὴ αὕτῃ ὁ τύπος μας· πάντα βιαστικός, πάντα ἀγχώδης, ἐνίοτε ἐνθουσιασμένος κι αἰσιόδοξος γιὰ τὴ νίκη, ἄλλοτε κατηφὴς κι ἀπαισιόδοξος, συνομιλεῖ κατ' ἰδίαν μὲ συνωμοτικότητα, διανέμει ἐντυπο ὑλικό, ὑπόσχεται... ὑπόσχεται τὰ πάντα, ἔστω κι ἂν πρόκειται γιὰ ἀδύνατα κι ἀκατόρθωτα πράγματα, γιατί στὴν οὐσία δὲν ὑπόσχεται περὶ οὐδενός. Γεφύρια χτίζονται, λοιπόν, σχολεῖα ἀνεγείρονται, δάση οἰκοπεδοποιοῦνται, ἀκτήμονες βρίσκονται γαιοκτήμονες, ὑπάλληλοι προάγονται καὶ μετατίθενται, ξυλοσχίστες γίνονται καθηγητές, ἀσθενεῖς θεραπεύονται κ.ο.κ.

Στὸ διάστημα ὡσαύτως αὐτὸ ὀξύνονται οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν κομματικῶν ἀνθρώπων ἀνεξαρτήτως παρατάξεως, γιατί τὴν ἐποχὴ αὕτῃ ὁ καθένας ἐργάζεται γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ δικό του βουλευτὴ. Ὅλοι τους γνωρίζουν ἄλλωστε, ὅτι ἡ ποιότητα τῶν ἰδεῶν —ποὺ συνήθως ἀπουσιάζουν— κι οἱ προγραμματικὲς ἐξαγγελίες καὶ ὑποσχέσεις δὲν παίζουν ἀπολύτως κανένα ρόλο στὴν ψυχολογία τῶν ψηφοφόρων, κι ὅτι αὐτὸ ποὺ προέχει εἶναι ἡ ἀλαζονικὴ στάση, ἡ περιφρόνηση τῶν ἀντιπάλων κι ἡ ὑπεροπτικὴ καὶ προκλητικὴ στάση ἔναντι τῶν ἄλλων. Γι' αὐτὸ καὶ «ἀλληλοκυττάζονται» μὲ κακότητα κι ἐξαπολύουν δηλητηριώδη βέλη ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ἔτοιμοι, θαρρεῖς, ν' ἀλληλοεξοντωθοῦν. Ὅμως αὐτὸ δὲν συμβαίνει. Τὸ μῖσος καὶ ὁ πόλεμός τους εἶναι «ἀδελφικά»: Ἄν καὶ τοὺς χωρίζει μέγα χάσμα φαινομενικά, ἐν τούτοις πρόκειται γιὰ ὁμογάλακτα τέκνα τῆς ἴδιας μητέρας: Τῆς ψυχικῆς μειονεξίας, ποὺ στὴν πρᾶξι τὴν ἀντικαθιστοῦν μὲ τὴν κοινὴ μητρυιὰ, τὴν Ἑξ-ουσία...

Σαράντος Πὰν

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε. ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ

Τὸ Μινωικὸν Ἑμερολόγιον

Μέρος πρῶτον: ΜΙΝΩΣ «ΕΝΝΕΩΡΟΣ»

Ἐπιδιώκω νὰ εὕρω ποικιλοτρόπως τὰς ἐνδείξεις ἐκεῖνας, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν νὰ συνταχθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ ἡμερολογίου τῶν Ἑλλήνων μινωϊτῶν Κρητῶν, τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν ἀστρονομικὴν συνιστῶσαν τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐκείνου ἐορτολογίου. Σκοπεύω τοῦτο, ἀναγκαστικῶς ἐκκινῶ ἐκ τῶν δύο γεγραμμένων μαρτυριῶν, τῆς ὁμηρικῆς καὶ τῆς πλατωνικῆς. Ἡ δευτέρα σχολιάζει καὶ ἀναπτύσσει τὴν πρώτην· πρέπει δὲ νὰ ἐξετασθῇ τὸ συμβιβαστὸν αὐτῶν. Ἐπειτα θὰ ἰδοῦμε, πῶς ἡ ἐξαγομένη χρονικὴ περίοδος, ἰδιάζον γνώρισμα τοῦ μινωϊκοῦ ἱεροῦ ἡμερολογίου, συναρτᾶται μὲ βασικὰς περιόδους τοῦ ἐορτολογίου, ἥτοι τοῦ ἱεροῦ ἡμερολογίου τῶν Πανελλήνων, κατὰ τοὺς γνωστοὺς διὰ γραπτῶν μνημείων χρόνους. Ὁ νόμος τῶν περιόδων ἐορτασμοῦ σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὸ ἡμερολόγιον. Ἀπαραιτήτως, πρέπει νὰ διευκρινισθῇ ἡ ἔννοια τοῦ ἀρχαίου ἐνιαυτοῦ καὶ νὰ εὕρεθῇ ἡ διάρκειά του. Καὶ ἐπειδὴ, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ἡμπορεῖ νὰ ἐγερθῇ ἀντίρρησης ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν ἐπιρροῆς τοῦ συντάγματος τῶν ἱερῶν τελετῶν τῆς ἀρχαίας Κρήτης ἐπὶ τοῦ τυπικοῦ τῶν ἐορτῶν, ὡς καθωρίζετο τοῦτο ὑπὸ τοῦ δικτύου τῶν ἐλληνικῶν Ἱερῶν καὶ Μαντείων, ἀναφέρω τὴν παράδοσιν τῆς ὑπὸ Ἑλλήνων Κρητῶν ἰδρύσεως τοῦ πρώτου ἀγῶνος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τοῦ ὅτι πρῶτοι θεράποντες τοῦ Ἱεροῦ τῶν Δελφῶν ἦσαν οἱ ἐπίτηδες ἀπαχθέντες Κρητὲς ναῦται.

Τὰ Κείμενα

Λέγουν οἱ φιλόλογοι, ὅτι ὁ «Μίνως» εἶναι νόθος κείμενον, φερόμενον ὡς τοῦ Πλάτωνος. Δὲν ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τινος ἑτέρου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου. Ὅπως δὲ ποτε, ὅμως, ἐγράφη ἐντὸς τοῦ τετάρτου αἰῶνος, καθὼς μαρτυρεῖ τὸ λεξιλόγιον τοῦ κειμένου. Ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ διαλόγου, οὐδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ· ἀπῆχει τοῦτο γνησίως τὴν πλατωνικὴν σκέψιν. Οὕτως ἢ ἄλλως, βάσιμός ἐστιν ἡ περὶ Μίνως ἱστορία. Ἡ δὲ πληροφόρησις προέρχεται ἐκ τοῦ ἀμέσου ἀκαδημεικοῦ χώρου. Ἡ περιγραφή αὕτη (ἐκ τοῦ «Μίνως») τίθεται παραπλεύρως πρὸς τὴν ὁμοίαν ἐκείνην ἐντὸς τοῦ κειμένου τοῦ ὄντως πλατωνικοῦ διαλόγου τῶν «Νόμων», κεφ. Α.

1. ΠΛΑΤΩΝΟΣ: ΜΙΝΩΣ ἢ ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ, 318γ1: «ΣΩ. Ἡδὲ οὖν καὶ περὶ Μίνω, ὡς αὐτὸν Ὀμηρὸς τε καὶ Ἡσίοδος ἐγκωμιάζουσι, τούτου ἕνεκα φράσω, ἵνα μὴ ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπου εἰς ἥρω Διὸς υἱὸν λόγῳ ἐξαμαρτάνῃς. Ὀμηρὸς γὰρ περὶ Κρήτης λέγων ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν αὐτῇ εἰσιν καὶ ἐνενήκοντα πόλεις, τῇσι δέ, φησὶν -

ἐνὶ Κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως

ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστῆς.

ἔστιν οὖν τοῦτο Ὀμήρου ἐγκώμιον εἰς Μίνω διὰ βραχέων εἰρημένον, οἷον οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἡρώων ἐποίησεν Ὀμηρὸς. ὅτι μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς σοφιστὴς ἐστὶν καὶ ἡ τέχνη αὕτη παγκάλη ἐστί, πολλαχοῦ καὶ ἄλλοι δηλοῖ, ἀτὰρ καὶ ἐνταῦθα. λέγει γὰρ τὸν Μίνω συγγίγνεσθαι ἐνάτῳ ἔτει τῷ Διὶ ἐν λόγοις καὶ φοιτᾶν παιδευθσόμενον ὡς ὑπὸ σοφιστοῦ ὄντος τοῦ Διός. ὅτι οὖν τοῦτο τὸ γέρας οὐκ ἔστιν ὅτῳ ἀπένειμεν Ὀμηρὸς τῶν ἡρώων, ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι, ἄλλῳ ἢ Μίνῳ, τοῦτ' ἐστὶν ἔπαινος θαυ-

μαστός. καὶ Ὀδυσσεΐας ἐν Νεκυίᾳ δικάζοντα χρυσοῦν σκήπτρον ἔχοντα πεποιήκε τὸν Μίνων, οὐ τὸν Ῥαδάμανθυν. Ῥαδάμανθυν δὲ οὐτ' ἐνταῦθα δικάζοντα πεποιήκεν οὔτε συγγινόμενον τῷ Διὶ οὐδαμοῦ. διὰ ταῦτά φημι ἔγὼ Μίνων ἀπάντων μάλιστ' ὑπὸ Ὀμήρου ἐγκεκωμιᾶσθαι. τὸ γὰρ Διὸς ὄντα παῖδα μόνον ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ἐπαίνου — τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἔπος τὸ —

ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστῆς, συνουσιαστὴν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Μίνων. οἱ γὰρ ὅροι λόγοι εἰσίν, καὶ ὀαριστῆς συνουσιαστῆς ἐστὶν ἐν λόγοις — ἐφοίτα οὖν δι' ἐνάτου ἔτους εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, τὰ μὲν μαθησόμενος, τὰ δὲ ἀποδειξόμενος ἃ τῇ προτέρᾳ ἐννεετηρίδι ἐμεμαθήκει παρὰ τοῦ Διὸς».

Προλογίζων τὴν ἔκδοσιν, ὑπὸ τῆς ἐταιρείας «Παπύρου», τῶν «Νόμων» τοῦ Πλάτωνος, ὁ σοφὸς Κωνσταντῖνος Γεωργούλης γράφει (σελ. 120): «Ἡ νομοθεσία τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν οἱ “Νόμοι”, θέλει ὁ Πλάτων νὰ εἶναι μία ἐπανάληψις τῆς νομοθεσίας τοῦ Μίνως καὶ τοῦ Λυκούργου, ἥτις εἶχε θεῖαν προέλευσιν. Διὰ τοῦτο τοποθετεῖ τὴν σκηνογραφίαν τῆς κατοικίσεως εἰς τὴν μακρυνήν, καὶ οὐχὶ πλήρως εἰς τοὺς ἄλλους ἑλληνας γνωστήν, Κρητικὴν περιοχὴν. Παρουσιάζει εἰς τοὺς “Νόμους” τοὺς τρεῖς γέροντας, πορευομένους πρὸς τὸ Ἰδαῖον ἄντρον τοῦ Διὸς, καὶ πραγματοποιοῦντας τὴν αὐτὴν πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑψίστης φρονήσεως πορείαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμνε κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους ὁ Μίνως. Ὁ Πλάτων εἰς τὴν πρώτην σελίδα τῶν “Νόμων” μνημονεύει τὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Μίνως, κατὰ πᾶν ἕνατον ἔτος συνηγᾶτο μετὰ τὸν Δία, καὶ ἐλάμβανε τὰς συμβουλὰς του, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐρρυθμίζε τὴν νομοθεσίαν τῶν Κρητικῶν πόλεων...». Εἶχον δὲ οἱ γέροντες νὰ διανύσωσιν μακρὰν ὁδόν. Ὁ αὐτὸς Γεωργούλης λέγει, ἀναλύων τὸ κείμενον (πρόλογος, σελ. 4-5): «Ὁ τόπος εἰς ὃν διεξάγεται ἡ συζήτης εἶναι ἡ νῆσος Κρήτη. Καὶ τὰ τρία πρόσωπα μετὰ τῶν ὁποίων συνάπτεται ὁ διάλογος εἶναι γεροντικῆς ἡλικίας. Τὸ ἓν εἶναι ὁ ἐκ Κνωσοῦ τῆς Κρήτης καταγόμενος Κλεινίας, τὸ δεύτερον ὁ Λακεδαιμόνιος Μείγλλος καὶ τὸ τρίτον εἰς ἀνώνυμος Ἀθηναῖος ξένος. Καὶ οἱ τρεῖς μίαν θερμὴν ἡμέραν τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου τροπῶν εὐρίσκονται ἐν πορείᾳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἄγει ἀπὸ τὴν Κνωσόν, τὴν πόλιν τοῦ Μίνως, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἰδῆς ἄντρον τοῦ Διὸς. Εἰς τοῦτο ἀνήρχετο κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ὁ Μίνως, διὰ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Δία συμβουλὰς διὰ τὸ νομοθετικόν του ἔργον. Ἡ ὁδὸς ἐπὶ τῆς ὁποίας βαδίζουν, διέρχεται διὰ μέσου λειμῶνων καὶ ἀλσῶν ἐκ θαυμαστῶν διὰ τὸ ὕψος των καὶ τὸ κάλλος των κυπαρίσσω». Ἀληθῶς ἡ πορεία παραμένει ἀκόμη ἀξιοθαύμαστος, παρὰ τὸ ὅτι πρὸ πολλοῦ ἀπεφιλώθησαν τὰ ὀρεινὰ ἄλση. Ἡ ἀρχαία παράδοσις φέρει ὡς σκοπὸν τῆς ἀναβάσεως τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν Ἰδῇ ἄντρον τοῦ Διὸς, ὅπου οἱ παριστάμενοι συμμετεῖχον εἰς τὴν τέλεσιν Μυστηρίων. Διότι ἐπιβεβαιοῖ περὶ τούτων καὶ ἀρχαῖος τις σχολιαστὴς τῶν “Νόμων”: «Οὗτος οὖν [ὁ Ἀθηναῖος ξένος] εἰς Κρήτην ἀφικόμενος, καὶ περιτυγχάνων ἔξω πρὸ τῆς Κνωσοῦ Κλεινία τε τῷ Κρητὶ καὶ Μείγλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ, ἐπιτετραμμένοις μὲν ὑπὸ τῶν τὴν Κνωσόν οἰκούντων ἀποικίαν ποιήσασθαι ἐκεῖθεν καὶ καταστήσασθαι πόλιν νόμους τε προσήκοντας τοῖς πολίταις διαθεῖναι, προσεχῶς δ' ὠρμημένοις ἐπὶ τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον, ἱερὸν τοῦτο γενόμενον ἀγιώτατον, ἐν ᾧ τὰ σεπτότατα καὶ ἀρρητότατα τῶν μυστηρίων ἐπετελεῖτο — περιτυχάν δ' οὖν αὐτοῖς ὁ ξένος, καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν πυθόμενος, ἤρετο ἐπὶ τούτοις, τίνες ἂν εἶεν οἱ νόμοι;...». Τὸ ἱερὸν, λοιπόν, τοῦτο ἦτο ἐν «ἱερὸν κορυφῆς», ἂν κρίνωμεν ἐκ τῆς τοποθεσίας καὶ ἐξ ὅσων ἡ «μινωϊκὴ» λατρεία μαρτυρεῖ, ἔνθα ἱερεῖς φύλακες διέμενον — τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας —

τελοῦντες τὰ Μυστήρια. Βάσιμος, λοιπόν, ἡ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου τέλεσις «σεπτῶν καὶ ἀρρήτων» μυστηρίων. Ὡς γνωστόν, οἱ Ἐπιμενίδης, Πυθαγόρας καὶ Πλάτων φέρονται ὡς ἐπισκέπται τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου, ὅπου ἐκαθάρθησαν (οἱ δύο πρῶτοι) καὶ ἐμυήθησαν εἰς τὸ νόημα τῶν τελετῶν ὑπὸ ὁμίλου ἱερέων.

Θέλω ἐν συνεχείᾳ νὰ ὑπογραμμίσω τὸ θεόπνευστον τῶν νόμων, τὴν στάσιν δὲ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐναντι τῶν θεϊκῶν ἐπιταγῶν, καὶ τέλος νὰ προσδιορίσω τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς ἀναβάσεως. Διότι, τὸ τελευταῖον ἔχει ἰδίαν ἀξίαν ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μύθου τῆς ἐνιαυσίου συνομιλίας τοῦ Μίνως μετὰ τοῦ Διός. 1) Κατὰ τὰ χωρία «θεὸς ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν ...εἵληφε τὴν αἰτίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως» καὶ «τοῦ Μίνω φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκάστοτε συνουσίαν δι' ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πόλεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους», τὸ φανερόν νόημα εἶναι ὅτι οἱ νόμοι μιᾶς πολιτείας μορφώνονται συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Διός. Ὁ ἀγνοῶν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων — διότι ἡ φυσικὴ ῥοπή καὶ ὁ ῥυθμὸς εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ Διός — ἀδυνατεῖ νὰ θέσῃ νόμους ὁρθοὺς εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. Οἱ νόμοι προέρχονται ἐκ θεοῦ: τοῦ Διὸς ἐν Κρήτῃ, τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ἀρκαδίᾳ. Ὁ φρόνιμος ἀνὴρ, πρωτίστως δὲ ὁ νομοθέτης, ὀφείλει νὰ μανθάνῃ καὶ συμμορφώνεται πρὸς τὸν (φυσικόν, ἐγκόσμιον) Νόμον. 2) Ἡ φράσις «δι' ἐνάτου ἔτους» σημαίνει ὅτι ὁ Μίνως μετὰ παρέλευσιν ὀκτῶ ἐτῶν βασιλείας καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐνάτου ἔτους ἀνέβαινεν ἐπὶ τῆς Ἰδης, ἀκολουθῶν τὴν ἱερὰν ὁδόν: Κνωσὸς-Ἰδὴ, ὅπου παρὰ τὸ ἄντρον διαμένων ἤλεγχε καὶ ἐσυγχρόνιζεν τοὺς νόμους τῆς πολιτείας τῶν Κρητῶν συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Διός, φροντίζων νὰ ἀπαλείφῃ τὰ παλαιὰ λάθη. Ταῦτα λέγονται βάσει τῶν λόγων τοῦ Ὀμήρου, ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας T 178-9: «Ἐνθα τε Μίνως/ ἐνέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστῆς». Ὁ Μίνως εἶχεν οἰκίαν συνδιάλεξιν (ὀαριστὴν) μετὰ τοῦ πατρὸς, εἰς τὸ ἱερὸν κορυφῆς, κάθε ὀκτῶ ἔτη — ἄλλως, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐνάτου ἔτους· συνηγοροῦν, ὁμοίως, καὶ τὰ ἔτερα δύο χωρία: «Μίνως», 319γ: «Λέγει γὰρ τὸν Μίνων συγγίγνεσθαι ἐνάτῳ ἔτει τῷ Διὶ ἐν λόγοις καὶ φοιτᾶν παιδευθησόμενον ὡς ὑπὸ σοφιστοῦ ὄντος τοῦ Διός», καὶ 319ε: «Οἱ γὰρ ὄαροι λόγοι εἰσὶν, καὶ ὀαριστῆς συνουσιαστῆς ἐστὶν ἐν λόγοις — ἐφοῖτα οὖν δι' ἐνάτου ἔτους εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, τὰ μὲν μαθησόμενος, τὰ δὲ ἀποδειξόμενος ἅ τῃ προτέρᾳ ἐννεστηρίδι ἐμεμαθήκει παρὰ τοῦ Διός». Καὶ ἰδοὺ ἡ ἐνναετηρίς. Ὅποῖον ἄρα γε τὸ ἀκριβὲς νόημα αὐτῆς;

Κατ' ἀρχὴν ἀποδεχόμεθα, ὅτι πιθανῶς ἐδέχθησαν οἱ Ἕλληνες τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ἐορτολογικοῦ ἡμερολογίου — ἐορταστικὴ γὰρ ἡ ἀνάβασις — ἐκ τῆς Κρήτης; Διὰ τί ὄχι; Ἐφόσον οἱ Λακεδαιμόνιοι παρέλαβον ἐκ τῶν Κρητῶν πολλοὺς παλαιοτάτους νόμους, εἰς οὓς ὤφειλον τὰ «βέλτιστα τῶν νομίμων» τῶν μετέπειτα νομοθεσιῶν των, εὐνοήτως καὶ τὸ ἱερὸν ἡμερολόγιον, τὸ ἐορτολόγιον, κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν Κρητῶν οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἐκληρονόμησαν. Μία κληρονομία ἐκ τοῦ αἰγαιακοῦ κόσμου. Διότι νόμοι ὁρθοὶ συμβιβάζονται μονάχα μὲ ἐν σοφὸν ἡμερολόγιον, πλήρες καὶ ἀκριβές. Ὁ ἀγαθὸς νομεὺς πρωτίστως πρέπει νὰ ῥυθμίξῃ τὴν τάξιν τῆς χρονικῆς ἀκολουθίας τῶν γεγονότων τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ βίου. Ἀς παραβάσωμεν τὸ (ψευδὲς) φερόμενον τοῦ Πλάτωνος ῥητόν, ὡς ὁρισμὸν τῆς ἐορτῆς («Ὅροι», 415 α 10): «Ἐορτὴ χρόνος ἱερός κατὰ νόμους».

Δίδεται οὕτω ἡ δυνατότης τῆς ἀντιστρόφου ἐρεύνης: διὰ μιᾶς ἀναδρομῆς εἰς τὸ γνωστὸν ἐορτολόγιον τῶν Πανελλήνων θὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸν φωτισμὸν τοῦ ἀρχαίου ἡμερολογίου τῶν Αἰγαίων, ἰδίως τῶν Κρητῶν· διότι οἱ Ἕλληνες τῶν κλασσι-

κῶν χρόνων παλαιόθεν ἐδέχθησαν ἐν ἡμερολογιακὸν τυπικὸν ἐκ τῆς προηγούμενης λατρείας. "Αν ἀναπτυχθῇ τὸ νῆμα τοῦ συλλογισμοῦ, θὰ ἰδοῦμε μίαν ταυτότητα μεταξὺ τῶν δύο ἡμερολογίων, τοῦ ἀρχαίου αἰγαιακοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ ἱεροῦ ἐλληνικοῦ· μία χρονικὴ ἐπισκόπησις τῶν ἱερῶν πανηγύρεων τῶν Πανελλήνων ἀνασύρει τὰ σχετικὰ στοιχεῖα.

Τὰ Δήλια ἢ Ἀπολλώνεια ἐτελοῦντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως ἐκάστου ἔτους πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Λητοῦς, ὑπὸ τῶν Ἰώνων· ἐχόρευον δὲ καὶ ἡγωνίζοντο εἰς μουσικὰ καὶ γυμνικὰ ἀθλήματα. Τὰ Νέμεια ἦσαν ἀγῶνες πανελλήνιοι, τελούμενοι πρὸς τιμὴν τοῦ Νεμείου Διὸς κάθε δύο ἔτη, παρὰ τὸν Φλιοῦντα ἀρχικῶς καὶ τὸ "Ἄργος κατόπιν. Τὰ Ἰσθμια ἦσαν ἀγῶνες «τριετηρικοί», ὡς καὶ τὰ Νέμεια· τριετηρικοὶ σημαίνει ὅτι συνέβαινον κάθε δύο ἔτη, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἰσθμίου Ποσειδῶνος, συνέπιπτον δὲ πρὸς τὸ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῶν Ὀλυμπιάδων. Οἱ ἐπίσημοι καὶ σπουδαιότεροι πανελλήνιοι ἀγῶνες ἦσαν οἱ Ὀλυμπιακοί. Χάριν τῆς τελέσεως αὐτῶν, αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις εἶχον ἀμοιβαίως ἀποδεχθῆ ἡμενιαὶ ἐκεχειρίαν, ὥστε οἱ ἀθληταὶ καὶ θεαταὶ ἀπέχοντες τῶν πολεμικῶν ἔργων νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν ἱερὰν συγκέντρωσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὡς παραδίδεται, πρῶτος ὠργάνωσεν ἀγῶνα δρόμου ὁ Ἰδαῖος Δάκτυλος Ἡρακλῆς, ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ἐπίσης ὁ μῦθος λέγει, ὅτι ὁ Ἀπόλλων ὑπέδειξεν εἰς Κρήτας ἱερεῖς ἐκ Κνωσοῦ τὴν Πυθῶ, καὶ τοῖς ἀπήτησεν τὴν θεραπείαν τοῦ νεοῖδρουθέντος ἱεροῦ. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἐτελοῦντο κάθε ὀκτῶ ἔτη οἱ ποιητικοὶ καὶ μουσικοὶ ἀγῶνες «Πύθια». Τὰ Πύθια, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν καὶ ἕως τοῦ ἔτους 582 π.Χ., ἦσαν ἐορτὴ «ἐνναετηρική», ἥτοι ἐγίνοντο μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ὀκτῶ ἐτῶν. Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο «πεντετηρική», ὡς καὶ τὰ Πύθια ἐγίναν ὕστερον, δηλαδὴ κάθε τέσσαρα ἔτη τελουμένη — τὰ Πύθια ἀντεστοίχουν τότε πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ τρίτου ἔτους μεταξὺ δύο Ὀλυμπιάδων.

Συνδέων τὴν παράδοσιν τῆς τῶν Κρητῶν ἰδρυτικῆς συμμετοχῆς ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων ἱερῶν, Δελφῶν καὶ Ὀλυμπίας, πρὸς τὴν περίοδον τελέσεως τῶν ἀγώνων, διερωτῶμαι, ἂν ἡ ἡμερολογιακὴ γνῶσις τῶν Κρητῶν — ἣν ζητοῦμε — διεδόθη πράγματι, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Προπάντων ἐπιβάλλεται ἡ κατανόησις τῆς κοινῆς «ἐνναετηρίδος».

Ἐπικαλοῦμαι μίαν μαρτυρίαν· ἐκ τῆς «Ἱστορίας τοῦ Ἑλλήν. Ἔθνους», (Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν), τόμ. Β, σελ. 78· ἀντιγράφω: «Τὸ ἐλληνικὸν ἐορτολόγιον βασιζόταν στὸ σεληνιακὸ [;] ἔτος τῶν 354 ἡμερῶν. ἐπειδὴ ὅμως ἡ διαφορὰ τῶν 11 1/4 περίπου ἡμερῶν ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ ἔτος ποὺ ὑπολογιζόταν μὲ 365 1/4 ἡμέρες θὰ προκαλοῦσε μὲ τὸν καιρὸ μετατόπιση τῶν ἐορτῶν σὲ ἄλλη ἐποχὴ τοῦ ἔτους, ἐπινοήθησαν οἱ λεγόμενοι "ἐμβολίμοι" μῆνες σὲ σεληνιακὰ ἔτη. Οἱ κανονικοὶ 96 σεληνιακοὶ [;] μῆνες μαζί μὲ τρεῖς ἐμβολίμους διεσπαρμένους μέσα στὴν ὀκταετία (συνολικὰ 99 σεληνιακοὶ μῆνες) θὰ ἰσοφάριζαν τὰ ἀντίστοιχα ὀκτῶ ἡλιακὰ ἔτη (μὲ 2922 συνολικὰ μέρες). Ἀπὸ τοὺς 96 σεληνιακοὺς μῆνες οἱ μισοὶ εἶχαν ἀνὰ τριάντα ἡμέρες καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ ἀνὰ εἰκοσιεννέα, δηλαδὴ συνολικὰ 2832 ἡμέρες γιὰ τὰ ὀκτῶ χρόνια (τὸ ἴδιο ἂν ὑπολογίσουμε κάθε σεληνιακὸ ἔτος μὲ 354 ἡμέρες· τὸ σύνολο τῶν ἡμερῶν γιὰ τὰ ὀκτῶ χρόνια εἶναι 2832). Ἀν σ' αὐτὲς προστεθοῦν καὶ οἱ ἐνενήντα ἡμέρες τῶν τριῶν ἐμβολίμων μηνῶν, συμπληρώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν 2922 ἡμερῶν ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὰ ὀκτῶ ἔτη. [Ὅντως, τοῦτο ἦτο τὸ ἐλληνικὸν ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον ὠρίζεν τὸ κοινὸν ἐορτολόγιον. Ὅμως περὶ αὐτοῦ λέγω παρακάτω ἀναλυτι-

κῶς]. Ἡ ἡμερομηνία τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἐορτῶν, καθὼς καὶ τῶν πανηγύρεων στὰ μεγάλα πανελλήνια ἱερά, προσδιορίσθηκε μὲ βάση τὴν ἡμερολογιακὴ αὐτὴ ὀκταετηρίδα καὶ τὶς ὑποδιαίρεσεις της, δηλαδὴ μερικές γίνονταν κάθε ὀκτῶ χρόνια, ἄλλες κάθε τέσσερα καὶ ἄλλες κάθε δύο. Ὅσες γίνονταν κάθε δύο χρόνια, ἐπειδὴ ἡ ἡμερομηνία τους συνέπιπτε μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ τρίτου ἔτους, λέγονταν «τριετηρικές». ὅσες γίνονταν μετὰ τὴν συμπλήρωση τῶν ὀκτῶ ἐτῶν, «ἐνναετηρικές». Ὑπογράφει ὁ ἱστορικὸς Νικόλαος Δ. Παπαχατζῆς. Ἀρα τριετηρικοὶ λέγονται οἱ ἀγῶνες οἱ τελοῦμενοι ἀνὰ δύο ἔτη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τρίτου· πεντετηρικοὶ, ὅσοι συνέβαινον ἀνὰ τέσσαρα ἔτη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πέμπτου· ἐνναετηρικοὶ, οἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐνάτου ἔτους, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὀγδοῦ, συμβαίνοντες ἀγῶνες.

Εὐθύς γίνεται κατανοητόν, διὰ τί ὁ Μίνως ἀπεκαλεῖτο «ἐννέωρος», ὅπου ὥρα (ἐ-δῶ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἔτος· μετὰ ὀκτάχρονον βασιλείαν μετέβαινεν εἰς τὴν Ἰδην, λαμβάνων ξανά τοὺς «νόμους» ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ Διός, μεθ' οὗ συνωμίλει. Ὁ Μίνως ἐπεσκέπτετο τὸ ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου τῆς Ἰδης ἄντρον, τὸ Ἰδαῖον Ἄντρον, «τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν», ἀκολουθῶν πιστῶς τὸ λατρευτικὸν ἔθιμον, ὅπου ἐτίμα τὸν μέγιστον βασιλέα Ἥλιον καὶ τὴν ἄνασσαν Μῆνην, τὴν ἀργυρᾶν Σελήνην· ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς ἤλεγχον τὸν συγχρονισμόν τοῦ ἡμερολογίου πρὸς τὴν τρέχουσαν ἐποχὴν καὶ διέτασσον τὴν τακτὴν ῥοὴν τῶν ἐορτῶν. Ἀναγεννημένος ὁ Μίνως ἐπέστρεφεν εἰς Κνωσσόν. Τοιαύτη ἦτο ἡ συνομιλία Μίνως καὶ Διός. Διὰ τοῦ ἡμερολογίου τὸ ἐτήσιον καὶ ἐνιαύσιον πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν καὶ τελετῶν τῆς μινωικῆς πολιτείας καθορίζετο.

Ἀς μὴ παραλείψωμε, διότι πρέπει νὰ λεχθῇ ἐδῶ, τὸ πόσα ἔτη περιεῖχεν ὁ ἀρχαῖος «ἐνιαυτός». Παραγομένη ἐκ τῶν «ἐνος» (= «ἔτος») καὶ «αὐτός», ἡ λέξις παρεξηγήθη, ἀλλ' ἀρχικῶς βλέπομεν ὅτι περιέχει ἀπὸ μόνῃ της τὴν ἐννοιαν τῆς ἐπαναλήψεως· ἐνι-αυτός· διότι, μετὰ ὀκτῶ ἔτη ὁ χρόνος — κυκλικὸς ὢν κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων — ἤρχιζεν πάλιν θεωρούμενος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὡς πρότερον. Ὅμως ἀπαιτῶ καὶ ῥητὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς διαρκείας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Προσφεύγω εἰς τὰ μυθολογούμενα ὑπὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου, ὅστις ἐντὸς τοῦ τρίτου βιβλίου τῆς «Βιβλιοθήκης», περιγράφει (III, 21-24) τὴν ἐξιλαστήριον θητείαν τοῦ Κάδμου: «...Κάδμος δὲ ἀποθανοῦσαν θάψας Τηλέφασσαν, ὑπὸ Θρακῶν ξενισθεῖς, ἦλθεν εἰς Δελφοὺς περὶ τῆς Εὐρώπης πυνθανόμενος. ὁ δὲ θεὸς εἶπε περὶ μὲν Εὐρώπης μὴ πολυπραγμονεῖν, χρῆσθαι δὲ καθοδηγῶ βοῖ, καὶ πόλιν κτίζειν ἐνθα ἂν αὕτη πέσῃ καμοῦσα. [...] βουλόμενος δὲ Ἀθηνᾶ καταθῆσαι τὴν βοῦν, πέμπει τινὰς τῶν μεθ' αὐτοῦ ληψομένους ἀπὸ τῆς Ἀρείας κρήνης ὕδωρ· φρουρῶν δὲ τὴν κρήνην δράκων, ὃν ἐξ Ἀρεος εἶπόν τινες γεγονέναι, τοὺς πλείονας τῶν πεμφθέντων διέφθειρεν. ἀγανακτήσας δὲ Κάδμος κτείνει τὸν δράκοντα, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ σπείρει. τούτων δὲ σπαρέντων ἀνέτειλαν ἐκ γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι, οὓς ἐκάλεσαν Σπαρτούς. οὗτοι δὲ ἀπέκτειναν ἀλλήλους, οἱ μὲν εἰς ἔριν ἀκούσιον ἐλθόντες, οἱ δὲ ἀγνοοῦντες. [...] Κάδμος δὲ ἀνθ' ὧν ἔκτεινεν ἀίδιον ἐνιαυτὸν ἐθήτευσεν Ἀρεῖ· ἦν δὲ ὁ ἐνιαυτός τότε ὀκτῶ ἔτη». Ἰδοῦ, λοιπόν, ἡ ζητούμενη ἀρχαία μαρτυρία: «ἦν δὲ ὁ ἐνιαυτός τότε ὀκτῶ ἔτη»!! Προσθέτω: ὁ μικρὸς ἐνιαυτός. Διότι ὑάρχει καὶ ὁ μέγας. Ὁ μῦθος οὗτος διετήρησε τὸ μάκρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, φανερώων τὴν παλαιὰν αὐτὴν συνήθειαν τῶν «προϊστορικῶν» Αἰγαίων Ἑλλήνων.

Ἐπεδείξαμε, νομίζω, τὰ ἀρχικῶς ἐδῶ τεθέντα ζητήματα: τὴν χρονικὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐνιαυσίου ἀναβάσεως τοῦ Μίνωος ἐπὶ τῆς Ἰδης, βάσει τοῦ ὁμηρικοῦ χαρακτηρισμοῦ καὶ τῆς περιγραφῆς τοῦ Πλάτωνος· τὴν μέσῳ τῶν πανελληνίων ἀγώνων εὑρεσιν τῆς ὑποκρυπτομένης ὀκταετίας· τὴν ῥητὴν ἐκ πηγῶν μαρτυρίαν τῆς ὀκταετοῦς διαρκείας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Κατὰ τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας θὰ συζητήσωμε τὰ ὅσα ἐλήφθησαν μέχρι τοῦδε ὡς αὐτονόητα. Κατὰ γε τὸ τελικὸν μέρος τῆς ἐργασίας θὰ διερευνηθῇ ἡ σχέσις τῆς Μινωϊκῆς Κρήτης πρὸς τὴν ἡμερολογιακὴν ὀκταετίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τρεῖς ἐπιπλέον περιόδους, κατὰ τρόπον πρωτογενῆ: διὰ τῶν ἀνασκαφικῶν εὐρημάτων —ὡς ταῦτα κατατάσσονται χρονικῶς· διότι ἡ οἰαδήποτε προτεινομένη ἐρμηνεία ἔχει τὴν ἀνάγκην ἀμφοτέρων, τῆς γραμματικῆς ὑποδείξεως καὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιβεβαιώσεως.

[Στὸ ἐπόμενο τὸ β' μέρος: **Δελφοὶ-Κρήτη-«Ἐνναετηρίς»**]

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μέχρις τεῦ...

“Όταν ἀπ’ τὴ ματιά σου ξεκινάει τὸ οὐράνιο τόξο
κι ὅταν στὸ μπράτσο σου φωλεύει αἰτοῦ φτερούγα,
σκῦψε στὴ γῆς ν’ ἀφουγκραστεῖς, πὺ σκάει τὸ φύτρο
καὶ βγάλε ἀπὸ τὸν κόρφο τὴ φλογέρα.

“Υμνοὺς νὰ εἰπεῖς. Ὁ Μέγας Παντοπλάστης,
δές..., θεριακώνει ὀρνιούς καὶ δίνει ὁσμὴ στὴν πέτρα
κι ὁσμίζεται μικρὸ χαμομηλάκι· σκάει στὸν ἥλιο
κι ἀνάρια ἓνας βλαστὸς βγάνει λουλουδί.

Κι ἐσύ, πὺ ἀπ’ τὴ ματιά σου ξεκινάει τὸ οὐράνιο τόξο
κι ἐσύ, ποῦχεις στὸ μπράτσο σου αἰτοῦ φτερούγα,
δές στοὺς Δελφούς· φίλος καὶ σύντροφος σοῦ μένει ὁ Ἥνιοχος
δασκαλεμένος μπιστικὰ ἀπὸ τὴν Πυθία.

Μένεις ἀργός; Μὴ δὲ σὲ καρτεράει ἡ Πασιφάη;
Μήπως ἡ Δήμητρα κι ἡ Κoaτλίκoe δὲ σοῦχουν στρῶμα νὰ πλαγιάσεις;
Γῆ καρπερὴ τὸ δουλευτὴ τῆς προσκυνάει.
Κι ὁ ὄργος μένει μεσοστρατὶς τ’ ἀλέτρι τσακισμένο.

Στὰ διάσελα, πὺ πάτησε τὸ πόδι σου
καὶ στίς πλαγιές, πὺ ἀνεμοσύρθηκε ἡ φτερούγα,
ἔστησα μαῦρο μπαῖράκι σὲ ἱστὸ καϊκιοῦ
καὶ γέμισε τὸ μάτι πικρὸ ἓνα δάκρυ.

Ἄργουσαλεύει ἡ θύμηση σ’ ἀλλοτινοὺς καιροὺς ξεχασμένους
κι ἔχω τὸ μάτι ὑγρὸ κι ἐρυθρὸ ἀπ’ τὴν ἀγρύπνια
κι ἀκαρτερῶ κι ἀκαρτερῶ κι ὅλο κλαίω καὶ λέω:
«Κότ’ ἄλκιμον ἔξετε θυμόν», ὦ διπλωμένες φτεροῦγες;

Οί «τυραννόσαυροι» τῆς λογοτεχνίας

Ὁ κόσμος τῶν λογοτεχνῶν δὲν εἶναι ἓνας «ὁμορφος κόσμος, ἠθικός, ἀγγελικά πλασμένος», ὅπως πιστεύουν οἱ πολλοί. Τρανὴ ἀπόδειξη στὶς μέρες μας καὶ ἡ διαβόητη ὑπόθεση Νάσιουτζικ. «Μισαλληλότατον τῶν λογίων τὸ γένος», ἔλεγαν οἱ παλιοί. Σὲ γενικὲς γραμμές ὅμως, δὲν εἶμαι τελείως ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸ συνάφι μας γιατί ὑπάρχουν καὶ κάποια «σύν» τους... Ὑπάρχουν ὅμως μερικές περιπτώσεις (παρα)λογοτεχνῶν, οἱ ὁποῖοι τυραννοῦν ὑπερβολικά τοὺς ὁμοτέχνους τους, τοὺς ὁποίους βαφτίζω «τυραννόσαυρους» τῆς λογοτεχνίας. Αὐτοὺς, ἅμα τοὺς ἀντικρύσει ὁ νέος ιδιαίτερα λογοτέχνης, πρέπει νὰ ἀλλάζει ἀμέσως πεζοδρόμιο, γιὰ νὰ «παράρει τὴν κοπανιά», πού ὁπωςδῆποτε, ἀπὸ ἐμπάθεια, θὰ τοῦ ρίξουν. Γιὰ νὰ τοὺς ἀνακαλύψω, βούτηξα μὲ τὸ κεφάλι στὸν κουβᾶ μὲ τὰ βρωμόνερα τῆς παραλογοτεχνίας καὶ τῆς ὑποκουλτούρας, καί, περήφανος καὶ μὲ ἓνα μάτι λιγότερο, σᾶς τοὺς παρουσιάζω: κατατάσσονται χοντρικὰ σὲ τέσσερις τύπους. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους —εὐτυχῶς—δὲν γνώρισα. Θὰ προσπαθήσω νὰ σκιαγραφήσω τὸ πορτραῖτο τους κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Θεόφραστου ἢ, ἀπὸ τοὺς νεώτερους, τοῦ Λασκαράτου:

1) Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ «Ἀγαθοδαῖμων», ὁ πιὸ χάλια τύπος ἀπ' ὅλους. Ἀγαθὸς τὴν ὄψη, δαίμων τὴν ψυχὴ. Κοκκινίζει ἀπὸ σεμνοτυφία σὰ ρουμπίνι, μόλις τοῦ ἀπευθύνεις τὸ λόγο, κάνει τὸ σταυρὸ του, μόλις σὲ βλέπει μπροστὰ του καὶ ἀκούει τὸ ὄνομά σου, μὰ πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη σου σὲ θάβει μὲ χρυσὰ φτυάρια. Ὡς ἐδῶ τίποτα τὸ περίεργο καὶ ἀσυνήθιστο. Τὸ κακὸ μ' αὐτὸν εἶναι, ὅτι σκαρώνει καὶ θρησκευτικὰ ποιήματα, ἐνῶ ἔχει παραβεῖ τίς μισὲς τουλάχιστον ἀπὸ τίς δέκα ἐντολές, καὶ ψάχνει τὸ ἔργο καὶ τὴ ζωὴ τῶν συναδέλφων του, ὅχι γιὰ νὰ ἐμπλουτισθεῖ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς βρεῖ ἀσθενὴ καὶ μελανὰ σημεῖα, γιὰ νὰ τὰ στηλιτεύσει. Θυμίζει σ' αὐτὸ τὸν μῦθο τοῦ Αἰσώπου ἢ τὸ ρητὸ τοῦ Εὐαγγελίου γιὰ τοὺς Φαρισαίους. Τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι ρέπει στὴ σατανικὴ ἱντριγκα, χαρακτηριστικὸ φανταστικὸ δεῖγμα τῆς ὁποίας εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς:

Ἄς ποῦμε ὅτι ξέρεи καὶ κατάφερε μὲ πετρώνειες κολακεῖες νὰ γίνει προσωπικὸς φίλος τοῦ κ. Βαλμᾶ, ἐκδότῃ τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ἑλλάς». Σὲ βλέπει καὶ σοῦ λέει: «Στείλε κάτι στὸν Βαλμᾶ ἐκ μέρους μου».

Ἐσὺ πιστεύεις στὶς ἀγαθὲς καὶ μεσιτικές του προθέσεις καὶ στέλνεις στὸν κ. Βαλμᾶ ἓνα γράμμα ὡς ἀκολουθῶς: «Κατὰ σύσταση τοῦ ἔγκριτου λογοτέχνη κ. Ἀγαθοδαίμονα σᾶς στέλνω ἓνα ἀνέκδοτο ποίημά μου, γιὰ νὰ κρίνετε, ἂν εἶναι κατάλληλο νὰ δημοσιευθεῖ στὸ ἔγκυρο περιοδικό σας...».

Τοῦ λὲς ὅτι τὸ ἔστειλες καὶ ὁ Ἀγαθοδαῖμων σοῦ ἀπαντᾷ μὲ αὐτοπεποίθηση: «Θὰ δημοσιευθεῖ».

Ὅταν ὁ κ. Βαλμᾶς τὸ λάβει, παίρνει τηλέφωνο τὸν Ἀγαθοδαίμονα καὶ τὸν ρωτᾷ: «Μοῦ ἔστειλε ὁ κ. Τρεχαγυρεοπούλος ἓνα ποίημα ἐκ μέρους σου. Τὸν γνωρίζεις?».

«Τί ἔκανε λέει; Σοῦ ἔστειλε ποίημα ἐκ μέρους μου; Αὐτὸς ὁ ἀνεκδιήγητος;! Ξέρεις τί μοῦ ἔλεγε τίς προάλλες γιὰ σένα; Ὅτι δὲν ἔχεις πηγαῖο ἔργο, ὅτι εἶσαι ντενεκές ξεγάνωτος καὶ ὅτι πῆρες τὸ Ἐθνικὸ Βραβεῖο Βιβλίου, ἐπειδὴ λάδωσες τὴν ἐπιτροπὴ».

Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸ ὁ κ. Βαλμᾶς, κουρντισμένος καὶ ἔχοντας δικαιολογημένα τὰ μπουρνια καὶ τὰ διαόλια του, εὐγενέστατα σοῦ ἀπαντᾷ γραπτῶς: «Τὸ ποίημά σας δὲν μᾶς ἱκανοποίησε. Στείλτε μας κάτι ἄλλο». Τὸ λὲς αὐτὸ πικραμένος στὸν Ἀγαθοδαίμονα καὶ ἐκεῖνος σοῦ ἀπαντᾷει μαινώμενος ὡς ταῦρος ἐν ὑαλοπλεῖψῃ ἢ ἐξαγριωμένος «ὥσπερ μικρὰν τίγρητα», ὅπως ἔγραψε κάποτε στὸ σχολεῖο μου ἓνας μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ: «Ἄστον αὐτὸν! Εἶναι ἀστοιχείωτος καὶ πεισματάρης. Ἐδῶσα μάχη, γιὰ νὰ μπεῖ τὸ ποίημά σου, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ κρετίνος ὁ Βαλμᾶς δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο νὰ τὸ βάλει».

Ἔτσι ὁ Ἀγαθοδαῖμων καταφέρνει, δυὸ ἀνθρώπους πού δὲν ἤξεραν κἂν πρὶν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, νὰ τοὺς κάνει νὰ τσακωθοῦν μεταξύ τους, καὶ ἐκεῖνος νὰ τρῖβει χαϊρέκακα τὰ χέρια τὸν σὰν τὸν Σάββακ, ὅταν τοῦ μετρᾶνε λίρες. Πολλοὶ πιστεύουν, πὼς πίσω ἀπὸ κάθε κακὸ πού γίνεται στὸν λογοτεχνικὸ χῶρο κρύβεται αὐτὸς ὁ τύπος. Ἐνα εἶδος Ἰάγου, πού κινεῖ τὰ νῆματα.

2) Ὁ δεῦτερος τύπος εἶναι ὁ «Βεζούβιος». Τὸν λέω ἔτσι, γιατί εἶναι ἠφαιστειώδης ἰδιοσυγκρασία καὶ ὁ πιὸ κραυγαλέος ἀπ' ὅλους. Ἐπίσης καὶ γιατί ἡ ἐμπνευσή του ἔχει

καεῖ ἀπὸ τὸ πάθος καὶ ἔχει ἀπομείνει ἡ τέφρα. Μπορεῖ νᾶχει καὶ δέκα χρόνια νὰ βγάλει βιβλίο. Παρ' ὅλ' αὐτὰ (κατα)κρίνει τὸ ἔργο ὅλων τῶν συναδέλφων του γελοιοποιώντας, παραποιώντας καὶ διαστρεβλώνοντάς το. Τοὺς βρίζει δημοσίᾳ ἀκόμη καὶ παρουσίᾳ τους. Θὰ τοῦ σινιστούσαμε, τὰ βράδυνα νὰ πηγαίνει νὰ τρώει σπαλομπριζόλα καὶ βοϊδοκεφαλὴ στὴν Κρεαταγορά, ἀντὶ νὰ κυκλοφορεῖ στὰ λογοτεχνικὰ στέκια. Πάντως στὸ τέλος αὐτὸς ὁ τύπος τσιγκώνεται καὶ μὲ τὸν ἑαυτὸ του, τρέχει στοὺς ψυχιάτρους, καὶ ἄντε τότε νὰ τὸν βγάλεις ἀπὸ τὴν τρέλλα του. Τί παιδί κι αὐτό! Προχωρημένη περίπτωση...

3) Ὁ τρίτος τύπος εἶναι τὸ «Φάντασμα» ἢ ὁ ἀποκαλούμενος στὴν Ἀμερικὴ Ghost-writer. Λέγεται ἔτσι, γιατί εἶναι ἐπαγγελματίας γραφιάς καὶ γράφει ἐπ' ἄμοιβῇ βιβλία γιὰ (ἀτάλαντους) ἄλλους, χωρὶς νὰ παρουσιάζεται σὰ συγγραφέας μὲ τὸ δικό του ὄνομα ἀλλὰ τὸ δικό τους. Ὁ τύπος αὐτὸς στὴν Ἀμερικὴ, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε αὐτὸ τὸ φρούτο, τηρεῖ ἀπόλυτη ἐπαγγελματικὴ ἐχεμύθεια, ἐνῶ ἐδῶ δυστυχῶς ὅμως ὄχι. Διατυμπανίζει ἀκριτόμυθα γιὰ τοιοῦς γράφει (ἀκόμη καὶ βραβευμένα) βιβλία νομίζοντας ὅτι μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ βρεῖ νέους «πελάτες», χωρὶς νὰ καταλαβαίνει ὅτι ἔτσι χάνει τοὺς παλιούς. Ἀσχολεῖται καὶ μὲ ἄλλες «ἐμπορικὲς» δραστηριότητες, ὅπως ἡ τυπογραφικὴ ἐπιμέλεια βιβλίων ἄσχετων περὶ τὰ τοιαῦτα συναδέλφων του· βιβλία, ποὺ μένουν ὅμως στὰ γουτεμβέργεια χρονικά γιὰ τὴν ἀπειράδα τῶν τυπογραφικῶν τους λαθῶν. Θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν χαρακτηρίσουμε ἐπίσης καὶ «ἱπτάμενη βολίδα» ἢ «ἀνθρωποπύραυλο», γιατί πάει σὲ ὅλες τὶς λογοτεχνικὲς συγκεντρώσεις καὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἰδίας μέρας. Ἀνήκει στὴν συνομοταξία τῶν «περιφερόμενων λογίων, οἵτινες εἶναι ὥσπερ κύνες ἄνευ περιλαίμιου» κατὰ γνωστὸ φιλόλογο. Γενικὰ αὐτὸς ὁ τύπος εἶναι ὁ πιὸ ἄκακος ἀπ' ὅλους, θέλει νὰ τᾶχει καλὰ μὲ τοὺς πάντες, γιατί καὶ πολιτεύεται συνδικαλιστικά, ἀλλὰ ὁ συγχρωτισμὸς μαζί του σίγουρα σύντομα θὰ σοῦ δημιουργήσῃ μελεᾶδες, γιατί εἶναι πάρλας, ἀνεμόμυλος, ἀνακατώστρας καὶ τσιφορικός ἀμπλαούμπλας. Καὶ μπορεῖ νὰ σοῦ σπάσει (μεταφορικὰ) τὸ κεφάλι, ἂν νομίσει ὅτι τοῦ πάτησες τὸν κάλο ἢ τὸν τσιμπήσῃ καμμιὰ μύγα τσέ-τσέ.

4) Ὁ τέταρτος καὶ τελευταῖος τύπος εἶναι ὁ «Κορτάκιας». Αὐτὸς κολλάει σ' ὅλες τὶς λογοτέχνισσες (παντρεμένες ἢ μὴ καὶ ἀδιακρίτως ἐμφανίσεως ἢ ἡλικίας) τάζοντάς τους λαγούς μὲ πετραχήλια, ὅτι θὰ τίς προβάλλει στὸ πνευματικὸ στέρεωμα καὶ γράφοντας γλυκανάλατα ποιήματα γι' αὐτές, ποὺ μοιάζουν ὅλα μεταξὺ τους σὰ νὰ εἶναι γραμμένα σὲ κανιπόν. Ὅποιες πᾶνε μαζί του κολλᾶνε κι αὐτὲς μὲ τὴ σειρά τους τὸ ὀλιγότερον AIDS. Ἀπ' ὅ,τι λένε ὅμως οἱ κακὲς γλῶσσες, ἂν εἶναι ἀκόμα σχετικὰ νέος, θέλει πολλὴ προθέρμανση στὸ κρεββάτι, γιὰ νὰ ἀποδώσῃ, καὶ ἂν εἶναι μιᾶς κάποιας ἡλικίας, αὐτὲς τίς ποιήτριες ποὺ βρίσκει δὲν ξέρει τί νὰ τίς κάνει. Γράφει σατιρικὰ κείμενα ἢ δυσμενεῖς κριτικὲς γιὰ τοὺς ἀντιζήλους του καὶ ἔχει «παρακρούσεις μεγαλείου» γιὰ τὸ ἄτομό του καὶ πόπ-κόρν στὸ κεφάλι του ἀντὶ γιὰ μυαλό. Συνήθως αὐτὸς ὁ τύπος μαζί μὲ τὸν πρῶτο εἶχαν δυστυχισμένα παιδικὰ χρόνια, ἦταν ὀρφανὰ ἢ υἱοθετημένα παιδιά. Ὁ δεύτερος μαζί μὲ τὸν τρίτο εἶχαν αὐστηροὺς ἢ κακοὺς γονεῖς. Ἀλλὰ ἐμεῖς τί φταίμε;...

Τοῦτοι γενικὰ εἶναι οἱ τέσσερις τύποι τῶν ἐπικίνδυνων, σαλταρισμένων, «τυραννόσaurων» λογοτεχνῶν. Κατὰ ἓνα γνωστὸ ψυχίατρο-λογοτέχνη πάσχουν ἀπὸ τὸ σύνδρομο τῆς «μὴ καταξίωσης». Ἡ ζήλεια τους εἶναι τὸ συναίσθημα ποὺ καταπνίγει ὅλα τ' ἄλλα, ἀκόμα καὶ τὴ φωνὴ τῆς λογικῆς. Μὲ τὴν ἐπιεικέστερη κρίση, εἶναι ἀπλῶς μικρομέγαλα κακομαθημένα παιδιά. Μολοντοῦτο, ἐπειδὴ δὲν περιορίζονται μόνο στὰ λόγια, ἀλλὰ, ἅμα λάχει, δέρνουν κιόλας, καλὸ εἶναι νὰ κυκλοφορεῖς σὲ ἀπόσταση βολῆς μπουκάλας ἀπὸ αὐτοὺς, ἂν δὲν ἔχεις πάρει ἀκόμη τὴ μαύρη ζώνη στὸ καράτε καὶ δὲν ἔχεις κάνει τὴν κορμάρα τοῦ Σβαρτσενέγκερ. Εἶμαι σίγουρος, ὅτι σπῖτι τους περπατοῦν στὰ τέσσερα καὶ πρὸς τὰ πίσω, καὶ μόνο ὅταν εἶναι παρέα μὲ ἄλλους, μιμοῦνται τίς συνήθειες τῶν κανονικῶν ἀνθρώπων.

᾽Οθων Μ. Δέφνερ

ROBERT ROOT-BERNSTEIN.

Σοφία ξεχασμένη και όμως αληθινή

«Ὅ,τι παρήλθεν, ζωντανὸν ἐμπρός μου κεῖται» (Γκαίτε)

Παλαιᾶς γνώσεις ἀναγόμενες στὸ 12.000 π.Χ. καὶ ἄλλες λιγώτερο ἀρχαῖες ἀναγόμενες στὴν σοφία τῆς γαλιᾶς μας ἀποδεικνύονται σημαντικές. Πρέπει νὰ εἵμεθα προσεκτικοὶ στοὺς ἀβασάνιστους χαρακτηρισμοὺς, ὅπως «*παρωχημένος*», «*κομπογιαννισμός*», διότι ὁ χρόνος ἐργάζεται ὄχι ὑπὲρ τῆς μοντέρνας ἐπιστήμης ἀλλὰ ἀπλῶς ὑπὲρ τῆς ἀλήθειας.

Ὁ Γουίλλιαμ Μπέμοντ, στρατιωτικὸς χειρουργὸς στὶς ΗΠΑ, ἔγινε γνωστὸς ἀπὸ τὴν θεραπεία δυσίατου τραύματος τοῦ ἐργάτου Ἰλέξη Μάρτιν, προκληθέντος μὲ πυροβόλο ὄπλο. Καθάρισε τὸ τραῦμα μὲ σηπτική τεχνική (γυμνὰ δάκτυλα, ἀναποστεῖρωτο μαχαίρι) καὶ ἐπέδεσε, ἀφοῦ κάλυψε τὸ τραῦμα μὲ μαγιά-ἀλεύρι-ἄνθρακα. Κάποια ποσότητα αἵματος τοῦ ἀσθενοῦς τὴν ἄφησε νὰ διαφύγῃ, διότι παρετήρησε ὅτι αὐτὸ ἀνακούφιζε τὸν πυρετό. Ὁ ἀσθενὴς ἀνέρρωσε, παρέμεινε ὅμως ἀπὸ τὸ τραῦμα μιὰ τρύπα στὸ στομάχι του. Ὁ Μπέμοντ (καὶ αὐτὸ εἶναι ποὺ τὸν ἔκανε διάσημο) ἔρριχνε τροφή δεμένη μὲ σπάγγο στὸ στομάχι, π.χ. αὐγά, ρέγγα κ.λπ. καὶ τὴν ἀνέσυρε, γιὰ νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐπίδρασι ἐπὶ τῆς τροφῆς τοῦ γαστρικοῦ ὕγρου καὶ τὴν μερική ἀπορρόφησή της ἀπὸ τὸν ὄργανισμό. Ἡ ἐργασία αὐτὴ παραμένει καὶ μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα πρωτότυπη. Ἀπαρατήρητο πέρασε τὸ «πρωτόκολλο θεραπείας» (μαγιά-ἀλεύρι-ἄνθρακας) καὶ ἡ ἐσκεμμένως προκαλούμενη αἱμορραγία. Ἡ φλεβοτομία ἦτο θεραπευτικὴ μέθοδος στὴν ἀρχαιότητα πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν διαταραγμένων χυμῶν ὄχι ὅμως καὶ στοὺς νεωτέρους χρόνους.

Μοντέρνους ἐρευνητῆς, ὁ φυσιολόγος Κάστινγκ, λέει, ὅτι εἶναι δυνατόν ἡ φλεβοτομία νὰ εἶναι ἐπωφελής. Κατὰ τὰ πρόσφατα ἔτη μελέτησε τοὺς *διαβιβαστές* τοῦ θερμορρυθμιστικοῦ κέντρου τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου. Ἐνας διαβιβαστής, ἡ ἄγγειοπιεστίνη, εἶναι καὶ ὁρμόνη, καὶ ἐκλύεται κατὰ τὴν αἱμορραγία, ὥστε νὰ πιέσῃ τὰ ἀγγεῖα καὶ νὰ διατηρήσῃ σταθερὴ τὴν ἀρτηριακὴ πίεσι. Ἄλλοι ἐρευνητῆς διαπίστωσαν, ὅτι χορηγούμενη ἡ ὁρμόνη αὐτὴ σὲ ὑγιή πειραματόζωα προλαμβάνει ἢ θεραπεύει τὸν πυρετό. Ὡστε αὐτὸ εἶναι τὸ θεωρητικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἐσκεμμένης αἱμορραγίας ἢ φλεβοτομίας. Δεδομένου ὅτι ἡ σύγχρονος ἱατρικὴ ἔχει ἄγνοια τῆς μεθόδου καὶ ὅτι ἀπαγορεύονται τὰ πειράματα σὲ ἀνθρώπους, ὁ Κάστινγκ ἀνέτρεξε στὴν ἀρχαία βιβλιογραφία. Ὁ Σωρανὸς ὁ ἐξ Ἐφέσου ἐπιβεβαιώνει τὸ ἀντιπυρετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς αἱμορραγίας, ὁμοίως ὁ Γαληνός. Ἐπὶ 2000 χρόνια ἡ ἱατρικὴ χρησιμοποιοῦσε τὴν ἀφαίμαξη καὶ ἀνεγνωρίσθη πρόσφατα (19ος αἰὼν) ἀπὸ τὸν Κάρολο Βούντερλιχ, ὅτι πράγματι ἡ ἀφαίμαξη ρίχνει τὸν πυρετό. Ἡ ἀπὸ πολλῶν αἰώνων χρῆσις τῆς ἀφαίμαξης διδάσκει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπορρίπτεται ἀβασάνιστα.

Ἀξιοπαρατήρητη εἶναι καὶ ἡ θεραπεία ὑπὸ τοῦ Μπέμοντ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως μαγιάς-ἀλεύρου-ἄνθρακος. Σήμερα οἱ ἀσθενεῖς ποὺ πάσχουν ἀπὸ μολύνσεις θεραπεύονται μὲ ζεστὰ καταπλάσματα. Χάρη στὸ ζεστὸ ἐπίθεμα περισσότερο αἷμα ἔρχεται στὴν πάσχουσα περιοχὴ, ἄρα καὶ λευκὰ αἰμοσφαίρια, τὰ ὁποῖα ἔχουν

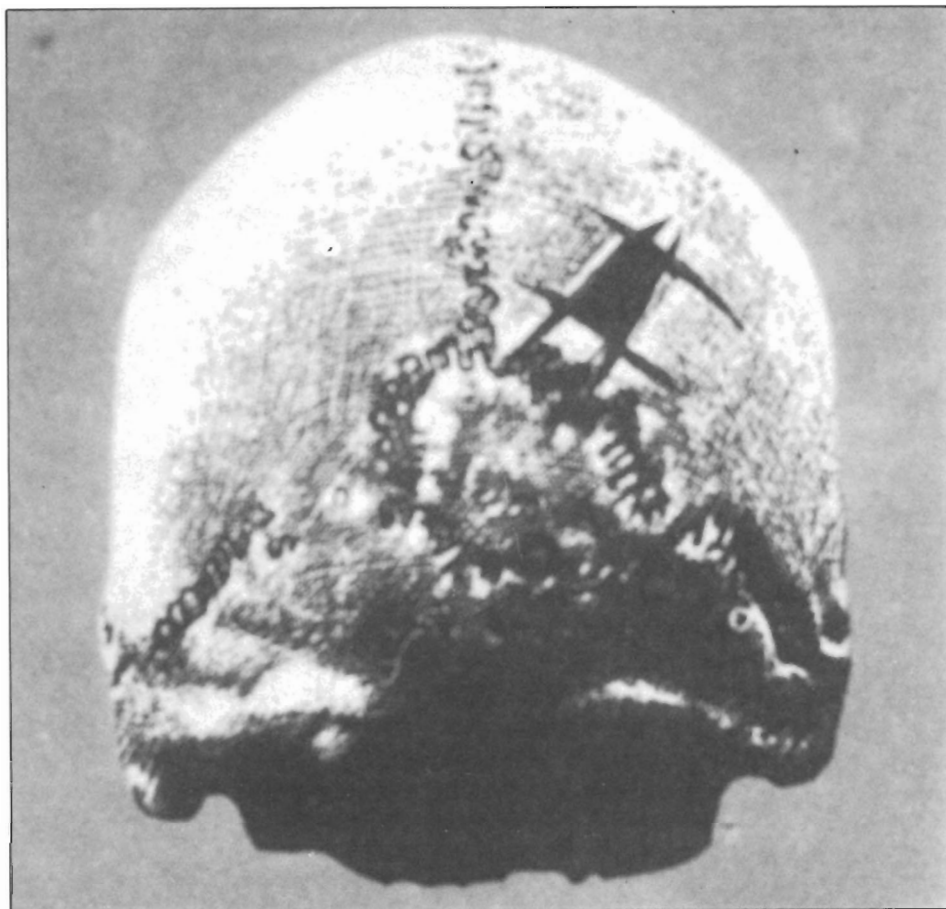

Ἐμπεξίς βέλους σὲ ὄστουν, ποὺ βρέθηκε σὲ οἰκισμό τῆς Νεολιθικῆς Ἑποχῆς. Παρατηρήστε τὸν σχηματισθέντα ὀστικό πῶρο, ποὺ δηλώνει ἴαση. Ὡστε ὑπῆρχαν θεραπείες κατάλληλες καὶ στὴν ἀρχαιότητα γιὰ ἀποφυγὴ τῆς μολύνσεως, ἴσως ἐξίσου ἀποτελεσματικὲς μὲ τὶς σύγχρονες (ἀντιβίωση-ἀντισηψία).

καθοριστικὸ ρόλο στὴν καταστολὴ τῆς λοίμωξης. Ἀνοσοβιολόγοι δέχονται, ὅτι ἡ μαγιά («μαγιά τῆς μύρας») μὲ τοὺς μικροοργανισμοὺς τῆς («βάκιλλος σερεβίσε») αὐξάνει τὴν ἀνοσοανταπόκριση τοῦ ἀσθενοῦς, ἐφ' ὅσον χορηγηθῇ μὲ ἐνωση ἢ, στὴν περίπτωσι Μάρτιν, σὲ ἀνοικτὸ τραῦμα.

Ἐπεκτείνοντες τὴν ἱστορικοϊατρικὴ ἔρευνα πέρα ἀπὸ τὸν χειρουργό Μπέμοντ βρίσκουμε κρανιοτομές, ποὺ ἔγιναν πρὸ 12.000 ἐτῶν ἐπιτυχῶς: δηλ. χέρι δεξιότη-χνου κρανιοχειρουργοῦ ἀφαίρεσε μὲ προσοχὴ τμῆμα τῶν ὀστῶν τοῦ κρανιακοῦ θόλου καὶ ὁ ἀσθενὴς πῆγε καλὰ, ἀφοῦ τὸ ὄστουν «ἐθρεψε». Ἀνάλογες ἐπιτυχί-ες τῆς πανάρχαιας χειρουργικῆς ἀναφέρονται σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἄριστη ἀντιμετώ-πισι καταγμάτων ἢ καὶ πολεμικῶν τραυμάτων. Πῶς ὅμως τὸ πετύχαιναν παρὰ τὴν ἔλλειψη ἀντισηψίας καὶ ἀντιβιοτικῶν; Δεῖγμα τῶν μεθόδων τοὺς δίδει ὁ λεγό-μενος «Πάπυρος Ἐντγουϊν Σμίθ» τοῦ 1700 π.Χ. Εἶναι αἰγυπτιακὸς καὶ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαιολόγου ποὺ τὸν ἀνακάλυψε. Συνιστᾷ θεραπεία τῶν τραυμάτων μὲ ἐπάλειψη βούτυρου-μελιοῦ. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς φέρει τὸ μεταγενέστερο ὄνομα «βάλαμο Gilead» καὶ αὐτὸ ἢ παρεμφερῆ μίγματα ἦσαν ἐν χρήσει σὲ πολλὰ μέ-ρη τῆς γῆς καὶ γιὰ χιλιάδες χρόνια. Οἱ Ἀζτέκοι χρησιμοποιοῦσαν ἀλατισμένο μέλι ἢ τὸν μελιτοφόρο ὀπὸ τοπικοῦ φυτοῦ τοὺς.

Νεώτεροι ἐρευνητές, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ παλαιὰ αὐτὰ δεδομένα, ἔκαναν τὰ ἐ-ξῆς πειράματα: Τὸ 1976 ὁ Ἀργεντινὸς χειρουργὸς Λέων Χερτσέικ θεράπευσε 120 ἀσθενεῖς, ποὺ ἔπασχαν ἀπὸ τραύματα, μὲ ζάχαρη κοκκιώδη. Γιὰ μὲν τὴν ὁμά-

Πανάρχαιη κρανιοανάτρησις. Τὸ κρανίον βρέθηκε σὲ προϊστορικὸ τάφο. Καὶ μὲ τὴν σημερινὴν ἀκόμη τεχνολογία ἡ ἐξαίρεσις τόσο συμμετρικὰ τοῦ πάσχοντος ὁστού εἶναι δύσκολη.

δα πού θεραπεύθηκε μὲ τὴν κοκκιώδη ζάχαρη δίδει ποσοστὸ ἐπιτυχίας 99%, ἐνῶ γιὰ ἄλλη πού θεραπεύθηκε μὲ συμβατικὴ θεραπεία (ἀντισηψία-ἀντιβίωση) ποσοστὸ 94%. Τὸ 1977 ὁ ὀρθοπαιδικὸς Ρίτσαρντ Κνουτσον ἀπὸ τὸν Μισσιισσιπὶ θεράπευσε τὰ τραύματα 605 ἀσθενῶν μὲ ζάχαρη. Ἡ ἐπούλωση ἦταν τῆς τάξεως τῶν 98%, καὶ ἐλαττώθηκαν οἱ ἐπισκέψεις στὸ νοσοκομεῖο κατὰ 75%. Ἀμφότεροι ὑπογραμμίζουν τὴν ταχεῖα ἐπούλωση. Τραύματα, στὰ ὁποῖα ἡ ἐφαρμογὴ συμβατικῆς θεραπείας ἀποτυγχάνει, τὰ θεραπεύει ἡ ζάχαρη. Ὁ Κνουτσον ἐλάττωσε κατὰ 40% τὴν ἀνάγκη δερματικῶν μοσχευμάτων μὲ τὴν ζάχαρη. Ἡ ζάχαρη εἶναι ἀτοξικὴ καὶ κατάλληλη γιὰ τὴν θεραπεία τραυμάτων ἀνοσοελλειμματικῶν ἀσθενῶν. Ἄν καὶ δὲν ὑπάρχει πλήρης ἐξήγηση τῆς φαρμακολογικῆς δράσης τῆς σάκχαρης, λέγεται ὅτι δρᾷ μὲ ὁσμωτικὸ μηχανισμό, δηλ. ἀπορροφᾷ νερὸ στὴν

Ὁ Ἀχιλλέας ἐπιδένει τὴν πληγὴ τοῦ Πατρόκλου. Χρησιμοποιεῖ τὴν τεχνικὴ «σταχυοειδῆς περιδέσεις τραύματος με δύο ἐπιδέσμους». Ἐλάχιστοι σημερινοὶ χειρουργοὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κάνουν μία τόσο δύσκολη περίδεση.

περιοχή τοῦ τραύματος, ὁπότε τὰ μικρόβια θνήσκουν λόγῳ ἀφυδατώσεως. Ἐστὼ καὶ ἂν ἡ θεωρητικὴ αὐτὴ ἐξήγηση ἀποδειχθῇ λάθος, τὸ ἐπωφελὲς τῆς θεραπείας παραμένει.

Ὑπενθυμίζουμε, ὅτι πολλὰ μοντέρνα φάρμακα ἔλκουν τὴν καταγωγὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἰατρική. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι μασοῦσαν φλοιὸ ἰτιάς, πού περιέχει ἄσπιρίνη, γιὰ νὰ ρίξουν τὸν πυρετό. Οἱ Ἰνδιάνοι τῶν Ἀνδεων μασοῦσαν φλοιὸ κιγ-χόνης γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ἐλονοσίας. Ὁ Ἀγγλὸς Γουίλλιαμ Γουίθερινγκ πα-
ρατήρησε τὴν καρδιοτονωτικὴ δρᾶσι τῆς δακτυλίτιδος σὲ ἀσθενή, στὸν ὁποῖο

μία γριά έδινε νά μαςᾶ δρόγη τοῦ φυτοῦ «σκροφουλάρια ἢ ἐρυθρά». Ἀντισηπτικοὶ παράγοντες ἀπομονώθηκαν ἀπὸ τὴν βδέλλα καὶ τὸ κουνούπι. Πρωτοπόρος ἀνεδείχθη ὁ Ρίτσαρντ Σούλτς, διευθυντῆς τοῦ Βοτανικοῦ Μουσείου τοῦ Πανεπιστημίου Χάρβαρντ. Γιὰ περισσότερο ἀπὸ δέκα χρόνια συνέλεγε φυτὰ καὶ ἐφάρμοζε θεραπευτικὰς μεθόδους τοῦ Ἀμαζονίου. Στὰ ἴχνη του βάδισε ἡ μαθήτριά του Σίρι Ἀλτσουλ, ἡ ὁποία δημοσίευσε τὸ βιβλίο *«Φάρμακα καὶ τροφές ἀπὸ ὄχι εὐρέως γνωστὰ φυτά»*. Ἀπὸ ἀνάλογες ἐργασίες ἀπομονώθηκαν ἀντιλευχαιμικά καὶ ἀντι-χότζικινς φάρμακα. Ὅλες οἱ φαρμακοβιομηχανίες στρέφουν τὴν ἐρευνά τους πρὸς τὴν ἱατρικὴ μέχρι τοῦδε περιφρονημένων πολιτισμῶν.

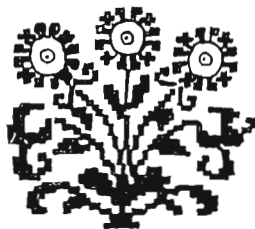
Ὅταν ὁ Βάλτερ Ρήντ ἀπέδειξε, ὅτι τὸ κουνούπι εἶναι φορέας τοῦ κίτρινου πυρετοῦ, οὐσιαστικὰ ἐπανεφέρει τὴν θεωρίαν τοῦ Κουβανοῦ γιατροῦ Κάρλος Φίνλεϋ πρὸ ὀγδόντα ἐτῶν. Ὁ ἐξερευνητῆς Ρίτσαρντ Μάρτον τὸ 1856 συνέδεσε ὀρθῶς τὸ κουνούπι μὲ τὴν ἐλονοσία προλαμβάνοντας τὸν Ρός. Ὁ Τζένερ στηρίχτηκε στὴ δήλωση μιᾶς χωρικῆς, ὅτι ἡ δαμαλίτις προφυλάσσει ἀπὸ τὴν εὐλογιά.

Ἐγείρεται τὸ παράδοξο, ἡ παλαιὰ ἱατρικὴ νὰ εἶναι πρωτοπόρος. Ὁ Κνοῦτσον, ποὺ προαναφέραμε, ὅταν δημοσίευσε τὰ περὶ θεραπευτικῶν ἰδιοτήτων τῆς ζάχαρης, εἶπε: *«Πολλοὶ γιατροὶ μὲ λιθοβόλησαν»*. Ὁ Νόρμαν Κάστινγκ, ποὺ εἶναι εἰδικὸς ἐρευνητῆς ἐπὶ τῆς προσεγγίσεως προβλημάτων τῆς ἱατρικῆς μέσω παλαιῶν κειμένων, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμό του θεωρώντας ὅτι οἱ παλαιοὶ εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τὰ ὑπερμοντέρνα συστήματα τῶν ταχυαναλυτῶν, ἠλεκτρονικῶν ἐγκεφάλων, ραδιοανασυναλυτῶν κ.λπ. Ὁ Οὐγγρος βιοχημικὸς Γκεόργκι ἐπανελάβε παλαιότερα πειράματα, γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ μυωσίνη, μία πρωτεΐνη ποὺ παίζει σημαντικὸ ρόλο στὴν νυκτὴ συστολῇ, ἀποτελεῖται ὄχι μόνο ἀπὸ μιὰ πρωτεΐνη ἀλλὰ ἀπὸ δύο μόρια πρωτεΐνης.

Ἡ παλαιὰ σοφία εἶναι λοιπὸν σημαντικὴ. Ἀφ' ἑαυτοῦ ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν π.χ. νὰ γίνῃ δεκτὸ σήμερα, νὰ κάνουμε ἀφαίμαξη, γιὰ νὰ ρίξουμε τὸν πυρετό. Ἐπιβάλλεται ὅμως νὰ τὴν δοῦμε μὲ νέο μάτι καὶ νὰ ἐπανεκτιμήσουμε τὰ θετικά της στοιχεῖα.

* Ὁ κ. Robert Root-Bernstein εἶναι καθηγητῆς τῆς Φυσιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μίτσιγκαν (ΗΠΑ).

[Μετάφραση: ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ]

ΔΙΟΝ. ΚΩΣΤΙΔΗΣ Πυθία

Ήταν απόγευμα μιὰς λαμπρῆς ἀλκυονίδας μέρας στὰ τέλη τοῦ Γενάρη. Ὁ γῶρος τῶν δελφικῶν ἐρειπίων, ἀμόλυντος αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἀπὸ τὸ ἀδιάφορο καὶ θορυβώδικο πλῆθος τῶν τουριστῶν, προσφερόταν τώρα σ' ἓναν ἀρχαιολόγο (καὶ βέβαια ἀρχαιολάτρη) σὰν ἐμένα γιὰ μιὰ ἥσυχη περιπλάνηση ἀνάμεσα στὰ ἀγαπημένα ἐρείπια, στὶς σιωπὲς τους, ἀλλὰ καὶ σὲ κάποιους πανάρχαιους ψιθύρους ποὺ ἀνάδιναν τὰ φυλλώματα τῶν δέντρων, οἱ θάμνοι καὶ τὰ ρυάκια. Σκέψεις κρυπτικές, διφορούμενα ἀποφθέγματα, μαντέματα, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδες καὶ ἀπογοητεύσεις ἀνθρώπων ποὺ πέρασαν ἀπὸ ὧδὴν πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια μοῦ ἔρχονταν ξαφνικά στὸ μυαλὸ καὶ μοῦ ἔφερναν ρίγος καὶ ἀναστάτωση, ἀναπόφευκτη ὅμως σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο. Προχωροῦσα στὸ στριφογυριστὸ μονοπάτι πρὸς τὸ στάδιο, ὅταν ἀντίκρισα μιὰ γυναῖκα καθισμένη σὲ μιὰ πέτρα μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, μὲ τὰ χέρια της σταυρωμένα στὰ γόνατά της, σὲ μιὰ κατάσταση ἀφύσικης ἀπάθειας ἢ ἴσως καὶ κάποιου εἶδους καταληψίας. Δὲν μποροῦσα νὰ καθορίσω τὴν ἡλικία της, τὰ μαλλιά της ἦταν κάτασπρα, ἀλλὰ, ὅσο μποροῦσα νὰ δῶ, τὸ πρόσωπό της φαινόταν νεανικὸ καὶ ἀρυτίδωτο. Πέρασα πολὺ κοντὰ της, δὲ σήκωσε τὸ κεφάλι νὰ δεῖ ποίους πλησίαζε. Κι' οὔτε ἔδειξε κάποιο σημεῖο ἀνησυχίας, ὅπως ἦταν φυσικὸ σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, γιὰ μιὰ γυναῖκα μόνη σ' ἐκείνη τὴν ἐρημιά. Ἦσως μὲ εἶχε δεῖ πρὶν, καθὼς ἀνέβαινα δίπλα στὶς κολῶνες τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνα. Τὴν προσπέρασα, χωρὶς νὰ μιλήσω. Ἀλλὰ ἡ ἐμφάνισή της, ἡ εἰκόνα της, μ' ἀπασχολοῦσε συνεχῶς, καὶ τὸ βράδυ, ὅταν γύρισα στὸ ξενοδοχεῖο μου, ρώτησα γι' αὐτὴν τὸν ὑπάλληλο τῆς ρεσεψιόν. Δὲν ἔμενε ἐκεῖ κι' οὔτε τὴν ἤξερε.

Μοῦ φάνηκε πολὺ περίεργο, ὅτι τὴν ἄλλη μέρα, τὴν ἴδια περίπου ἀπογευματινὴ ὥρα, τὴν ἀντίκρισα πάλι καθισμένη στὴν πέτρα της. Αὐτὴ τὴ φορά σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ μὲ κύτταξε, μὲ κάποια διακριτικότητα εἶν' ἡ ἀλήθεια. Εἶπα «καλησπέρα» καὶ σταμάτησα.

— Σὰς εἶδα καὶ χθες, εἶπα, ἐδῶ στὸ ἴδιο μέρος. Εἶμαι ἀρχαιολόγος, μήπως εἴμαστε συνάδελφοι;

— Δὲν νομίζω, ἀπάντησε καὶ κατέβασε πάλι τὸ κεφάλι.

— Ἐγώ, συνέχισε, πρέπει νὰ εἶμαι ἡ Πυθία...

Ήταν ἀπίθανη ἡ ἀπάντησή της, ἔμεινα κατάπληκτος καὶ προσπάθησα νὰ δῶ καλὰ τὸ πρόσωπό της. Ἀστειευόταν ἢ μήπως ἦταν τρελλή;

— Ξέρω, πὼς σὰς ξάφνιασα, εἶπε. Ἀλλὰ τί θὰ θέλατε νὰ δεῖτε; Τὴν Πυθία τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, ὅταν ἦταν στὴν ἀκμὴ της, μὲ τὰ χρυσᾶ της κοσμήματα καὶ τὸ δάφνινο στεφάνι; Ἦ μήπως τὴν Πυθία τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ τὰ κουρέλια της;

— Ἦσως ἀστειεύεσθε, εἶπα.

— Καθόλου. Βέβαια δὲν ἔχω τρίποδα καὶ δὲν ὑπάρχει δίπλα μου ὁ ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα. Καὶ ποῦ εἶναι ἡ Κασσωτίδα πηγὴ, οἱ ἀναθυμιάσεις της, τὸ ἄδυτο τὸ ἱερό; Χάθηκαν ὅλα αὐτά, ὅχι ὅμως καὶ ἡ Πυθία...

Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω ποῦ τὸ πήγαινε. Εἶπα ν' ἀλλάξω συζήτηση καὶ τὴ ρώτησα ἂν μένει μονίμως στοὺς Δελφούς.

— Ἐχω μερικὲς μέρες ἐδῶ, εἶπε, κρατῶ γιὰ ὅλο τὸ χρόνο ἓνα δωμάτιο σ' ἓνα σπῖτι ἐδῶ παρακάτω καὶ ἔρχομαι πότε-πότε.

Ἦσως γιὰτὶ νόμισε πὼς τὴν ἔπαιρνα στὰ σοβαρά, ἴσως γιὰτὶ δὲν χαμογελοῦσα ἀκούγοντας τὶς παραδοξολογίες της, αὐτὴ ἡ κοπέλα δὲ σταματοῦσε νὰ μοῦ μιλᾷ, νὰ λέει συνεχῶς τὰ δικά της. Μ' ἐμπιστευόταν. Προσπαθοῦσα νὰ καταλάβω, ἂν ἡ ἴδια πίστευε αὐτὰ ποὺ ἔλεγε, ἂν τὰ ἔλεγε ἔτσι γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα ἢ ἂν ἦταν θῦμα κάποιας παραίσησης ἢ καὶ παράκρουσης, ποῦ τῆς ἔφερνε αὐτὲς τὶς φαντασιώσεις. Ὅμως αἰσθανόμουν μιὰ παράξενη ἔλξη γι' αὐτὴ τὴ γυναῖκα, ἂν καὶ τόσο λίγο τὴ γνώριζα. Μοῦ εἶπε τὸ ὄνομά της, τὸ μικρὸ της ὄνομα ἦταν Ὀλυμπία, ἦταν τριάντα χρόνων καὶ εἶχε παντρευτεῖ πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια ἐδῶ στοὺς Δελφούς, ἀλλὰ τὴν ἴδια μέρα εἶχε χωρίσει. Καὶ τὰ διηγόταν αὐτὰ μὲ ἡρεμία καὶ αὐτοσυγκράτηση, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμὴ

φαινόταν ν' άνεβοκατεβαίνει τὸ στήθος της ἀπὸ μιὰ ἀταίριαστη, αὐτὴ τὴν ὥρα, ἀγωνία. Τὰ μαλλιά της εἶχαν ἀσπρίσει μονομιᾶς ἐκεῖνη τὴν τραγικὴ μέρα ποὺ παντρεύτηκε καὶ χώρισε. Στὴν ἀρχὴ καὶ ἡ ἱδία δὲν εἶχε συνειδητοποιήσει γιατί ἐπέμενε νὰ γίνει ὁ γάμος ἐδῶ στοὺς Δελφούς, χωρὶς προσκεκλημένους καὶ φασαρίες. Ἡ ἱδία δὲν εἶχε στενοὺς συγγενεῖς καὶ ὁ μέλλων σύζυγός της, ἴσως γιατί πολὺ τὴν ἀγαποῦσε, δέχτηκε τελικὰ νὰ μὴν εἶναι κανεὶς ἀπ' τοὺς δικούς του στὴ γαμήλια τελετὴ. Ἐφθασαν Σάββατο πρωῒ, πῆγαν στὴν ἐκκλησία, κανόνισαν τὰ σχετικὰ, ἦταν κι' ὁ κουμπάρος μαζί τους, ἕνας ξάδερφος τοῦ ἀντρα της. Τὸ ἀπόγευμα ἔγινε ὁ γάμος, λίγες μπομπονιέρες μοιράστηκαν σ' ὅσους βρέθηκαν ἐκεῖνη τὴν ὥρα στὴν ἐκκλησία κι' ὁ κουμπάρος ἔφυγε τὸ ἴδιο ἀπόγευμα γιὰ τὴν Ἀθήνα, μὲ τὸ αὐτοκίνητό του. Ὑστερα πῆγαν στὸ ξενοδοχεῖο καὶ κλείστηκαν στὸ δωμάτιό τους. Οἱ ὥρες ποὺ ἀκολούθησαν ἦταν οἱ πιὸ τραγικὲς τῆς ζωῆς της. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἄσπρισαν τὰ μαλλιά της, ὁ πόνος μέσα της ἦταν ἀβάσταχτος. Τέλος ὁδηγήθηκε σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα, ἔπρεπε νὰ πιστέψει στὴ μετεμψύχωση, μέσα της ἀναζοῦσε γεμάτη λαχτάρα, ἀλλὰ καὶ πρωτόγνωρη ἀγωνία, ἡ Πυθία...

Δὲν κατάλαβα ποιὸ ρόλο ἤθελε νὰ παίξω ἐγὼ σ' αὐτὴν τὴν ἱστορία. Ἡ ἰδιότητά μου ὡς ἀρχαιολόγου τῆς ἐδραίωσε τὴν ἐμπιστοσύνη. Τώρα ποὺ τὸ σκέφτομαι, καταλήγω στὸ συμπέρασμα πὼς εἶναι καὶ ἡ στάση μου ποὺ τὴν ἐπηρέασε. Μὲ τὸ γυναικεῖο της ἔνστικτο διέγινωσε πὼς δὲν εἶχα ὑστερόβουλες προθέσεις. Τὴν ἄκουγα μὲ ὑπομονή, δὲν τὴν εἰρωνευόμουν. Κι' αὐτὴ ἀδημονοῦσε νὰ μοῦ ἐμπιστευθεῖ ὅ,τι μέχρι τότε κρατοῦσε μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό της. Μ' ἀκολούθησε στὸ ξενοδοχεῖο, καθήσαμε στὴ μεγάλη αἴθουσα δίπλα στὴ ρεσεψιόν, μέχρι καὶ μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Κι' ὅσο προχωροῦσε ἡ νύχτα, τόσο περισσότερο γινόταν ἐκδηλωτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐξομολογητικὴ.

Εἶχε τελειώσει τὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ

τῆς Ἀθήνας (ἤμαστε λοιπὸν κατὰ κάποιον τρόπο συνάδελφοι), ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε ἀσκήσει τὸ ἐπάγγελμα. Οἱ γονεῖς της σκοτώθηκαν σ' ἓνα φοβερὸ δυστύχημα, ὅταν ἦταν ἀκόμη νήπιο, τὴ μεγάλωσε ἡ γιαγιά ἀπ' τὴ μεριά τῆς μητέρας της, ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ χρόνια εἶχε πεθάνει κι' αὐτὴ. Δὲν χρειάστηκε νὰ ἐργασεῖ, γιατί εἶχε κληρονομήσει μεγάλη περιουσία ἀπ' τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα της. Τὴν διαχειριζόταν δικηγόροι, αὐτὴ δὲν εἶχε νὰ κάνει τίποτε, μόνο νὰ εἰσπράττει τὰ εἰσοδήματα, νὰ διαβάξει βιβλία (ἦταν ἡ ἀδυναμία της) καὶ νὰ ταξιθεύει. Κάποτε σκέφθηκε, ὅτι ἔπρεπε νὰ παντρευτεῖ. Ἐτσι τὸ πῆρε, σὰν μιὰ ὑποχρέωση, σὰν νὰ ἦταν ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθήσει τὴν πεπατημένη. Στὴν πραγματικότητα τέτοια ἀνάγκη δὲν εἶχε αισθανθεῖ. Ζοῦσε καλὰ μὲ τὸν ἑαυτό της, δὲν ἀναζητοῦσε αἰσθήματα, δὲν τὴν ἐνοχλοῦσε ἡ ἔλλειψή τους. Φαίνεται ὁμως, πὼς ὑπῆρχε κάτι ἀκόμη ποὺ δίσταζε νὰ μοῦ τὸ ἐμπιστευθεῖ. Τὸ γυρόφερνε, ἤθελε νὰ προχωρήσει τὶς ἐκμυστηρεῖσεις της, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀποφάσιζε.

Τὸ τρίτο βράδυ ποὺ συναντηθήκαμε καὶ πάλι στὰ ἐρείπια τοῦ σταδίου, φάνηκε νὰ μὲ πλησιάζει μὲ περισσότερὴ ἀκόμη ἐμπιστοσύνη καὶ χωρὶς πολλὲς ἀναστολές.

— Ξέρετε, μοῦ ἔλεγε, γιατί προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω ὅ,τι μοῦ συμβαίνει μὲ τὴ θεωρία τῆς μετεμψύχωσης; Εἴστε ἀρχαιολόγος, ἔχετε διαβάσει γιὰ τὶς διεγέρσεις τῆς Πυθίας, τὶς ἐκστάσεις της, ὅταν ἀνεβασμένη στὸν τρίποδα ἔδινε τοὺς χρησμούς...

Τὴν διέκοψα, θέλοντας νὰ τὴ βοηθήσω νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὶς φαντασιώσεις της.

— Ἀς τὸ ἐξετάσουμε τὸ πρᾶγμα λογικά, εἶπα. Κι' ἂν κάποτε αἰσθάνεσθε κάποιον ἐκνευρισμό, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ τέτοιες σκέψεις...

Δὲν ἀπάντησε ἀμέσως. Φάνηκε πὼς κάτι σκεφτόταν.

— Εἴστε ὀρθολογιστὴς, εἶπε τέλος, ἀλλὰ σφάλλετε...

Πάλι δίσταζε νὰ προχωρήσει.

— Συμβαίνει τίποτ' ἄλλο; ρώτησα.

— Ἀκοῦστε, εἶπε, δὲν εἶναι μόνο ἡ

νευρική διέγερση, οί ύστερικοί παροξυσμοί. "Όπως ξέρετε, ή Πυθία, άπαραίτητα, ήταν και έπρεπε νά μένει παρθένος. Καί ό-ταν ό Έχεκράτης άπήγαγε και διέφθειρε μιá νεαρή και όμορφη Πυθία, σταμάτησε ή έκλογή νέων παρθένων και Πυθία έκλεγόταν μιá γυναίκα πού είχε περάσει τά πενήντα, αλλά είχε άκηλίδωτη φήμη και άποδεδειγμένη σαρκική άγνότητα...

"Ηξερε καλά αυτές τις ιστορίες. Έξακολουθούσε νά μου διηγείται πράγματα γνωστά, αλλά μέ πάθος και έπιμονή. Δέν ήθελε ν' άκούσει αντίθετη άποψη για κάτι πού ή ίδια προσπαθούσε νά πιστέψει.

— Καί άκούστε τί συνέβη μέ μένα, συνέχισε. Σās είπα, ότι χωρίς τó ίδιο βράδυ πού παντρεύτηκα. "Η αίτια ήταν ή ίδια, ή βέβηλη πράξη τού Έχεκράτη, πού ήθελα μέ κάθε θυσία νά άποφύγω...

Είπε, πώς άπ' τήν ώρα τής στέψης στην έκκλησία τών Δελφών αισθανόταν τά μάτια τού άνθρώπου, πού θά γινόταν άντρας της, καρφωμένα πάνω της μέ μιá άγρια προσδοκία, πού τήν τρώαζε. Κι' όταν άποσύρθηκαν στο δωμάτιό τους στο ξενοδοχείο, ένιωθε νά μεγαλώνει ή άδικαιολόγητη τρομάρα της, ή απέχθειά της για έναν άντρα πού ήταν πιá σύζυγός της. Τότε σκέφθηκε πώς ποτέ δέν είχε αισθανθεί όπως αισθάνεται μιá γυναίκα πού μπορεί νά σκέφτεται, νά ενεργεί, νά λειτουργεί σάν γυναίκα.

Λοιπόν έτσι είχαν τά πράγματα. "Η ύποπιτημένη της ύπαρξη τήν ανάγκασε νά άναζητήσει τήν αίτια. Καί τότε δημιουργήθηκαν οί έμμονες ιδέες της για τις διαδοχικές έμφανίσεις και τις συνεχείς άποκαταστάσεις τής Πυθίας. "Ηταν και ή δικαιολόγηση τής αναφροdisίας της και τής σεξουαλικής της άποστροφής. "Ο άντρας της, εκείνη τή νύχτα, τίποτε δέν παρέλειψε

για νά τήν ύποτάξει. "Αρχισε μέ ευαίσθητη, πολύ τρυφερή συμπεριφορά, κατέληξε στη βία, στα πιό άγρια και άποκρουστικά μέσα. "Όταν άρχισε νά χαράζει, τή χτύπησε πολύ άσχημα, εκείνη τόν δάγκασε, τόν έγδαρε μέ τά νύχια της και τόν έφτυσε στο πρόσωπο. Τότε ό άντρας έφυγε άπό κοντά της. Στάθηκε λίγο άκίνητος, τήν κύτταξε καλά-καλά, ντύθηκε και βγήκε άπ' τó δωμάτιο, χωρίς νά πεί λέξη. Είχε πειστεί πώς ήταν τρελλή.

Τήν άλλη μέρα έπρεπε νά φύγω άπ' τούς Δελφούς. "Η "Ολυμπία μέ συνώδευσε στόν σταθμό τών λεωφορείων, κι' όταν τó λεωφορείο ξεκίνησε, είδα δακρυσμένα τά μεγάλα καστανά της μάτια. "Ηταν μιá έρημη ψυχή, πιεσμένη άπ' τή μοναξιά και τήν ιδιαιτερότητά της. "Ίσως ήμουν και ό μοναδικός άνθρωπος πού τήν αντιμετώπισε μέ ήρεμία και καλωσύνη. Κι' όσο κατηφορίζαμε στην πλαγιά, γύριζα και κύτταζα τόν βράχο τών Δελφών, τά ιερά έρείπια, όπου στοίχειωναν οί έλπίδες και οί πόθοι τών ανθρώπων εκείνης τής πολυθρύλητης εποχής. Καί μαζί μ' αυτά τά πανάρχαια μυνύματα πού τά συντηρούσε άκόμη και σήμερα τó άπαλό θρόισμα τού νερού και τών φυλλωμάτων, σάν νά 'βλεπα μπροστά στά μάτια μου τή λεπτή κορμοστυασιά τής "Ολυμπίας, τó καθαρό πρόσωπό της μέ τή βαθεία νοσταλγική του έκφραση, τά δακρυσμένα μάτια της. Κι' ένιωθα πόνο για τή λαχτάρα της και μιá πρωτόγνωρη άνατριχίλα, καθώς σκεφτόμουν πώς δέ θά μπορούσα νά τήν ξεχάσω κι' ίσως ζούσα άπό 'δω καιέρα μέ τήν έλπίδα, ότι θά γινόταν κάποτε νά τήν ξαναδω...

Δέν ύπάρχει σκεπτόμενος άνθρωπος, πού νά μήν ένδιαφέρεται νά διαβάξω ένα περιοδικό σάν τόν «Δαυλό». Μιλήστε στόν έκλεκτό φίλο ή γνωστό σας για τόν «Δαυλό» και ύποδειξτέ του πού θά τόν βρῃ (βλ. όπισθόφυλλο).

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

‘Η ἀντιομοφυλοφιλική νομοθεσία στὴν ἀρχαία Ἀθήνα
(ἢ περὶ «πορνείας», «ἐταιρήσεως» καὶ ...φοινικισμοῦ...)

‘Απὸ τὸν ἐκδότη κ. Π. Χιωτέλλη ἐλάβαμε καὶ δημοσιεύομε τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

‘Αξιότιμε κύριε διευθυντὰ τοῦ «Δαυλοῦ»,

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὶς σελίδες ποὺ ἀφιερώσατε («Δαυλός», τεύχος 114) στὴν «Ὁμοφυλοφιλία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα» τοῦ Κ.Ι. Dover, ποὺ ἡ ἐκδόσή της στὰ ἑλληνικὰ ἐγινε ἀπὸ ἐμᾶς. Θὰ πρέπει ὅμως μὲ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισημάνω κι ἓνα σοβαρὸ λάθος τῆς κριτικῆς τοῦ κ. Σ. Πανός, τὸ ὁποῖο ἐλπίζω νὰ σᾶς ἐνδιαφέρει. Ὁ κ. Πάν παραθέτει τὸν νόμο περὶ πορνείας τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, νόμο ποὺ παρεμπιπτόντως ἀναφέρει ἀναλυτικότερα ὁ Dover στὸ βιβλίο του, ἂν καὶ αὐτὸ διέφυγε τῆς προσοχῆς τοῦ κ. Πανός, καὶ συμπεραίνει ὁ κ. Πάν ὅτι αὐτὸς ὁ νόμος ἦταν «ἐξοντωτικός» γιὰ τοὺς ὁμοφυλόφιλους. Ὅπως, ὅμως, φαίνεται ἀπὸ τὸ παρατιθέμενο κείμενο, ὁ νόμος ἔλεγε, «Ἐὰν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδοθῇ...» τὸ «ἐκδοθῇ», ὅπως καταλαβαίνετε, ἀναφέρεται στὴν ὁμοφυλοφιλικὴ **πορνεία**, ὁ νόμος δηλαδὴ ἀπαγόρευε στοὺς Ἀθηναίους πολίτες (μόνον) νὰ ἐκδίδονται ἐπὶ χρήμασι, δὲν ἀπαγόρευε τὶς ὁμοφυλοφιλικὲς σχέσεις, καὶ θὰ τὸ καταλάβαινε κανεὶς αὐτό, ἂν διάβαζε τὸ βιβλίο, καὶ ἀπὸ ἄλλες σελίδες. Ἐξάλλου πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ παραθέτει ὁ Αἰσχίνης νόμο κατὰ τῆς ὁμοφυλοφιλίας καὶ νὰ λέει παρακάτω, μέσα στὸν ἴδιο λόγο, ὅσα λέει στὴν σ. 135 («... ὑπῆρξα ἐραστὴς πολλῶν...»); Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν συμφωνῶ γενικὰ μὲ τὴν κριτικὴ τοῦ κ. Πανός, ἡ οἰκονομία τοῦ χρόνου σας ὅμως εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι πολυτιμότερη ἀπὸ τὶς τυχόν ἀντιρρήσεις μου, σὰς γράφω λοιπόν, τουλάχιστον αὐτὴν τὴν μία ἀντίρρηση, ἐπειδὴ τὴ θεωρῶ σχετικὴ μὲ μιὰ ἰδιαίτερα σημαντικὴ παρανόηση καὶ ἀδικία σὲ βάρος τοῦ ἔργου τοῦ Κ.Ι. Dover, ἀπὸ τὰ φιλελληνικὰ συναισθήματα τοῦ ὁποῖου δοκιμάζονται, σύμφωνα μὲ ὀρισμένους ἀναγνώστες του, τὰ ὅρια τῆς ἀντικειμενικότητος.

Μετὰ τιμῆς
Π. Χιωτέλλης

Πάντα ἐπίκαιρη ἡ σκέψη τοῦ Ἀριστοτέλη

Ἡ ἐμφάνιση τῆς νεώτερης ἐπιστήμης κατὰ τὸ 16ο καὶ τὸ 17ο αἰῶνα μὲ τὸν Κοπέρνικο, τὸ Γαλιλαῖο καὶ ἰδίως τὸ Νεύτωνα σήμανε τὴν ὑποχώρηση τῆς θεολογικῆς ἀντίληψης τῆς πραγματικότητος καὶ τὴν ὑποσκέλιση τῶν αὐθεντιῶν τῆς ἀρχαιότητος Ἀριστοτέλη*, Πτολεμαίου, Γαληνοῦ κ.ἄ., ποὺ εἶχαν κυριαρχήσει ἐπὶ αἰῶνες στὴ φιλοσοφικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ σκέψη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Παρὰ ὅμως τὴ μείωση τοῦ κύρους τῆς ἡ ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας περιεῖχε ὀρισμένες ἀπόψεις, ποὺ ἦταν πολὺ πρὶν προχωρημένους ἀπὸ αὐτὲς τῆς κλασσικῆς ἐπιστήμης καὶ πού, παρ’ ὅτι βρισκόνταν σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς νευτώνειας μηχανικῆς, ἐπικυρώθηκαν τρεῖς αἰῶνες σχεδὸν μετὰ τὸ Νεύτωνα ἀπὸ τὰ πορίσματα τῆς σύγχρονης σχετικιστικῆς φυσικῆς. Οἱ ἀπόψεις αὐτῆς τοῦ Ἀριστοτέλη ἀναφέρονται στὴ γεωμετρία τοῦ Σύμπαντος καὶ στὶς σχέσεις μεταξὺ χώρου, χρόνου, ὕλης καὶ ἐνέργειας καὶ ἀναπτύσσονται στὸ «Περὶ Οὐρανοῦ» σύγγραμμά του.

Ὁ κ. Σαράντος Πάν, ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁποίου ἐτέθη ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολή τοῦ ἐκδότη καὶ μεταφραστῇ τοῦ κριθέντος βιβλίου κ. Π. Χιωτέλλη, γράφει τὰ ἑξῆς:

1. Ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Π.Χ. ἀποτελεῖ ἀξιοσημεῖωτο «πρότυπο» ἀποφυγῆς τοῦ ἐπιμάχου θέματος, ἀλλὰ καὶ παραποιήσεως (ἐκούσιας;) τῆς ἀλήθειας. «Δὲν συμφωνεῖ», λέει, γενικὰ μὲ τὴν κριτική μου καὶ ἐπισημαίνει «ἓνα σοβαρὸ λάθος μου». Μὲ καταγγέλλει, λοιπόν, γιὰ «παρανόηση» (καὶ πιθανὸν γιὰ ὑστεροβουλία;), γιατί τὸ νόμο περὶ **πορνείας** (ἡ ὑπογράμμιση τοῦ κ. Χιωτέλλη) τῆς Ἀρχαίας Ἀθήνας παρεμπιμπτόντως τὸν ἀναφέρει ἀναλυτικώτατα ὁ Dover στὸ βιβλίο του...
2. Οὐδέποτε μίλησα γιὰ νόμο «περὶ πορνείας» (!) Πιστὸς στὸ ἀρχαῖο κείμενο μίλησα γιὰ τὸ νόμο «περὶ ἐταιρήσεως»: Νόμος «περὶ πορνείας» οὐδαμοῦ ἀναφέρεται στὸ κείμενο καὶ ἀποτελεῖ ἐφεύρεση τῶν κ.κ. Dover καὶ Χιωτέλλη...
3. Μοῦ καταλογίζει κατόπιν, ὅτι βιάστηκα νὰ συμπεράνω, ὅτι ὁ νόμος αὐτὸς ἦταν «ἐξοντωτικὸς» γιὰ τοὺς ὁμοφυλόφιλους, διότι «ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παρατιθέμενο κείμενο ὁ νόμος ἔλεγε: “Ἐὰν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδοθῇ”» καὶ συνεχίζοντας μὲ διδασκαλικὸ —κι' ἄς μὲ συγχωρέσει— ὕφος μᾶς ἐξηγεῖ ὅτι: «τὸ ἐκδοθῇ ὅπως καταλαβαίνετε ἀναφέρεται στὴν ὁμοφυλοφιλικὴ πορνεία, ὁ νόμος δηλαδὴ ἀπαγόρευε στοὺς Ἀθηναίους πολίτες (**μόνον**) νὰ ἐκδίδωνται ἐπὶ χρήμασι, δὲν ἀπαγόρευε τίς ὁμοφυλοφιλικές σχέσεις, καὶ θὰ τὸ καταλάβαινε κανεὶς αὐτό, ἂν διάβαζε τὸ βιβλίο, καὶ ἀπὸ ἄλλες σελίδες». Βλέπετε, ὅτι ὁ κ. Χιωτέλλης, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἀσφαλῶς, ὅχι ἀπλῶς ὁμολογεῖ τ' ἀνομολόγητα, ἀλλ' ἀποκαλύφθηκε ἐπιπλέον ὅτι (ἄθελά του;) ταυτίζεται μὲ τὴν «σχολή» τῶν διαστρεβλωτῶν τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας μὲ ὅλα τὰ γνωστά τους «φιλελληνικὰ συναισθήματα»... Λοιπόν, ψεύδονται, ὅταν ὁμιλοῦν γιὰ νόμο «περὶ πορνείας», ὅταν τὸ ἀρχαῖο κείμενο λέει κατὰ λέ-

→

Κατὰ τὴν κλασσικὴ φυσική, ἡ ὕλη, ἡ ἐνέργεια, ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος ἀποτελοῦν ἀνεξάρτητες ὀντότητες, πὺ μποροῦν νὰ ὑπάρχουν χωριστὰ ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη. «Ὁ ἀπόλυτος χῶρος, ἀπὸ τὴ φύση του, ἄσχετα ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἐξωτερικόν, μένει πάντα ὁμοῖος καὶ ἀκίνητος»¹, ἔγραφε ὁ Νεύτων στὸ “Principia Mathematica”, καὶ γιὰ τὸ χρόνο: «Ὁ ἀπόλυτος, ὁ ἀληθινός, ὁ μαθηματικὸς χρόνος, ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀπὸ τὴ φύση του ρεεὶ ὁμοιόμορφα καὶ ἄσχετα ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἐξωτερικόν»¹. Ἡ ὕλη, ἀδρανὴς ἀπὸ τὴ φύση της, θεωρεῖται ὅτι τίθεται σὲ κίνηση ἀπὸ τὴν ἐνέργεια πὺ ἐμφυτεύεται σ' αὐτὴν καὶ πὺ ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπὸ αὐτήν. Ὅσο γιὰ τὸ Σύμπαν, αὐτὸ θεωρεῖται ἐπίπεδο, εὐκλείδειο, χωρὶς ἢ μορφὴ τοῦ νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς ὕλης.

Οἱ ἀπόψεις αὐτές, πὺ παρέμειναν οὐσιαστικὰ σὲ ἰσχὺ ὡς τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας, ἀνατράπηκαν ἀπὸ τὴ θεωρία τῆς σχετικότητος, ἢ ὅποια εἰσήγαγε τὴ θεμελιακὰ καινούργια ἀντίληψη γιὰ τὴ νεώτερη ἐπιστήμη τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀλληλοεξάρτησης ὕλης, ἐνέργειας, χώρου καὶ χρόνου. Γιὰ τὴ σύγχρονη σχετι-

→

ξη: «*Ἐάν τις Ἀθηναῖος ἐταιρήσῃ...*». Ὁ νόμος, πού δὲν ἀφήνει περιθώρια παρερμηνείας, ἀναφέρεται, ὅπως βλέπετε, ρητὰ μόνο σὲ ἄρρενες καὶ μόνο στὴν «ἐταιρία» καὶ καθόλου γενικὰ στὴν «πορνεία» — ὅρος μὲ τὸν ὁποῖο νοεῖται, ἄλλωστε, κυρίως ἡ γυναικεία πορνεία. Ἡ σχετικὴ δὲ μήνυση στὸ Ἀττικὸ Δίκαιο ἐλέγετο *«γραφὴ ἐταιρήσεως»*.

4. Εἶχα παρατηρήσει στὴν κριτικὴ μου, ὅτι «τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον εἶναι τὸ μοναδικὸ πού ἀποφεύγει τὴν ἀναφορὰ στὶς πηγὲς κι ὅτι ἀπὸ μὲν τὰ *“Συμπόσιον”* καὶ *“Φαῖδρος”* ἀπομονώνει λέξεις μόνο, στὶς ὁποῖες δίνει τὰ νοήματα πού βολεύουν τὸ συγγραφέα, ὥστε νὰ ἐμφανίσῃ τὰ ἔργα αὐτὰ ὡς περίπου πορνογραφήματα, ἀπὸ δὲ τὸν *“κατὰ Τιμάρχου”* λόγον τοῦ Αἰσχίνου ἀποσπᾷ μόνο τὰ δικανικὰ σχόλια · ἀποφεύγει πάντως συστηματικὰ τὴν παράθεση τοῦ σχετικοῦ Νόμου, πού περιέχεται ἐπὶ λέξει στὸν λόγο (§ 21)».

Ὁ κ. Χιωτέλλης μὲ τὴν ἐπιστολὴ του αὐτὴ ὄχι μόνο δὲν μὲ διαψεύδει, ἀλλὰ καὶ μ' ἐπιβεβαιώνει περίτρανα: Ἀλήθεια, γιατί οἱ κύριοι αὐτοὶ δίδουν στὸ ρῆμα *«ἐταιρία»* τὴν σημασία «πορνευθῆ»; Ἀπ' ὅ,τι βλέπω στὰ Λεξικά *«ἐταιρῶ, ἐταιρίζω καὶ ἐταιρήσεις τὸ τοὺς ἄνδρας πάσχειν τὰ τῶν ἐταιρῶν· ἐταιρεῖ μὲν οὖν καὶ πορνεύεται ὁ πασχητιῶν, ἀλλ' ἐταιρεῖ μὲν· κι ἂς τὸ προσέξουν αὐτὸ οἱ φοινικιστὲς — ὑπὸ τοῦ ἑραστοῦ, πορνεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ τυχόντος»* (Liddell-Scott, Γρ. Βερναρδάκης)· *ἐταιρίζω* ὡσαύτως καὶ *ἐταιρίζομαι*: *«κάμνω τινὰ φίλον μου, προσοικειοῦμαι»* (Ὀμηρικὸν Λεξικόν, Ι. Πανταζίδης). Βλέπετε, ὑπάρχει σαφὴς διάκριση μεταξὺ τοῦ *«ἐταιρέω»* καὶ τοῦ *«πορνεύομαι»*, διάκριση ἄλλωστε πού 'χει κάνει μὲ σχολαστικότητα καὶ ὁ Αἰσχίνης στὸν ἴδιο λόγο, πλὴν ὅμως αὐτὴ πέρασε ἀπαρατήρητη τόσο ἀπ' τὸν Κ. Dover ὅσο κι ἀπ' τὸν κ. Χιωτέλλη. Λέγει ὁ ῥήτορας: *«Ὁ Τιμάρχος οὐκέτι δήπου φαίνεται μόνον ἡταιρηκῶς, ἀλλὰ καὶ πεπορνευμένος»* [Ὁ Τιμάρχος ἀπὸ πουθενὰ δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπέπεσε μόνο στὴν παράβαση τοῦ νόμου περὶ ἐταιρήσεως ἀλλὰ καὶ στὴν τοιαύτην τῆς πορνείας] (§ 52 καὶ 159).

5. Ὁ νόμος, λοιπόν, ὅσο σκληρὸς κι ἂν ἦταν — καὶ ἦταν ὄντως ἐξοντωτι-

→
κιστικὴ φυσικὴ ἢ ἐνέργεια εἶναι ιδιότητα τῆς ὕλης καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπὸ αὐτήν. Ὅμοια, χωρὶς ὕλη δὲν εἶναι δυνατό νὰ ὑπάρξουν οὔτε χώρος (κενὸ) οὔτε χρόνος. Ἡ γεωμετρία τοῦ Σύμπαντος δὲν εἶναι ἀναγκαστικὰ εὐκλείδεια, παρὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ συγκέντρωση τῆς ὕλης: ἡ παρουσία τῆς ὕλης καμπυλώνει τὸ χωρὸν. *«Γιὰ μιὰ θετικὴ καὶ σταθερὴ πυκνότητα ὕλης στὸ Σύμπαν ἡ καμπυλότητα τοῦ χώρου θὰ ἦταν σταθερὴ. Μὲ μιὰ τέτοια κατανομή μαζῶν θὰ φτάναμε σὲ ἓνα πεπερασμένο σφαιρικὸ χωρὸν»*, ἔγραφε ὁ Ἀϊνστάιν¹. Ἡ εὐκλείδεια γεωμετρία ἀντιστοιχεῖ ἀντίθετα σὲ ἓνα Σύμπαν ἄπειρο σὲ ἔκταση.

Ἀκολουθώντας τὴ δική του συλλογιστικὴ ὁ Ἀριστοτέλης κατέληγε σὲ συμπεράσματα παρόμοια μὲ αὐτὰ τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητας: *«Χρόνος δὲ ἀριθμὸς κινήσεως· κίνησις δ' ἄνεν φυσικοῦ σώματος οὐκ ἔστιν. Ἐξω δὲ τοῦ οὐρανοῦ δέδεικται ὅτι οὗτ' ἔστιν οὗτ' ἐνδέχεται γενέσθαι σῶμα. Φανερόν ἄρα ὅτι οὔτε τόπος οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος ἔστιν ἔξω»*². Ὁ Ἀριστοτέλης ὁρίζει λοιπὸν τὸ χρόνο ὡς μέτρο τῆς κίνησης, ἐξαρτᾶ ἄρα τὴν ὑπαρξή του ἀπὸ αὐτὴ τῆς κίνησης.

→

κός—, ἀφοροῦσε στοὺς *ἡταιρηκότας*, στοὺς ὁμοφυλόφιλους κι ὄχι στοὺς ἐνόχους πορνείας, πού βέβαια, ἐννοεῖται, δέν τοὺς ἐξαιροῦσε... "Ὁμως, γιά νά μὴν ξεχαστῶ καὶ μείνω ἐκθετος στοὺς κ.κ. Dover-Χιωτέλλη ὡς «ἀπρόσεκτος» ἢ ὑστερόβουλος, προκαλῶ τὸν κ. Χιωτέλλη ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο νά μᾶς πῇ: **σὲ ποιά σελίδα τοῦ βιβλίου τοῦ Dover περιέχεται ὁ νόμος;** Γιατὶ ἐγὼ νόμο ψάχνω, ἀλλὰ μόνο («βολικά») σχόλια περὶ τὸν νόμο βρίσκω μονάχα...

6. Κρίνω σκόπιμο νά ἐπανεέλθω σὲ κάτι πού ἀνέφερα ἤδη, γιά νά σχολιάσω δύο ἀκόμη σημεία τῆς ἐπικριτικῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Χιωτέλλη, τὰ ὁποῖα θεωρῶ — κι ἂς μὲ συγχωρήσῃ γιά τοὺς χαρακτηρισμούς μου! — σοφιστικά, κυκηστικά καὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐξάπαντος.

1ον. Γράφει ὅτι: «ὁ νόμος δηλαδὴ ἀπαγόρευε στοὺς Ἀθηναίους πολῖτες (μόνον) νά ἐκδίδωνται ἐπὶ χρήμασι». Δυσκολεῦομαι νά ἐννοήσω τὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ ἐντὸς παρενθέσεως (**μόνον**). Ἀλήθεια, πού βρέθηκε αὐτό; Ὁ νόμος λέει ἀπλᾶ: «ἐάν τις Ἀθηναῖος» (χωρὶς κανένα (**μόνον**)), πού σημαίνει: «Ἐάν κάποιος Ἀθηναῖος»· γιὰτὶ **μόνον**, λοιπόν; Καὶ ἐπιτέλους γιὰτὶ ἔτσι «μόνον» παρεντεθειμένως καὶ μετεώρως; Τυχαιᾶ προσετέθη ἀπὸ τὸν ἐπιστολογράφο ἐκεῖ ἡ... Μήπως θέλει νά μᾶς πῇ δηλαδὴ ὁ κ. Χιωτέλλη, ὅτι ὁ νόμος ἀπαγόρευε **μόνο** στοὺς Ἀθηναίους νά ἐκδίδωνται, ἐνῶ τὸ ἐπέτρεπε στοὺς ἄλλους, π.χ. στοὺς Φοίνικες ἢ ὅτι ὁ νόμος ἀπαγόρευε **μόνο** τὸ ἐκδίδεσθαι ἐπὶ χρήμασι, ἐνῶ ἐπέτρεπε τὸ ἐκδίδεσθαι ἄνευ χρημάτων; — Δὲ βαρύνεσαι, θὰ μοῦ πῆτε... «Ψιλὰ γράμματα» εἶναι αὐτά! Ἐπιτέλους τί ἔχουν νά χάσουν; Ἄν περάσῃ τὸ μήνυμα — ἔτσι δὲν εἶναι;

2ον. Παρακάτω γράφει ὁ ἐπιστολογράφος: «Ἐξάλλου πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νά παραθέτῃ ὁ Αἰσχίνης νόμο κατὰ τῆς ὁμοφυλοφιλίας καὶ νά λήῃ παρακάτω, μέσα στὸν ἴδιο λόγον, ὅσα λέει στὴν § 135 («...ὑπῆρξα ἐραστής πολλῶν...»);». Νά, λοιπόν, πού ὁ ἀπλὸς λαὸς δὲν στερεῖται σοφίας, ὅταν λήῃ πῶς «τὸ ἐξυπνο πουλάκι πιάνεται ἀπ' τὴ μύτη»! Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία λοιπόν, ὅτι ὁ Αἰσχίνης ὄντως κατέθεσε μήνυση **κατὰ τῆς ὁμοφυλοφι-**

→
Προβάλλει ἐπιπλέον τὴ θέση ὅτι χωρὶς ὑλικὸ σῶμα δὲν ὑφίσταται κίνηση (ἐνέργεια)· καὶ τέλος θεωρεῖ ὅτι ἐκτὸς τοῦ (ὕλικου) Σύμπαντος δὲν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει οὔτε ὕλη οὔτε χῶρος οὔτε χρόνος. Σύμφωνα μὲ τὴν συλλογιστικὴ τοῦ Ἀριστοτέλη λοιπὸν ἡ ἐνέργεια, ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος δὲν μποροῦν νά ὑπάρξουν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὕλη, θέση πού πλησιάζει πολὺ αὐτὴν τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητας.

Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐπίσης τὸ Σύμπαν εἶναι πεπερασμένο καὶ σφαιρικό: «Ἐτι δὲ ἐπεὶ φαίνεται καὶ ὑπόκειται κύκλῳ περιφέρεσθαι τὸ πᾶν, δέδεικται δ' ὅτι τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς οὔτε κενόν ἐστίν ἐξωθεν οὔτε τόπος, ἀνάγκη καὶ διὰ ταῦτα σφαιροειδῆ εἶναι αὐτόν. Εἰ γὰρ ἔσται εὐθύγραμμος, συμβήσεται καὶ τόπος εἶναι ἐξω καὶ σῶμα καὶ κενόν»². Βλέπουμε σὲ αὐτὴ τὴν περικοπὴ ὅτι ἀναφερόμενος ὁ Ἀριστοτέλης στὴν περίπτωσι ἐπίπεδου Σύμπαντος, ἀποφαίνεται, ὅτι ἔνα Σύμπαν αὐτοῦ τοῦ εἶδους δὲν θὰ μπορούσε νά περιέχει σὲ πεπερασμένη ἔκταση ὅλο τὸν δυνάμενο νά ὑπάρχει χῶρος καὶ ὅλη τὴν δυνάμενη νά ὑπάρχει ὕλη.
→

λίας, ἀφοῦ στὸν λόγο του εἶναι γραμμένο, ὅτι ὁ ῥήτορας μέσα στὸ ἴδιο τὸ δικαστήριον «ὁμολόγησε» - καυχήθηκε ὅτι «ὑπῆρξε ἐραστής πολλῶν»... πρᾶγμα ποὺ σημαίνει; ...

7. "Ἄς ἀφήσουν τοὺς φαρισαῖσμοὺς οἱ γνωστοὶ ἄγνωστοι, γιατί κανένα δὲν ἐξαπατοῦν! Νὰ εἶναι βέβαιοι, ὅτι καὶ ὁ τελευταῖος φιλόλογος — παρὰ τὸ ὅτι μεθοδικὰ φρόντισαν καὶ πασχίζουν νὰ μὴν διδάσκωνται στὴν Ἑλλάδα τὰ Ἑλληνικά, ὥστε ἄνετα νὰ περνᾶνε τὶς σκοτεινιές τους, σὰν κι αὐτὲς ποὺ νὰ ἴναι γραμμένες σὲ δέκα ἀράδες μιᾶς ἐπιστολῆς — δὲν δυσκολεύεται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ λέξις «ἐραστής», ὅπως κι οἱ ταυτόσημές της «φιλήτωρ», «εἰσπλήν», «ἐρῶν» κ.ο.κ., οὐδὲν τὸ ἐπίμεμπτον ἔκρυβαν ἀπεναντίας, σημειοδοτοῦσαν ὅτι πιὸ ὠραῖο καὶ ἀγαθὸ ἤτοι τὴν ἀγνὴ καὶ ἄδολη φιλία, τὸν παιδαγωγικὸ ἔρωτα, τὸ μεράκι νὰ ἐμφυσήσῃ ὁ ὥριμος στὸν νέο ἰδέες καὶ ἀντιλήψεις, νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὶς γνώσεις του, νὰ τοῦ διδάξῃ τὴν τεχνικὴ καὶ τὶς δεξιότητές του. «Λεκτέον δέ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ περὶ τῶν παιδικῶν ἐρώτων ἔστι γάρ τι καὶ τοῦτο πρὸς παιδείαν», μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ξενοφῶν. Δὲν ἔχει, λοιπόν, κανείς, παρὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴ λέξις «ἐραστής» μὲ τὴ λέξις «δάσκαλος», ὥστε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καμμιά ἀντίφασσις δὲν ὑπάρχει.
8. Βέβαια «ἡ παιδευσις ἐστὶ γαλλικὴ σημαίνει σχεδὸν πάντα τὴ διαστροφή, ἐνῶ στὸ ἑλληνικὸ κείμενον εἶναι ὁ ἀγνὸς καὶ ἀφιλοκερδὴς ἔρως κι ὅχι οἱ ὁμοφυλοφιλικὲς σχέσεις», συμπληρώνει ὁ R. Fracelliere καὶ μαζί του ἔνα σὺρ ἄλλοι στοχαστὲς καὶ φιλόσοφοι (π.χ. H.I. Marrou, A. Lesky, G. Murray, I.N. Θεοδωρακόπουλος, I. Συκουτρῆς), ποὺ τιμήθηκαν τόσο γιὰ τὴ σοφία τους ὅσο καὶ γιατί διέθεταν αἰδῶ καὶ δίκην. Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ συκοφάντησις τῆς λέξεως «ἐραστής» — μὲ λέξεις καὶ πράξεις — ἀποτε-

→
Τοῦτο ἀφήνει νὰ ἐννοηθεῖ, ὅτι ἓνα ἐπίπεδα (εὐθύγραμμο) Σύμπαν θὰ ἦταν δυνάμει ἄπειρο σὲ ἔκτασι. Καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι λοιπὸν οἱ ἀριστοτελικὲς θέσεις προσομοιάζουν μὲ αὐτὲς τὶς Σχετικότητας.

* Ἡ ἀριστοτελικὴ φιλοσοφία δὲν ἀντιμετωπίστηκε πάντα εὐνοϊκὰ ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ἡ πρώτη ἀντίδρασις ἦταν νὰ τὴν ἀναθεματίσει. Μόνο ἀργότερα, κατὰ τὸ 13ο αἰῶνα, ἀποφάσισε νὰ τὴν «προσαρμόσει» στὸ χριστιανικὸ δόγμα, ἐπιλέγοντας καὶ προβάλλοντας ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Ἀριστοτέλη μόνο ἐκεῖνες τὶς θέσεις ποὺ δὲν ἀντίβαιναν στὴ χριστιανικὴ διδασκαλία: γεωκεντρισμός, τελολογία, πρῶτο κινεῖν κ.λπ. Τὸ ἔργο αὐτὸ πραγματοποιοῦσε κυρίως ὁ γνωστὸς θεολόγος καὶ ἅγιος τῶν καθολικῶν Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης, ὁ καὶ ἰδρυτὴς τοῦ Θωμισμού, ἐπίσημης φιλοσοφίας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Ἐ. Μπιτσάκη: «Τὸ εἶναι καὶ τὸ γίνεσθαι».
2. Ἀριστοτέλους: «Περὶ οὐρανοῦ» Α', 9.
3. Ἐ.ἀ. Β', 4.

Ὁρέστης Ἡλιανός

λεῖ ὑστερώτερον ἄθλον τῶν φοινικιστῶν... Γιά δὲ τοὺς «ἐραστὲς» αὐτοὺς (τοῦ φοινικικοῦ τύπου) οἱ νόμοι ὄχι μόνο στὴν ἀρχαία Ἀθήνα, ἀλλὰ καὶ στὴ Σπάρτη, τὴν Θήβα τὶς μικρασιατικὲς πόλεις-κράτη κι ὁλόκληρὴ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἦταν πράγματι ἐξοντωτικοί.

Σαράντος Πάν

ΣΤΕΛΙΟΣ Μ. ΠΕΤΡΑΚΗΣ, *Ἐρευνῶ, Βρίσκω καὶ Γράφω*

Στὰ δύο μέρη τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ συγγραφέας καθηγητὴς Μαθηματικῶν κ. Σ.Μ.Π. ἀπτε-
ται α) ἱατρικῶν καὶ β) μαθηματικῶν θεμάτων. Ὁ κ. Πετράκης, μολονότι εἶναι «εἰδικός»
ὡς μαθηματικός, ἐν τούτοις διευκρινίζει, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ «εἰδικοῦ» δὲν εἶναι... εἰδικὴ καὶ
ἄξιος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐπιβάλλουν τὰ ἔργα του. Χρησιμοποιεῖ μὲ μεγάλη ἄνεση τὶς
γνώσεις τῆς σύγχρονης Μοριακῆς Βιολογίας, κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ δομικοὶ λίθοι τῶν νου-
κλεονικῶν ὀξέων ἄγονται καὶ φέρονται ἀπὸ ζωικὲς δυνάμεις, οἱ ὁποῖες ὅμως στοὺς ἀκρε-
μόνες εἶναι δυνάμεις φυσικὲς, δηλ. ἠλεκτρομαγνητικὲς. Ἐτσι γιὰ τὴν θεραπεία διαφορῶν
νόσων προτείνει τὴν ἐπαναφορὰ στὸ κατὰ φύσιν τῶν διαταραγμένων βιοηλεκτρονικῶν
πεδίων - στίς σελ. 60-63 τὰ περιγράφει ἀναλυτικὰ καὶ διεξοδικά —, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλο τὸ
πρῶτο μέρος ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα αὐτό. Στίς σ.σ. 72-79 παρουσιάζει τὰ κλινικὰ ἀποτελέ-
σματα τῶν μεθόδων του. Τελειώνει τὸ πρῶτο μέρος (σ.σ. 80-99) μὲ καίριες ἀναφορὲς στὴν
Βυζαντινὴ Ἱατρικὴ, κάνοντας τὴν ὑστάτη παραίτηση, «καὶ ὁ γε πεισθεὶς τῇ παραίνεσει ἐν
αὐτῇ τῇ πείρᾳ τὸ κέρδος εὕρησεν».

Δὲν εἶχα τὸν χρόνο νὰ δοκιμάσω ὡς ἱατρὸς τὶς μεθόδους θεραπείας ποὺ ἐρευνᾷ ὁ κ.
Πετράκης, δύνανται ὅμως ὁ καθένας νὰ τὶς ἐλέγξῃ, διότι οἱ προτεινόμενες θεραπείες εἶναι
τέτοιες, ποὺ δὲν ἔχουν σίγουρα παρενέργειες — τόσο συνήθεις στίς κλασσικὲς θεραπείες
(φαρμάκων-ἐγχειρήσεων). Ἦδη στὴν ἐλληνικὴ ἀγορὰ καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κυκλοφο-
ροῦν διάφορα προϊόντα εἰσηγμένα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ συγγενικὰ τῶν προτεινομένων ἀπὸ
τὸν κ. Πετράκη. Ὑπενθυμίζω: α) Δακτύλιος Blakow μαγνητικῆς φύσεως (κατασκευαστὴς
τοῦ ὁ ἄγγλος ὑψηλῆς τῆς Ἀνατομίας Blakow. β) Μαγνητικὸ μπρασελεῖ (προελεύσεως
γερμανικῆς καὶ ἰαπωνικῆς). γ) Βιομαγνητικὴ ζώνη (κυκλοφορεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴ στὰ
φαρμακεία). Ὡστε οἱ ἱατρικὲς γνώσεις τοῦ κ. Πετράκη θεμελιώνονται σὲ καθαρὰ ἐπιστη-
μονικὴ βάση καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίζουν.

Στὸ Β΄ Μέρος γίνεται ἀναφορὰ στὴν ἱστορικὴ πληροφορία, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα
δὲν ὑπῆρχαν ρολόγια, ἀλλὰ ὑπολόγιζαν τὸν χρόνο ἀπὸ τὰ μνημειώδη κτήρια, τὰ ὁποῖα
πλὴν τῶν ἄλλων ἦταν ἔτσι κατασκευασμένα, ὥστε νὰ διευκολύνουν τὸν προσανατολισμὸ
στὸν χῶρο καὶ τὸν καθορισμὸ στὸν χρόνο. Ἐτσι μελετᾶται ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν,
οἱ Στύλοι τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (Ἀθηνῶν), τὸ «Ρολοὶ τοῦ Κυρρηστοῦ», ὁ Ναὸς τοῦ Ἐπι-
κουρίου Ἀπόλλωνος τῆς Μεσσηνίας. Μὲ προσεκτικότητα ἐξετάζεται τὸ Ὁρθόδοξο Ὡ-
ρολόγι, τὸ «Μέγα», καὶ ἰδίως τὸ παράρτημα «Πασχάλια». Βρίσκει, ὅτι τὸ ὁψιμώτερο Πά-
σχα εἶναι τὸ Πάσχα τοῦ 1983 καὶ τὸ πρωιμώτατο Πάσχα ὅλων τῶν αἰώνων εἶναι τὸ ἐφε-
τεινὸ τοῦ 1991. Αἰτιολογεῖ τὴν διαφορὰ τοῦ Ὁρθόδοξου Πάσχα ἀπὸ τὸ Καθολικὸ ἀπὸ τὸ
ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀκολουθεῖ τὰ ἀρχαία Ἑλληνικὰ Ἡμερολόγια, ἐνῶ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκ-
κλησία, μὲ τὴν πειθαρχία ποὺ τὴν διακρίνει, τὸ ἑορτολόγιό τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνό-
δου. Συγκρίνει τὸ σημερινὸ Κινεζικὸ ἡμερολόγιό καὶ βρίσκει ὅτι εἶναι ἀνάλογο μὲ ἐκεῖνο
τοῦ ἑλλήνα ἀστρονόμου Μέτωνος. Σὲ ἄλλα κεφάλαια ἀναστηλώνει τὰ ἔργα σπουδαίων
ἐλλήνων μαθηματικῶν, π.χ. Ἱπποκράτους τοῦ Χίου, Διοφάντου, Εὐκλείδου κ.ἄ. Τὸ Β΄ Μέ-
ρος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Πετράκη εἶναι δυνατόν νὰ ἐξάψῃ τὴν ἐρευνητικὴ περιέργεια τοῦ
ἀναγνώστη, ὥστε νὰ προβῇ σὲ ἀνάλογες ἀναζητήσεις ἐπὶ σημαντικωτάτων θεμάτων, ποὺ
ἕως τώρα οἱ μελετητὲς τὰ παρείδαν.

Κλεάνθης Σταθόπουλος